УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

О СОБЛЮДЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН В 2019 ГОДУ

ДОКЛАД УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

СОДЕРЖАНИЕ

Введение..5

Анализ работы с обращениями граждан...6

Правовое просвещение и повышение уровня правовой грамотности населения..16

Соблюдение прав граждан в сфере трудовых отношений.............................22

Соблюдение прав граждан в жилищной сфере..30

Соблюдение прав на охрану здоровья и медицинскую помощь...................37

Соблюдение прав на образование...43

Соблюдение прав граждан в сфере социальной защиты...............................48

Мониторинг соблюдения избирательных прав отдельных категорий граждан республики в период подготовки и проведения выборов депутатов Государственного Совета Республики Татарстан шестого созыва..............56

Соблюдение прав человека в сфере миграционных отношений..................61

Соблюдение прав лиц, содержащихся в учреждениях пенитенциарной системы...64

Заключение...71

Введение

Настоящий доклад о соблюдении прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан подготовлен в соответствии со статьей 26 Закона Республики Татарстан от 3 марта 2000 года № 95 «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» и направляется Президенту Республики Татарстан, в Государственный Совет Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан, Конституционный суд Республики Татарстан, Верховный Суд Республики Татарстан, Арбитражный суд Республики Татарстан, Прокурору Республики Татарстан.

Подготовленный доклад основывается на обобщении результатов рассмотрения поступивших к Уполномоченному по правам человека в Республике Татарстан (далее – Уполномоченный) жалоб заявителей, итогов проверок, сведений государственной информационной системы Республики Татарстан «Народный контроль», данных государственных органов и органов местного самоуправления, а также информации, представленной общественными помощниками Уполномоченного, сообщений неправительственных правозащитных организаций и средств массовой информации, материалов республиканских межведомственных комиссий и других источников.

Содержанием настоящего доклада является анализ соблюдения прав человека в сфере трудовых отношений, соблюдения жилищных прав граждан, соблюдения прав человека на охрану здоровья и медицинскую помощь, соблюдения прав на образование, соблюдения прав на социальную защиту, соблюдения избирательных прав граждан, соблюдения прав человека в сфере миграционных отношений, соблюдения прав лиц, находящихся в местах принудительного содержания. Отдельный раздел доклада посвящен деятельности Уполномоченного по содействию правовому просвещению населения.

Анализ работы с обращениями граждан

Ежегодно анализ поступающих в адрес Уполномоченного обращений граждан, уведомлений в ГИС РТ «Народный контроль», информации, опубликованной в социальных сетях и СМИ либо направленной посредством системы ЕГИС ГЛОНАСС +112 позволяет выявить спектр проблемных вопросов, требующих усиления гарантий защиты прав человека и гражданина со стороны органов государственной власти, органов местного самоуправления и их должностных лиц.

В 2019 году к Уполномоченному поступило 4713 обращений (за аналогичный период прошлого года (далее – АППГ) – 3721 обращение). Из общего числа обращений получено в письменной форме 2622 обращения, в том числе 281 направлено по электронной почте и 539 посредством Интернет-приемной официального сайта Уполномоченного, среди них 135 коллективных обращений граждан (АППГ – 106).

Выросло количество принятых Уполномоченным в работу информационных сообщений, поступающих через систему ЕГИС ГЛОНАСС +112, с 198 в 2018 году до 541 сообщения в 2019 году. Основная доля информационных сообщений связана с нарушением прав на свободу, личную неприкосновенность и достоинство личности (причинение вреда здоровью, побои и пр.), права на защиту семьи, материнства, отцовства и детства, с неисполнением детьми обязанности заботиться о нетрудоспособных родителях и оставлением их в опасности.

Количество обращений граждан к Уполномоченному в 2019 году

Таблица 1.

Показатели	**Количество обращений граждан**
Всего обращений	4 713
В т.ч. в форме устного обращения	2 091
В т.ч. в письменной форме и в виде электронного документа	2 622
Также:	
ЕГИС ГЛОНАСС +112	541 сообщение
Социальные сети	345 комментариев
ГИС РТ «Народный контроль»	77 162 уведомлений

Помимо обращений граждан, поступающих в Аппарат Уполномоченного в письменном виде либо в форме электронного документа, Уполномоченным проведено 72 личных приема, в рамках которых принято 589 граждан. Продолжены практики проведения совместных (12), выездных приемов (10), приемов посредством видеосвязи (Skype) (14).

Сотрудниками Аппарата Уполномоченного в течение 2019 года в ходе личного консультирования принят 391 человек.

Структура полученных обращений по категориям заявителей представлена в таблице 2.

Таблица 2

Категория заявителя	2019 г.
Пенсионер	21,99 %
Инвалид	17,31 %
Осужденный (в т.ч. в интересах осужденного)	10,42 %
Трудоспособный	7,24 %
Ветеран труда	1,06 %
Подозреваемый/обвиняемый	2,65 %
Потерпевший	2,12 %
В интересах неопределенного круга лиц	4,41 %
Коллектив	1,23 %
Одинокий родитель, воспитывающий ребенка	1,41 %
Иные	30,16 %

Распределение обращений по группам конституционных прав представлено в таблице 3.

Таблица 3

Группа конституционных прав	Итого в 2019 году
Социальные права	47,37 %
Гражданские (личные) права	24,32 %
Политические права	9,52 %
Экономические права и свободы	3,62 %
Культурные права	1,73 %
Экологические права	0,10 %

В структуре группы социальных прав большую часть составляют обращения по вопросам реализации жилищных прав, предоставления жилищно-коммунальных услуг – 48,41 % и по вопросам социального обеспечения – 24,49 %.

Выросло по сравнению с 2018 годом количество обращений, связанных с нарушением трудовых прав (227 обр., АППГ - 150) и права на охрану здоровья и медицинскую помощь (378 обр., АППГ - 168), что говорит о сохраняющихся проблемах в трудовой сфере (задержка выплат заработной платы, нарушения со стороны работодателей при увольнении, отказ в трудоустройстве на основании пола или возраста и т.п.) и в деятельности учреждений, оказывающих медицинскую помощь (недостаточная кадровая укомплектованность медицинских учреждений, некачественное оказание

медицинской помощи и пр.). Подробнее данные проблемные вопросы будут рассмотрены в соответствующих разделах.

В структуре гражданских прав наибольшую долю – 51,4 % – составляют обращения в рамках гражданского, административного и уголовного судопроизводства, 20,1 % – обращения в рамках семейных отношений (споры между родителями, ненадлежащее исполнение своих обязанностей и т. п.) и 16,4 % – обращения о защите права на свободу и личную неприкосновенность.

Увеличилась по сравнению с прошлым годом доля обращений о защите права на образование в группе культурных прав, составив в отчетном году 95,12 % (АППГ – 81,8 %). Среди обращений по данной тематике основные вопросы касаются предоставления места в образовательных организациях и отказа в зачислении. Кроме того, необходимо отметить, что в отчетном году остается актуальной тема возникновения конфликтных ситуаций в образовательных организациях и др.

В целом тематика обращений, поступающих к Уполномоченному по различным каналам связи, в последние годы остается неизменной (таблица 4).

Таблица 4

Тематика обращений	2018 г.	2019 г.
Жилищные вопросы, в том числе вопросы жилищно-коммунального обслуживания	831	1081
Несогласие с судебными решениями	258	300
Жалоба на сотрудников правоохранительных органов	254	295
Социальное обеспечение и социальная защита населения	389	547
Условия содержания лиц в местах принудительного содержания	141	155
Трудовое законодательство	150	227
Служба в Вооруженных Силах РФ	60	33
Медицинское обслуживание	168	378
Образование	57	79
Земельные вопросы	96	95
Вопросы приема в гражданство РФ и паспортизации	103	164
Исполнительное производство	106	199
Предоставление правовой информации	106	210
Вопросы функционирования ГИС РТ «Народный контроль»	371	449
Другие вопросы	433	501
Всего	3523	4713

Распределение общего числа поступивших обращений в зависимости от уровня власти органа, к компетенции которого относится рассмотрение соответствующих обращений, представлено в таблице 5.

Таблица 5

Орган, к компетенции которого относится рассмотрение обращения	Итого в 2019 году
Территориальные органы федеральных органов власти	**39,00 %**
Органы местного самоуправления	**25,41 %**
Органы государственной власти Республики Татарстан	**15,81 %**

Наибольшее количество обращений в 2019 году поступило по вопросам, относящимся к компетенции территориальных органов федеральных государственных органов (39,00 %).

Из них наибольшая часть – по проблемам защиты гражданских (личных) прав (нарушения в уголовно-процессуальной сфере, неисполнение решений судов, пенсионное обеспечение, защита прав потребителей и т. п.). Несмотря на то что в соответствии со своей компетенцией Уполномоченный не может вмешиваться в деятельность правоохранительных органов, необходимо отметить, что в адрес Уполномоченного в 2019 г. продолжали поступать обращения от потерпевших, в которых они выражают несогласие с отказом в возбуждении уголовного дела, его прекращением, ходом расследования и действиями (бездействием) должностных лиц.

Об актуальности данной проблемы свидетельствует и тот факт, что тема защиты прав потерпевших стала основным предметом обсуждения на заседании Координационного совета уполномоченных по правам человека в Российской Федерации в декабре 2019 года в г. Москве.

Доля обращений по вопросам, относящимся к компетенции органов местного самоуправления, составила 23,85 %. Чаще всего в этих обращениях затрагивались проблемы реализации права на жилище, образование, социальное обеспечение, а также в сферах частной собственности, жилищно-коммунального хозяйства, экологии и благоустройства населенных пунктов.

Обращения по вопросам, относящимся к компетенции государственных органов Республики Татарстан, составили лишь 15,81 % и касались в основном вопросов социально-экономического характера (социальное обслуживание и обеспечение по возрасту и инвалидности, переселение из аварийного жилья, охрана здоровья и медицинская помощь, реализация права частной собственности).

Наибольшее количество обращений в 2019 году поступило по вопросам, относящимся к компетенции Государственной жилищной инспекции Республики Татарстан (17,59 % от количества обращений, рассмотрение

которых в компетенции государственных органов Республики Татарстан). Вопросы качественного оказания жилищно-коммунальных услуг и начисления платы за них, текущего и капитального ремонта многоквартирных домов, контроля за деятельностью управляющих компаний ежегодно становятся самыми актуальными для населения республики.

Значительной осталась доля обращений по вопросам, курируемым Министерством здравоохранения Республики Татарстан (14,66 %). Проблемы обеспечения лекарствами, расходными материалами медицинского назначения льготных категорий граждан и предоставления квалифицированной медицинской помощи остаются в числе приоритетных и наиболее острых.

Так, в 2019 году к Уполномоченному поступали обращения граждан по вопросу обеспечения расходными материалами к инсулиновым помпам. С удовлетворением отмечаем, что в отчетном году эта проблема нашла положительное решение на федеральном уровне, расходные материалы включены в перечень медицинских изделий, отпускаемых по рецептам при предоставлении набора социальных услуг. Это решение усилит гарантии граждан на бесплатное оказание медицинской помощи и снимет материальную нагрузку на бюджет граждан, страдающих сахарным диабетом, и их семей.

Другая проблема, которая, к сожалению, не разрешена до настоящего времени, это вопрос обеспечения специализированными продуктами лечебного питания пациентов (в том числе имеющих группу инвалидности), страдающих заболеванием «фенилкетонурия», включенным в перечень редких (орфанных) заболеваний.

Федеральным законом от 21.11.2011 №323-ФЗ «Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации» (статьями 16 и 83) полномочия по обеспечению граждан, страдающих редкими (орфанными) заболеваниями, закреплены за органами исполнительной власти субъектов Российской Федерации за счет средств бюджетов субъектов Российской Федерации.

Распоряжением Кабинета Министров Республики Татарстан от 15.06.2017 № 1301-р утвержден «Перечень лекарственных препаратов, специализированных продуктов лечебного питания, медицинских изделий, реализуемых гражданам, имеющим право на безвозмездное обеспечение лекарственными препаратами», в рамках которого осуществляется льготное лекарственное обеспечение граждан за счет средств республиканского бюджета. Специализированные продукты лечебного питания (белковые гидролизаты для больных фенилкетонурией) включены в указанный перечень для детей дошкольного и школьного возраста.

Таким образом, по достижении 18 лет данные граждане теряют право на обеспечение специализированными продуктами лечебного питания (белковыми гидролизатами для больных фенилкетонурией), не имея высшего образования и возможности трудоустроиться, фактически остаются на иждивении у своих родителей.

На текущий момент в Республике Татарстан проживает 26 взрослых пациентов (в том числе имеющих группу инвалидности), страдающих заболеванием «фенилкетонурия», включенным в перечень редких (орфанных) заболеваний.

Учитывая социальную значимость решения указанной проблемы для больных и их семей, предлагаем Правительству Республики Татарстан рассмотреть возможность внесения изменения в пункт 2 «Перечня лекарственных препаратов, специализированных продуктов лечебного питания, медицинских изделий, реализуемых гражданам, имеющим право на безвозмездное обеспечение лекарственными препаратами», утвержденного Распоряжением Кабинета Министров Республики Татарстан от 15.06.2017 № 1301-р, в части замены слов «для детей дошкольного и школьного возраста» словами «независимо от группы инвалидности».

Не теряют своей актуальности проблемы, касающиеся деятельности органов в сфере строительства. В 2019 году были решены семь коллективных обращений граждан по вопросам расселения из аварийного жилищного фонда. Каждая жизненная ситуация обратившихся семей была рассмотрена индивидуально, в том числе на уровне Правительства Республики Татарстан.

Острыми были проблемы качества строительства, реконструкции социально-ипотечных домов и суммы оплаты по социальной ипотеке (Арский, Агрызский, Актанышский районы), а также обращения, связанные со своевременным обеспечением детей-сирот и лиц из их числа благоустроенными жилыми помещениями специализированного жилищного фонда.

Количество обращений, относящихся к компетенции Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан также остается одним из самых значительных (12,90 %). Данная тенденция объясняется возросшим интересом граждан к порядку предоставления установленных в 2019 году новых видов социальных гарантий. Кроме того, граждане стали активнее обращаться за содействием в оказании материальной помощи, присвоении звания «Ветеран труда», а также с просьбами проверить размер выплачиваемых компенсаций на оплату жилого помещения и коммунальных

услуг и объяснить причины отмены компенсаций на оплату проезда в общественном транспорте.

Вновь в адрес Уполномоченного стали поступать обращения жителей республики, касающиеся защиты прав и свобод членов садоводческих некоммерческих товариществ. Тематика таких обращений разнообразна. Жителей интересуют вопросы соблюдения трудовых прав, предоставления коммунальных услуг, правомерности действий председателей товариществ и отсутствия благоприятных условий проживания.

В одних случаях, как на примере поступившей в наш адрес жалобы жителей СНТ «Сосновый бор» Тукаевского района, факты нарушения российского законодательства в части загрязнения водоохраной зоны реки Камы не подтвердились. В других случаях нарушения требований законодательства были выявлены, права граждан восстановлены.

Так, в своей жалобе житель г. Набережные Челны обратился в адрес Уполномоченного за содействием в исполнении судебного решения о взыскании задолженности по заработной плате с работодателя в лице СНТ «Горизонт». За разрешением данного вопроса Уполномоченный обратился в адрес Управления Федеральной службы судебных приставов по Республике Татарстан.

По итогам рассмотрения данного обращения судебными приставами-исполнителями были приняты меры, взыскана задолженность по заработной плате, долг перед гражданином погашен.

В другой жалобе жительница Зеленодольского района обратилась в адрес Уполномоченного с вопросом правомерности действий председателя СНТ «Заря», которым было отключено электроснабжение домовладений членов садового товарищества без надлежащего уведомления и указания причин отключения.

В целях установления достоверности сведений данная жалоба была направлена нами для проведения проверки в Министерство внутренних дел по Республике Татарстан, сотрудниками которого по итогам проверки в отношении председателя СНТ «Заря» составлен административный протокол по признакам правонарушения, предусмотренного статьей 19.1 Кодекса об административных правонарушениях Российской Федерации (самоуправство).

Полагаем, что органам местного самоуправления республики важно обращать внимание на деятельность садоводческих товариществ, своевременно реагировать на возникающие проблемы и конфликты, принимать меры по их урегулированию, информировать председателей товариществ

о недопустимости нарушения прав граждан и извещать о нарушениях контрольно-надзорные органы.

Динамика обращений в сравнении с предыдущим годом значительна и представлена в таблице 4, где наглядно видно, что на 25 % возросло число обращений к Уполномоченному. Одной из причин такого увеличения является в том числе рост доверия к нему среди населения.

Более 100 проверочных мероприятий проведено в 2019 году в целях рассмотрения обращений граждан с выездом на место. В течение года направлялись предложения, замечания и заключения Уполномоченного, содержащие рекомендации относительно возможных и необходимых мер восстановления прав и свобод. В отчетном году в адрес государственных органов, органов местного самоуправления, их должностных лиц и организаций направлялись заключения о восстановлении нарушенных прав в сфере трудовых, миграционных отношений, жилищной, социальной сферах, сферах образования и здравоохранения в адрес в том числе управляющих компаний, жилищно-строительного кооператива, товариществ собственников жилья, образовательных учреждений общего образования, спортивно-оздоровительного комплекса, исполнительных комитетов муниципальных образований республики.

Представителями Уполномоченного в заседаниях судов в качестве третьего лица принято участие более 60 раз, в том числе по миграционным вопросам. В Конституционный суд Республики Татарстан было направлено 5 заключений Уполномоченного.

Показательным является и увеличение количества уведомлений в государственной информационной системе Республики Татарстан «Народный контроль», составившее в 2019 году 77 162 уведомления, что на 26 % больше по сравнению с 2018 годом (61 378 заявок). Увеличилось по сравнению с 2018 годом и количество положительно решенных уведомлений граждан в ГИС РТ «Народный контроль», исполнение которых было принято Уполномоченным на контроль (60 052 – в 2019 году, 47 768 – в 2018 году).

Значимость ГИС РТ «Народный контроль» как одного из наиболее эффективных интернет-ресурсов по решению проблем граждан в 2019 году была отмечена Президентом Российской Федерации В.В. Путиным на встрече с представителями общественности по обсуждению хода реализации национального проекта «Жилье и городская среда». По итогам данной встречи Президентом России рабочей группе Государственного Совета Российской Федерации по направлению «Строительство, жилищно-коммунальное хозяйство, городская среда» было рекомендовано обобщить и распространить

в субъектах Российской Федерации опыт создания и функционирования ГИС РТ «Народный контроль».

Сотрудниками Аппарата Уполномоченного проведено 779 выездных проверок объектов, указанных в уведомлениях граждан, поступивших в ГИС РТ «Народный контроль».

В 2019 году благодаря реализации республиканских программ по ремонту дорог удалось положительно решить 12 159 уведомлений граждан по вопросам содержания и ремонта дорог, что на 33 % больше по сравнению с 2018 годом (9 119 уведомлений). По вопросу благоустройства придомовых территорий и содержанию общественных пространств решено 23 859 уведомлений из 30 147, опубликованных в системе, что на 29% больше по сравнению с 2018 годом (18 469 уведомлений).

Наибольшее количество предложений граждан по ремонту республиканских и муниципальных дорог в разрезе муниципальных районов и городских округов республики за 2019 год поступило по г. Казани (9 624 уведомления), по г. Набережные Челны (2 388 уведомлений), Альметьевскому району (1 211 уведомлений), Нижнекамскому району (909 уведомлений), Бугульминскому району (563 уведомления), Лениногорскому району (483 уведомления), Зеленодольскому району (366 уведомлений).

В 2019 году продолжена работа по ремонту путепроводов через железную дорогу, пешеходных и автомобильных мостов в Зеленодольском (уведомление № 875170 от 11.03.2015), Лениногорском (уведомление № 3151419 от 27.10.2019), Елабужском (№ 2955479 от 23.07.2019) муниципальных районах, построен новый мост в Сабинском муниципальном районе (№ 2504784 от 23.10.2018).

Особое внимание при проведении мониторинга уведомлений граждан уделяется вопросам безопасности граждан на дорогах и исполнению уведомлений по категории «Организация дорожного движения», касающихся установки светофорных объектов и дорожных знаков.

По данной категории в отчетном году поступило на 21% больше заявок (5 725), по сравнению с 2018 годом, из них решено 3911 (68 %).

Согласно информации Министерства транспорта и дорожного хозяйства Республики Татарстан, в 2019 году с учетом уведомлений, поступивших в систему, по всей республике на дорожно-уличных сетях установлены 34 светофорных объекта: по г. Казани – 21, г. Набережные Челны – 7, Нижнекамскому муниципальному району – 3.

Умелое распределение и планирование муниципальными районами и городскими округами предложений граждан, поступающих в ГИС РТ «Народный контроль», и включение их в республиканские программы позволяет своевременно и качественно их решать.

В то же время количество обращений к Уполномоченному на порядок рассмотрения уведомлений в ГИС РТ «Народный контроль» по-прежнему остается высоким – 449 обращений (АППГ – 371). Поводом для направления обращения чаще всего становится несогласие с присвоением уведомлению статуса, не соответствующего действительности: «Мотивированный отказ» – в случае возможности запланировать уведомление и подать заявку на включение уведомления в одну из республиканских программ; «Меры приняты», когда по факту заявка не была решена, но ответственный исполнитель закрывает ее рассмотрение, не приложив фотодоказательств или сфальсифицировав их; «Запланировано», когда меры уже приняты, но ответственный исполнитель не осуществляет мониторинг исполнения уведомлений и не закрывает вовремя заявку, за исполнение которой несет ответственность.

В целях качественного и оперативного исполнения уведомлений в ГИС РТ «Народный контроль» и учета мнения населения республики такие случаи в 2019 году неоднократно становились предметом рассмотрения на 38 зональных рабочих совещаниях в муниципальных районах республики с участием руководителей и ответственных исполнителей структурных и территориальных подразделений исполнительных комитетов, а также на 8 рабочих совещаниях в Аппарате Уполномоченного.

Активное содействие рассмотрению обращений граждан в муниципальных районах Республики Татарстан в 2019 году оказывали общественные помощники Уполномоченного. В их адрес в истекшем году поступило 1845 обращений граждан.

Основными вопросами, с которыми граждане обращаются к общественным помощникам, по-прежнему являются жилищные, в том числе вопросы оказания жилищно-коммунальных услуг; вопросы социальной защиты и социального обеспечения; медицинского обслуживания, вопросы трудового законодательства, земельные вопросы и вопросы образования. Необходимо отметить, что часть из них удается разрешить на месте.

Общественными помощниками Уполномоченного в истекшем году принято участие в мониторинге избирательных участков на предмет их доступности для лиц с ограниченными возможностями здоровья, соблюдения избирательных прав подозреваемых и обвиняемых, граждан,

госпитализированных на время проведения выборов депутатов Государственного Совета Республики Татарстан, и многоквартирных жилых домов, предназначенных для расселения жителей аварийных жилых домов, на предмет их пригодности для проживания.

Правовое просвещение и повышение уровня правовой грамотности населения

Содействие правовому просвещению в области прав и свобод человека и гражданина, форм и методов их защиты закреплено в соответствии со статьей 13 Закона Республики Татарстан от 03.03.2000 № 95 «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» в качестве одной из основных задач, реализуемых Уполномоченным в целях обеспечения дополнительных гарантий государственной защиты прав, свобод и законных интересов человека и гражданина.

Стратегия по правам человека в Республике Татарстан на 2014 – 2021 годы подчеркивает невозможность построения правового государства и развития гражданского общества без правового просвещения. Знание своих прав – одна из фундаментальных гарантий их соблюдения. Правовая культура является той частью культуры народа, которая определяет качество правовой жизни общества, поведение социальных групп, ответственных должностных лиц, каждого индивида, а также степень гарантированности государством и гражданским обществом соблюдения прав и свобод граждан.

Практика работы Уполномоченного с обращениями граждан позволяет сделать вывод о недостаточной информированности граждан о действующем законодательстве, своих правах и способах их защиты.

Количество обращений граждан по вопросам предоставления им правовой информации (вне зависимости от отрасли права) из года в год остается высоким и составляет от 4 до 10 % от общего количества поступивших обращений (2014 г. – 146, 2015 г. – 186, 2016 г. – 146, 2017 г. – 256, 2018 г. – 106, 2019 г. – 210).

Правовое обучение (образование) в области прав человека является важнейшим направлением образовательного процесса. Деятельность Уполномоченного по правовому просвещению населения не подменяет деятельности государственных органов, ответственных за организацию профильного образовательного процесса и распространение в обществе соответствующих правовых знаний, но дополняет ее.

Деятельность Уполномоченного по данному направлению выстроена в соответствии с Планом мероприятий по реализации Стратегии по правам человека в Республике Татарстан на 2014 – 2021 годы.

В рамках организации и проведения курсов для представителей социально ориентированных некоммерческих организаций в области международных и внутригосударственных стандартов защиты прав человека Уполномоченным в феврале и апреле 2019 г. совместно с Автономной благотворительной некоммерческой организацией «Новый век» проведено два обучающих семинара «Модель комплексного подхода к социальной адаптации и интеграции трудовых мигрантов». В семинарах, организованных при поддержке Федерального агентства по делам национальностей и Правительства Республики Татарстан, приняли участие руководители и специалисты государственных и некоммерческих организаций, работающих в сфере миграционной политики, из 22 регионов Российской Федерации (36 человек).

В мае 2019 года в г. Казани в преддверии Координационного совета уполномоченных по правам человека в Российской Федерации был проведен круглый стол «Модель комплексного подхода к социальной адаптации и интеграции трудовых мигрантов».

В целях организации и проведения регулярных курсов повышения квалификации по вопросам соблюдения прав и свобод человека и гражданина для государственных и муниципальных служащих, работников правоохранительных органов (работников полиции, исправительных учреждений и др.) в 2019 году начат цикл лекций для слушателей из числа сотрудников учреждений, подведомственных Министерству внутренних дел Российской Федерации и Федеральной службы исполнения наказаний.

Лекция для слушателей федерального казенного учреждения дополнительного профессионального образования «Межрегиональный учебный центр Управления ФСИН России по Республике Татарстан» в июне 2019 г. была посвящена роли института уполномоченного по правам человека в обеспечении прав и свобод человека и гражданина.

Слушателям из разных регионов Российской Федерации было рассказано об институте уполномоченных на примере работы Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан, о правовой основе деятельности Уполномоченного, целях и задачах, которые перед ним стоят, порядке и механизме рассмотрения обращений и взаимодействии Уполномоченного с Управлением ФСИН России по Республике Татарстан на примере форматов совместной работы и конкретных реализуемых проектов (Дни правовой

помощи в исправительных учреждениях УФСИН России по Республике Татарстан, социальный проект по реабилитации осужденных, попавших в зависимость от психоактивных веществ, на базе ФКУ ИК-19 УФСИН России по Республике Татарстан). В ходе обсуждения слушателям была предоставлена возможность задать вопросы и принять участие в дискуссии.

В декабре 2019 года проведена лекция для слушателей Казанского линейного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации на транспорте, посвященная вопросам необоснованного применения сотрудниками полиции физической силы и противозаконным методам дознания в практике Европейского суда по правам человека в отношении Российской Федерации с разбором конкретных решений Европейского суда по правам человека.

В целях организации правового воспитания населения путем проведения в отдельных образовательных организациях высшего образования публичных лекций и иных тематических мероприятий в 2019 году Уполномоченным запущен пилотный проект по формированию волонтерских организаций студентов «Правовые волонтеры». Проведено три мероприятия пилотного проекта в Поволжской государственной академии физической культуры, спорта и туризма Министерства спорта Российской Федерации, Казанском национальном исследовательском техническом университете им. А.Н. Туполева – КАИ, Казанском кооперативном институте, в которых приняли активное участие более 300 студентов.

Одним из важнейших аспектов формирования правового сознания граждан выступает их информирование об институте Уполномоченного через взаимодействие со средствами массовой информации и социальные сети, являющиеся сейчас для населения средоточием активного общения и обмена мнениями.

В общей сложности в 2019 году на телевидении вышло 35 видеосюжетов с непосредственным участием Уполномоченного, опубликовано более 40 интервью (статей) в печатных периодических и интернет-изданиях Республики Татарстан. Помимо этого, Уполномоченный регулярно проводит пресс-конференции для представителей СМИ, дает комментарии к событиям или по проблемным вопросам и ведет регулярную рубрику по ответам на вопросы граждан в газете «Казанские ведомости».

В рамках правового консультирования школьной молодежи, организации уроков по правам и свободам человека и гражданина в декабре 2019 года во всех муниципальных районах и городских округах Республики Татарстан общественными помощниками Уполномоченного при поддержке

Министерства образования и науки Республики Татарстан проведен Единый урок прав человека. В мероприятиях приняли участие 1 347 дошкольных образовательных, 1355 общеобразовательных, 88 профессиональных образовательных организаций. Общий охват обучающихся занятиями в рамках акции – Единый урок прав человека – составил 420 943 человека (46 %).

Уполномоченным Единый урок прав человека проведен в Детском университете Приволжского федерального округа при ФГАОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет». В занятии приняло участие более 300 детей от 8 до 14 лет.

Позитивное влияние на эффективность деятельности Уполномоченного и его Аппарата в части правового просвещения оказывают соглашения о сотрудничестве, заключенные с большинством республиканских государственных органов, территориальных структур федеральных органов власти, общественных организаций.

В части правового информирования иностранных граждан и лиц без гражданства при въезде на территорию Республики Татарстан об основных правах и законодательстве Уполномоченным в рамках заключенного соглашения совместно с АБНО «Новый век» разработаны и изданы информационные материалы для мигрантов: флаеры с информацией об услугах проекта и мобильном приложении M-Help на русском, узбекском, таджикском, азербайджанском, армянском, киргизском языках; брошюры «Помощь мигрантам» на русском, узбекском, таджикском языках; карта-буклет г. Казани с адресами служб помощи. Информационные материалы распространялись среди мигрантов, обратившихся в Центр помощи мигрантам и Консультационный пункт АБНО «Новый век»; в ходе социального патронажа; в Центре медицинского освидетельствования иностранных граждан; через партнерские организации, работающие с мигрантами.

Информационный баннер и стойка с буклетами «Пошаговая инструкция для иностранных граждан в России» на трех языках (русский, узбекский, таджикский) размещены в зоне ожидания АО «Международный аэропорт «Казань». Всего распространено 27 500 экземпляров информационных материалов.

В целях оказания бесплатной правовой помощи иностранным гражданам и лицам без гражданства осуществлялось предоставление бесплатной юридической помощи мигрантам на базе Центра помощи Консультационного пункта АБНО «Новый век». Проведено 970 консультаций по правовым вопросам.

В рамках социального патронирования мультидисциплинарной командой АБНО «Новый век» (юрист, врач-терапевт, социальный работник, аутрич-работники) в места компактного пребывания мигрантов (торговые комплексы, рынки, строительные объекты, мечети и др.) было проведено 1240 консультаций по правовым вопросам.

Общественным помощником Уполномоченного и сотрудниками Аппарата Уполномоченного в Центре временного содержания иностранных граждан Министерства внутренних дел по Республике Татарстан проведено 10 встреч с иностранными гражданами и лицами без гражданства, консультации получили 195 человек.

В целях оказания бесплатной юридической помощи находящимся в исправительных учреждениях и следственных изоляторах Уполномоченным совместно с Управлением ФСИН России по Республике Татарстан в 2019 году проведено 9 Дней правовой помощи в ФКУ ИК-3, ИК-10, ИК-18, ИК-19, ИК-5, ИК-17, ИК-4, ИК-2 УФСИН России по Республике Татарстан, проконсультировано 264 осужденных.

В рамках соглашения о взаимодействии, заключенного в 2011 г. с региональным отделением Общероссийской общественной организации «Союз пенсионеров России», по оказанию бесплатной юридической помощи в 2019 году Уполномоченным и его общественными помощниками проведено 10 Дней правовой помощи для жителей г. Казани (проконсультировано 358 человек) и более 50 Дней правовой помощи в муниципальных районах и иных городских округах. В целях правового просвещения совместно с Союзом пенсионеров России проведено в г. Казани 8 занятий Школы правовых знаний для слушателей «Университета третьего возраста» на темы: «Оказание бесплатной юридической помощи в Республике Татарстан», «Столетие образования ТАССР», «Начисление платы за ЖКУ: последние изменения в жилищном законодательстве», «Актуальные вопросы наследственного права», «Правила финансовой безопасности», «Социальное обеспечение: пенсия, пособия, льготы», «Деятельность органов записи актов гражданского состояния», «Предоставление социальных услуг: социальное обслуживание граждан пожилого возраста»; в муниципальных районах и иных городских округах – более 70 занятий Школы правовых знаний. Каждое занятие Школы правовых знаний объединяет около 250 слушателей.

Особое значение в работе Уполномоченного занимает деятельность по правовому просвещению и патриотическому воспитанию призывников и юнармейцев в Республике Татарстан. В 2019 году совместно с Военным комиссариатом Республики Татарстан по поручению председателя Призывной

комиссии Республики Татарстан – Президента Республики Татарстан Р.Н. Минниханова была продолжена практика проведения занятий Школы правовых знаний для призывников и их родителей, а также посещения воинских частей, где служат военнослужащие из Республики Татарстан, как в целях правового просвещения призывников о правах, свободах и методах их защиты, так и для мониторинга условий прохождения молодыми людьми воинской службы.

В 2019 году проведено 7 зональных занятий Школы правовых знаний для призывников и их родителей в Высокогорском, Заинском, Дрожжановском, Черемшанском, Арском, Апастовском и Елабужском районах, объединивших более 3 000 призывников из 44 муниципальных районов и городских округов республики.

Посещено в период весенней и осенней призывных кампаний 2019 года 26 воинских частей в Краснодарском крае, Республике Крым, Республике Удмуртия, Республике Марий Эл, Приморском крае, Оренбургской, Свердловской, Ленинградской, Владимирской, Саратовской и Самарской областях. Также ежегодно каждый призывник Республики Татарстан на Сборном пункте Военного комиссариата Республики Татарстан получает подробное информационно-справочное издание «Справочник призывника», содержащее ответы на многие вопросы о военной службе, контактные данные и информацию о правах и обязанностях военнослужащего.

Совместно с Государственным комитетом Республики Татарстан по архивному делу и Государственной инспекцией труда в Республике Татарстан в 2019 году в целях профилактики и предупреждения нарушений трудовых прав жителей республики за период с октября по декабрь 2019 года организованы и проведены встречи с представителями организаций и предприятий, а также образовательных организаций в 22 районах республики, которые посетили более 600 кадровых и бухгалтерских работников.

Также Аппаратом Уполномоченного с привлечением представителей государственных органов республики, территориальных органов федеральных органов, общественных организаций организованы 10 телефонных «горячих линий» по трудовым вопросам, по вопросам соблюдения прав граждан на охрану здоровья и медицинскую помощь, по защите прав человека при призыве на военную службу, по вопросам профилактики семейного неблагополучия и конфликтов на бытовой почве, по вопросам женского здоровья, в рамках которых проконсультировано 695 человек.

В 2020 году Уполномоченным, с одной стороны, будет продолжена активная работа по указанным социальным проектам, с другой стороны,

определены приоритетные направления развития практики государственного правозащитного института Республики Татарстан по информированию граждан об их правах, свободах, формах и методах их защиты в сферах миграционных отношений, финансовой грамотности населения, обеспечения прав лиц с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами, а также повышению квалификации работников образования на территории Республики Татарстан.

В связи с этим в рамках реализации данных запланированных мероприятий Уполномоченный приглашает к сотрудничеству Министерство внутренних дел по Республике Татарстан, Министерство труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, Министерство здравоохранения Республики Татарстан, Государственное учреждение - региональное отделение Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан, ФКУ «Главное бюро медико-социальной экспертизы по Республике Татарстан (Татарстан)» Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации, ГАОУ ДПО «Институт развития образования Республики Татарстан».

Соблюдение прав граждан в сфере трудовых отношений

В последние годы происходит кардинальное изменение законодательства в части обеспечения и защиты трудовых прав граждан, которое влечет за собой изменение правоприменительной практики.

В частности реформирована контрольно-надзорная деятельность (в рамках которой применяется риск-ориентированный подход), развиваются электронные порталы, посредством которых граждане могут обращаться с жалобами на нарушения трудовых прав в проверяющие органы или с целью поиска работы.

В прошедшем году в столице республики проведено мероприятие мирового уровня – 45-ый мировой чемпионат по профессиональному мастерству по стандартам «WorldSkills».

Популяризация рабочих и инженерных профессий в Республике Татарстан, в том числе проведение таких масштабных мероприятий, не может не коррелировать с системной работой по обеспечению и защите прав граждан в сфере трудовых отношений в целом. О том, что труд должен вознаграждаться и отвечать требованиям безопасности и гигиены, а род деятельности и профессии выбираем, прямо указано в Конституции Российской Федерации.

Актуальные вопросы реализации указанных конституционных прав граждан рассматривались на прошедшем в г. Казани заседании Координационного совета уполномоченных по правам человека в Российской Федерации в мае 2019 года. Его участниками стали Уполномоченный по правам человека в Российской Федерации Т.Н. Москалькова, руководитель Федеральной службы по труду и занятости М.Ю. Иванков, уполномоченные по правам человека в субъектах Российской Федерации, руководители компетентных министерств и ведомств, представители судебных и правоохранительных органов. Те проблемы, которые отражены в настоящем докладе, в значительной степени отражают темы выступлений участников заседания Координационного совета.

Одна из них – размер заработной платы и обеспечение ее своевременной выплаты. С 1 января 2019 года Федеральным законом от 25.12.2018 № 481-ФЗ «О внесении изменения в статью 1 Федерального закона «О минимальном размере оплаты труда»» минимальный размер оплаты труда был приравнен к величине прожиточного минимума и составил 11 280 рублей.

Как свидетельствуют официальные статистические данные, по данным показателям в Республике Татарстан были приняты дополнительные меры по повышению уровня минимальной заработной платы.

В Республике Татарстан в порядке реализации статьи 133.1 Трудового кодекса Российской Федерации 29 декабря 2018 года было заключено Соглашение между Федерацией профсоюзов Республики Татарстан, Координационным советом объединений работодателей Республики Татарстан, Кабинетом Министров Республики Татарстан о минимальной заработной плате в Республике Татарстан, согласно которому в республике была установлена минимальная заработная плата во внебюджетном секторе экономики в размере 12 000 рублей.

С 1 января 2020 года Федеральным законом от 27.12.2019 № 463-ФЗ «О внесении изменения в статью 1 Федерального закона «О минимальном размере оплаты труда»» минимальный размер оплаты труда в целом по стране увеличился до 12 130 рублей, а Соглашением от 25.12.2019 с начала 2020 года минимальная заработная плата в республике во внебюджетном секторе экономики была установлена в размере 14 000 рублей.

Вместе с тем, по данным Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, в 2019 году на заседаниях территориальных комиссий по повышению уровня жизни и легализации доходов было выявлено 3407 предприятий, выплачивающих заработную плату ниже минимального

размера оплаты труда. В результате 9 033 работникам доначислено 3 509,5 тыс. рублей.

Среднемесячная начисленная заработная плата, согласно официальным данным ГБУ «Центр экономических и социальных исследований Республики Татарстан при Кабинете Министров Республики Татарстан», за январь – ноябрь 2019 года выросла и составила 36 531,7 рубля (в 2018 году – 35 154). Реальная заработная плата составила 101,6 % уровня прошлого года. Вместе с тем остался низким уровень среднемесячной заработной платы в сельском хозяйстве – 23 586,7 рубля, в гостиничном хозяйстве и на предприятиях общественного питания – 23 958,3 рубля.

Анализ общей ситуации по своевременной выплате заработной платы указывает на следующее.

Согласно официальным данным Территориального органа Федеральной службы государственной статистики по Республике Татарстан, ситуация с размером задолженности по заработной плате в 2019 году кардинально менялась из месяца в месяц. Так, если на 1 марта 2019 года задолженность составляла 36,055 млн рублей перед 1 110 работниками, то на 1 апреля – 5,701 млн рублей перед 232 работниками, а на 1 мая – 64,721 млн рублей перед 793 работниками (указаны данные предприятий, представлявших в течение года статистическую отчетность в территориальный орган государственной статистики).

В свою очередь, согласно данным Государственной инспекции труда в Республике Татарстан, общая ситуация с задолженностью по заработной плате в прошедшем году выглядела значительно хуже. Выявленная суммарная статистическая и латентная задолженность по состоянию на 28.01.2020 составила 305,8 млн рублей, среди которых задолженность в экономически-активных организациях составляет 45,6 млн рублей перед 1457 работниками.

В связи с этим Уполномоченный считает, что большое значение имеет своевременное принятие мер, направленных на ликвидацию просроченной задолженности по заработной плате. Такая работа проводится широким кругом субъектов. Так, в рамках работы Республиканской межведомственной комиссии по вопросам повышения уровня жизни населения, труда, привлечения и использования иностранных работников в Республике Татарстан были приняты меры по ликвидации масштабной задолженности следующих предприятий: ООО «Завод силикатного кирпича» (погашена задолженность в сумме 4 млн 171 тыс. 46 рублей перед 153 работниками), ООО «Чистопольский комбикормовый завод» (1 млн 675 тыс. 50 рублей перед 87 работниками), ЗАО «Бирюли» (6 млн 145 тыс. 400 рублей

перед 322 работниками), ООО «Агрофирма-Агрыз» (9 млн 972 тыс. 200 рублей перед 378 работниками), ООО «Агро-Престиж» (1 млн 404 тыс. рублей перед 51 работником), ООО «Навруз» (6 млн 646 тыс. рублей перед 320 работниками), ОАО «Елабужская керамика» (2 млн 464 тыс. рублей перед 121 работником).

Мерами прокурорского реагирования в течение года погашена задолженность по заработной плате на сумму 620 млн рублей. По требованиям государственных инспекторов труда была выплачена задержанная заработная плата на сумму 77 млн 539 тыс. рублей.

Ситуация с задолженностью по заработной плате усугубляется тем, что значительная часть организаций - должников признаны банкротами. В связи с этим нельзя не отметить данные Прокуратуры Республики Татарстан, согласно которым в республике стала складываться практика направления арбитражными управляющими в Арбитражный суд Республики Татарстан заявлений об изменении календарной очередности погашения текущих требований кредиторов второй очереди, которые судом удовлетворялись, и устанавливался приоритетный порядок выплаты заработной платы работникам.

Также по данным органов прокуратуры стала складываться практика подачи заявлений в суд о взыскании задолженности по заработной плате к учредителям ликвидируемых юридических лиц в порядке субсидиарной ответственности.

В свою очередь, в защите трудовых прав граждан по-прежнему остается проблемной ситуация, когда работодатель, не выплативший бывшим работникам в полном объеме заработную плату, сменил свой фактический адрес, а в налоговый орган с заявлением о внесении изменений в сведения Единого государственного реестра юридических лиц не обратился.

Так, в адрес Уполномоченного поступила жалоба от жительницы г. Зеленодольска на невыплату заработной платы в период работы в ООО «Фактор», юридический адрес которого, согласно сведениям ЕГРЮЛ, был: г. Казань, ул. Толстого, д. 39, пом. 8. Ранее заявительница обращалась в Государственную инспекцию труда в Республике Татарстан. Установив факт того, что ООО «Фактор» фактически не осуществляет деятельность по указанному адресу, контрольно-надзорный орган сообщил заявительнице о невозможности проверочных мероприятий и рассмотрении вопроса о возбуждении административного производства в связи с воспрепятствованием деятельности должностного лица, осуществлявшего проверку.

По поступившей жалобе нами также был осуществлен выезд, в результате которого нахождение ООО «Фактор» по юридическому адресу, не выявлено. Вместе с тем, учитывая, что заявительница сообщала о полной невыплате заработной платы свыше двух месяцев, нами было направлено письмо в следственный орган с просьбой провести проверку в рамках уголовного судопроизводства.

Согласно информации, поступившей из следственного органа, право заявительницы на получение заработной платы было восстановлено. По сути, из представленных сведений усматривается, что после поступления сведений в следственный орган работодатель «нашелся» и изыскал возможность выплатить заработную плату заявительнице.

Ранее в докладах Уполномоченного уже отмечалось, что в условиях угрозы применения суровых санкций значительное число руководителей организаций, допускающих задолженность по выплате заработной платы, более активно принимают меры по ее погашению. Считаем, что при невозможности проведения проверочных мероприятий Государственной инспекцией труда в Республике Татарстан по жалобам о нарушении трудовых прав работника (работников) из-за несоответствия фактического местонахождения организации (в отношении которой поступила жалоба) сведениям из Единого государственного реестра юридических лиц в каждом случае жалоба, содержащая сведения о признаках преступления, предусмотренного статьей 145.1 Уголовного кодекса Российской Федерации, должна направляться контрольно-надзорным органом в сфере трудовых отношений для проведения проверки в рамках уголовного судопроизводства в следственные органы Следственного комитета Российской Федерации.

При этом, по данным следственного управления Следственного комитета Российской Федерации по Республике Татарстан, в 2019 году в рамках доследственных проверок в 4 случаях была полностью погашена задолженность по заработной плате руководством ООО «Регион-Бетон» (г. Набережные Челны), ООО «Поповка» (Бавлинский район), ООО «ЧОО «Ермак» (Советский район г. Казани), ООО «Вектор» (Советский район г. Казани).

Неотъемлемым признаком обеспечения прав трудовых граждан является эффективная политика занятости населения. В течение прошедшего года, согласно данным Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, уровень безработицы в республике (от 3,1 до 3,4 %) постоянно был ниже, чем в среднем по Российской Федерации (от 4,6 до 4,9 %) и по Приволжскому федеральному округу (4,4 %).

Данному состоянию способствовала реализация мероприятий по профессиональному обучению и дополнительному профессиональному образованию граждан, испытывающих трудности в поиске работы.

В 2019 году в рамках реализации государственной программы «Содействие занятости населения Республики Татарстан на 2014 – 2025 годы», утвержденной постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 09.08.2013 № 553, органами службы занятости Республики Татарстан направлено на профессиональное обучение и дополнительное профессиональное образование 5 425 безработных граждан, в том числе 302 человека, относящихся к категории инвалидов; 328 женщин, имеющих несовершеннолетних детей в возрасте до 3 лет; 33 человека из числа лиц, освободившихся из мест лишения свободы; 1 гражданин, уволенный с военной службы.

В связи с повышением пенсионного возраста особое внимание уделено трудоустройству граждан предпенсионного возраста, их переподготовке и обучению.

Согласно информации Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, в рамках проведения мероприятий по сохранению занятости работающих граждан предпенсионного возраста создано 66 консультационных пунктов по вопросам трудоустройства для граждан данной категории. Численность граждан предпенсионного возраста, обратившихся в консультационные пункты, составила 2 643 человека.

Посредством обращения в государственные учреждения службы занятости населения республики нашли работу 1 232 человека предпенсионного возраста, из них 990 человек были трудоустроены на постоянные рабочие места.

В свою очередь, учитывая, что безработица является неотъемлемым элементом рыночной экономики, большое значение в обеспечении трудовых прав граждан, по мнению Уполномоченного, имеет продолжительность периода безработицы конкретного человека, в том числе представителей социально уязвимых категорий населения на рынке труда.

Анализ данных прошлого года по этому показателю позволяет сделать вывод о том, что продолжительность периода безработицы инвалидов превышала средний республиканский показатель. При этом прямой зависимости между увеличением (уменьшением) среднего показателя продолжительности периода безработицы по республике и увеличением (уменьшением) показателя продолжительности периода безработицы по категории «инвалиды» не наблюдалось. Например, по состоянию

на 1 февраля 2019 года средняя продолжительность безработицы по республике составляла 4,41 месяца, у инвалидов – 5,26 месяца, а по состоянию на 1 июля 2019 года в среднем по республике – 4,66 месяца, у инвалидов – 4,77. Таким образом, статистические данные свидетельствуют, на наш взгляд, о том, что трудоустройство инвалидов в значительной степени обуславливается не только общей ситуации на рынке труда, но и влиянием других факторов, в том числе работой органов занятости.

Статистические данные складываются из конкретных жизненных ситуаций. Так, к Уполномоченному поступило обращение инвалида, проживающего в Лаишевском районе, в связи с невозможностью трудоустройства в течение нескольких лет. По данному примеру роль полномочных органов в сфере занятости можно оценить двояко. С одной стороны, при рассмотрении обращения ГКУ «Центр занятости населения Лаишевского района» сообщило о неоднократных отказах заявителя трудоустроиться по выданным направлениям. С другой стороны, в наш адрес также было сообщено, что квотируемые рабочие места, созданные для инвалидов на территории Лаишевского района, исключают возможность трудоустройства заявителя по медицинским показаниям. Таким образом, круг вариантов трудоустройства этого гражданина, несмотря на предусмотренную законодательством государственную поддержку, является суженным.

Учитывая, что перечень профессий, наиболее подходящих для трудоустройства инвалидов, устанавливается Министерством труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, считаем необходимым предусмотреть дополнительные меры, направленные на трудоустройство инвалидов, продолжительность периода безработицы которых превышает средний республиканский показатель и которые не могут быть трудоустроены в соответствии с законодательством Республики Татарстан о квотировании и резервировании рабочих мест на квотируемые рабочие места по медицинским показаниям.

Неотъемлемым элементом трудовых прав граждан является обеспечение права на безопасные условия труда и соблюдение санитарно-гигиенических требований к условиям труда. Важным индикатором ситуации в сфере охраны труда является количество несчастных случаев, произошедших на производстве.

По оперативным данным Государственной инспекции труда в Республике Татарстан по состоянию на 10.01.2020 число погибших в 2019 году составило 39 человек. Анализ информации показывает, что все несчастные случаи со смертельным исходом произошли в коммерческих организациях.

В свою очередь, несчастные случаи на производстве, повлекшие тяжелые повреждения здоровья для работников, происходили в 2019 году в организациях независимо от их организационно-правовой формы. По данным Государственной инспекции труда в Республике Татарстан, несчастные случаи на производстве, повлекшие тяжелые повреждения здоровья для работников, произошли в 2019 году в подведомственных учреждениях следующих исполнительных органов власти Республики Татарстан и органов местного самоуправления: Министерство здравоохранения Республики Татарстан, Министерство лесного хозяйства Республики Татарстан, Министерство образования и науки Республики Татарстан, Исполнительный комитет муниципального образования г. Казани, Исполнительный комитет муниципального образования г. Набережные Челны и Исполнительный комитет Сабинского муниципального района. В связи с этим можно отметить, что в Республике Татарстан принят Закон Республики Татарстан от 14 декабря 2019 года № 100-ЗРТ «О ведомственном контроле за соблюдением трудового законодательства и иных нормативных правовых актов, содержащих нормы трудового права, в Республике Татарстан», которым установлен порядок и условия осуществления ведомственного контроля исполнительными органами государственной власти и органами местного самоуправления республики в подведомственных им организациях.

Уполномоченный считает, что исполнительным органам государственной власти Республики Татарстан и органам местного самоуправления целесообразно рассмотреть вопрос о включении в план проверок, проводимых в соответствии с Законом Республики Татарстан от 14.12.2019 № 100-ЗРТ «О ведомственном контроле за соблюдением трудового законодательства и иных нормативных правовых актов, содержащих нормы трудового права, в Республике Татарстан», подведомственных организаций, с работниками которых произошли несчастные случаи на производстве в течение рабочего времени на территории работодателя либо в ином месте выполнения работы.

Выражаем надежду, что данная мера в совокупности с другими мерами профилактики производственного травматизма позволит снизить количество несчастных случаев на производстве в будущем.

Соблюдение прав граждан в жилищной сфере

Реализация конституционного права граждан на жилище базируется на основных направлениях государственной жилищной политики: повышении доступности жилья, увеличении объемов жилищного строительства и модернизации объектов коммунальной инфраструктуры.

Республика активно включилась в реализацию национального проекта «Жилье и городская среда» в 2019 году. Согласно информации Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан, по итогам 2019 года в республике введено 2 млн 675 тыс. 500 кв. метров жилья (в 2018 году было введено в эксплуатацию 2 млн 088 тыс. 576 кв. метров жилья).

В рамках реализуемых в республике программ в 2019 году улучшили свои жилищные условия 98 ветеранов Великой Отечественной войны, 309 детей-сирот и лиц из их числа, 54 молодых семьи и 33 многодетные семьи.

Высокие темпы строительства жилья сохраняются за счет реализации в республике программы социальной ипотеки, в рамках которой в 2019 году введено в эксплуатацию 371,5 тыс. кв. метров жилья.

В программу социальной ипотеки в республике интегрированы федеральные механизмы по обеспечению жильем молодых семей; детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей; лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не имеющих закрепленного за ними жилого помещения; граждан, подвергшихся воздействию радиации вследствие радиационных аварий и катастроф, и приравненных к ним лиц; граждан, выехавших из районов Крайнего Севера и приравненных к ним территорий; вынужденных переселенцев; инвалидов; ветеранов Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.

В республике приняты важные организационные решения, направленные на поддержку лиц, пострадавших от действий недобросовестных застройщиков.

В целях разрешения сложившейся ситуации с обманутыми дольщиками в нашей республике 23 октября 2019 года была зарегистрирована некоммерческая организация «Фонд Республики Татарстан по защите прав граждан – участников долевого строительства». В том числе и при содействии Фонда в республике было завершено строительство 10 проблемных объектов долевого строительства и решен вопрос получения квартир 1122 «обманутыми дольщиками». В единый реестр проблемных объектов в 2019 году включено 26 многоквартирных домов, находящихся в стадии строительства.

Реализация права на жилище связана с обеспечением безопасных и комфортных условий проживания в нем. В 2019 году была принята Республиканская адресная программа по переселению граждан из аварийного жилищного фонда на 2019 – 2025 годы. В рамках ее реализации в 2019 году были переселены 29 семей (90 человек) из 1087,2 кв. метров аварийного жилья.

К сожалению, проблема аварийного жилья полностью не исключена. В адрес Уполномоченного поступают жалобы от граждан, проживающих в аварийном жилищном фонде в г. Казани, Чистопольском, Мамадышском, Зеленодольском, Заинском и иных муниципальных районах. В зависимости от обстоятельств, выявленных при рассмотрении жалоб, имели место случаи, когда нами направлялись письма в органы государственной власти республики о необходимости улучшения жилищных условий людей, попавших в такую тяжелую ситуацию.

Вопрос защиты жилищных прав граждан, чьи жилые дома попали в границы охранных зон, также остается на контроле Уполномоченного. В адрес Уполномоченного поступило обращение жительницы г. Казани, которая оказалась в ситуации, когда судебным решением были удовлетворены требования ОАО «Российские железные дороги» о сносе ее дома, находящегося в границах охранной зоны высоковольтной линии электропередачи – ВЛ-35 кВ Водозабор – Юдино Юдинской дистанции электроснабжения.

Установив в ходе рассмотрения жалобы, что у заявительницы и других жителей разрешительная документация была получена до установления границ охранной зоны, Уполномоченный обратился в адрес руководства Горьковской железной дороги – филиала ОАО «РЖД» с предложением рассмотреть вариант реконструкция высоковольтной линии электропередачи – ВЛ-35 кВ Водозабор – Юдино Юдинской дистанции электроснабжения с последующим размещением данной линии под землей.

Согласно полученной информации ОАО «РЖД» запланированы мероприятия, которые позволят сохранить возведенные постройки на всем протяжении линий электропередачи.

В течение года нами также выявлялись нарушения жилищных прав граждан, связанные с правом на предоставление жилых помещений по договорам социального найма.

Так, в адрес Уполномоченного обратился житель г. Казани, которому было отказано в заключении договора социального найма. При этом у гражданина имелся ордер, на основании которого он был вселен в жилое помещение, в котором проживал более 10 лет.

Сам факт выдачи данного ордера Исполнительным комитетом муниципального образования г. Казани не оспаривался, а гражданином надлежащим образом исполнялись обязанности по внесению платы за наем жилого помещения.

В этой ситуации, гражданин, будучи инвалидом, вынужден был обратиться в суд. В Лаишевском муниципальном районе гражданин был снят в качестве нуждающегося в улучшении жилищных условий по договору социального найма без соответствующего уведомления. О принятом в отношении него решении он был уведомлен в суде, когда им был подан иск об обязании предоставить жилое помещение по договору социального найма. Соответственно он был ограничен во времени в формулировке своей правовой позиции относительно принятого в отношении него решения.

В обоих случаях Уполномоченный был привлечен в качестве заинтересованного лица в суд, где поддержал исковые требования граждан к органам местного самоуправления.

В соответствии с действующим законодательством обеспечение условий для осуществления права на жилище включает в себя обеспечение условий доступности жилых помещений и общего имущества в многоквартирном доме для инвалидов.

Ранее в ежегодном докладе Уполномоченного отмечалось, что в большинстве муниципальных образований республики реализация мероприятий, установленных постановлением Правительства Российской Федерации от 9 июля 2016 г. № 649 «О мерах по приспособлению жилых помещений и общего имущества в многоквартирном доме с учетом потребностей инвалидов», не осуществлялась в связи с отсутствием заявлений от инвалидов. По итогам прошлого года обратил на себя внимание случай, когда по факту поступившего заявления в орган местного самоуправления длительное время не принималось решение о возможности приспособления жилого помещения, в котором проживает инвалид, с учетом его потребностей или об отсутствии такой возможности.

Так, по заявлению жителя Ново-Савиновского района г. Казани после обследования его жилого помещения и вывода комиссии о наличии необходимости приспособления жилого помещения с учетом потребностей инвалида в течение многих месяцев не находил решения вопрос о возможности такого приспособления с учетом экономической целесообразности. Сначала камнем преткновения в решении вопроса стало определение порядка расчета потребности в финансовых ресурсах. В конце апреля было принято решение о целесообразности реконструкции или капитального ремонта

многоквартирного дома (части дома), в котором проживает инвалид. Затем на основании технического заключения проектной организации районная комиссия пришла к противоположному выводу. При этом, несмотря на то, что заключение об отсутствии возможности приспособления жилого помещения инвалида и общего имущества в многоквартирном доме, в котором проживает инвалид, с учетом потребностей инвалида и обеспечения условий их доступности для инвалида является основанием для признания жилого помещения инвалида в установленном законодательством Российской Федерации порядке непригодным для проживания инвалида, в ноябре 2019 года районная комиссия, ссылаясь на муниципальный правовой акт г. Казани, сообщила инвалиду о необходимости дополнительно представить пакет документов для принятия последующих мер, направленных на признание жилого помещения, в котором он проживает, непригодным для проживания.

На заключение Уполномоченного о недопустимости предъявления к инвалиду излишних требований из Администрации Авиастроительного и Ново-Савиновского районов Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани был направлен ответ, в котором указывалось, что гражданином запрашиваемые документы были представлены. По сути, ответ на вопрос о действиях районной администрации в случае несогласия гражданина с требованиями органа местного самоуправления остался открытым.

Учитывая данный пример, а также ситуацию, связанную с тем, что в ряде муниципальных образований практика обследования жилого помещения инвалида и общего имущества в многоквартирном доме, в котором проживает инвалид, могла по-прежнему не сложиться, считаем целесообразным Министерству строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан как уполномоченному органу по координации мероприятий по приспособлению жилых помещений инвалидов в Республике Татарстан провести разъяснительную работу среди муниципалитетов по применению положений постановления Правительства Российской Федерации от 09.07.2016 № 649.

Приведем еще один пример, когда органами местного самоуправления при рассмотрении обращения гражданина в интересах инвалида не учитывались положения указанного нормативного акта.

С жалобой на отсутствие доступной среды в жилом доме в адрес Уполномоченного обратилась жительница г. Казани, в семье которой проживает инвалид-колясочник. В целях установки пандуса заявительница обращалась в органы местного самоуправления и управляющую организацию.

Результатом рассмотрения обращения были лишь разъяснения о необходимости представления решения общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме.

Установка пандусов входит в оптимальный перечень мероприятий по приспособлению жилых помещений в многоквартирном доме с учетом потребностей инвалидов, финансирование которых может осуществляться за счет средств бюджета муниципальных образований в соответствии с Правилами, утвержденными постановлением Правительства Российской Федерации от 09.07.2016 № 649.

На запрос Уполномоченного о причинах, по которым не проводилось обследование общедомового имущества многоквартирного дома, Администрацией Вахитовского и Приволжского районов Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани был дан ответ, что данный вопрос не рассматривался, так как заявительницей не был представлен к заявлению соответствующий перечень документов. При этом ранее соответствующих разъяснений заявительница от органа местного самоуправления не получила.

Полагаем, что в случае поступления таких обращений органы местного самоуправления не должны дистанцироваться от них по той причине, что данный вопрос несет за собой финансовые расходы.

В свою очередь, другим вариантом помощи инвалиду видится взаимодействие органов местного самоуправления с управляющими организациями, которые могут являться инициаторами общих собраний собственников помещений многоквартирных домов.

Модерация уведомлений, поступающих в ГИС РТ «Народный контроль», показывает, что в целом взаимодействие управляющих организаций и органов местного самоуправления в данном направлении осуществляется. Однако имеются отдельные случаи, когда по заявлению инвалидов управляющие организации решение о проведении общего собрания собственников помещений не инициировали, а Администрация Вахитовского и Приволжского районов и Администрация Советского района Исполнительного комитета муниципального образования г. Казани дистанцировались от решения данного вопроса.

Считаем, что инвалид-колясочник практически не может самостоятельно инициировать общее собрание собственников помещений многоквартирного дома, и инициирование общих собраний по данным заявлениям должно осуществляться в каждом случае управляющими организациями по рекомендации органов местного самоуправления.

В рамках доклада отдельно отмечаем случаи нарушений жилищных прав граждан при изменении границ муниципальных образований в результате ненадлежащего исполнения органами местного самоуправления Закона Республики Татарстан от 6 августа 2008 года № 71-ЗРТ «О порядке решения вопросов, связанных с разграничением имущества, находящегося в муниципальной собственности».

Так, в соответствии с Законом Республики Татарстан от 28 декабря 2007 года № 69-ЗРТ «О преобразовании, изменении границ отдельных муниципальных образований и внесении изменений в некоторые Законы Республики Татарстан» были изменены границы муниципальных образований г. Казани и Лаишевского муниципального района, вследствие чего в границы муниципального образования г. Казани была включена территория подсобного хозяйства «Татваленка».

В связи с изменением границ муниципальных образований в состав муниципальной собственности г. Казани должны войти несколько квартир дома № 1 по ул. Озерной. Со стороны Исполнительного комитета Песчано-Ковалинского сельского поселения Лаишевского муниципального района Республики Татарстан в Исполнительный комитет муниципального образования г. Казани несколько раз передавалось предложение о принятии квартир в муниципальную собственность г. Казани. Данные предложения отклонялись в связи с нарушением требований к составу документов, которые должны быть представлены к заявлению.

В сложившейся ситуации остаются незащищенными права нанимателей жилых помещений многоквартирного дома № 1 по ул. Озерной в случае его признания непригодным для проживания или подлежащим капитальному ремонту или реконструкции. Обязанность по обеспечению жилищных прав в такой ситуации несет наймодатель, каковым является орган местного самоуправления Лаишевского муниципального района, хотя жильцы квартир, входящих в состав муниципального имущества, являются жителями г. Казани.

Учитывая данные обстоятельства, Уполномоченный обратился в Исполнительный комитет г. Казани с предложением рассмотреть вопрос об инициировании процесса разграничения муниципального имущества, так как принятие данных мер со стороны муниципального образования, претендующего на имущество, предусмотрено действующим республиканским законодательством. Судя по ответу на указанное предложение, заинтересованности в решении вопроса таким способом органы местного самоуправления г. Казани не проявили, ожидая инициативных

действий со стороны органов местного самоуправления Лаишевского муниципального района.

Исходя из постановки проблемной ситуации, считаем целесообразным в случае неоднократных отказов по принятию муниципального имущества в виде жилых помещений в порядке, предусмотренном Законом Республики Татарстан от 6 августа 2008 года № 71-ЗРТ «О порядке решения вопросов, связанных с разграничением имущества, находящегося в муниципальной собственности», органам местного самоуправления муниципального образования, в собственности которого находится имущество, и органам местного самоуправления муниципального образования, претендующего на имущество, создавать рабочие группы для решения проблемных вопросов разграничения муниципального имущества.

В адрес Уполномоченного продолжают поступать обращения граждан по вопросам жилищно-коммунального хозяйства.

По информации Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства, в республике в 2019 году отремонтировано 935 многоквартирных домов общей площадью 5,6 млн кв. метров на общую сумму 5 млрд 619 млн 520 тысяч рублей.

В свою очередь значительная часть поступивших в 2019 году в адрес Уполномоченного обращений в сфере оказания жилищно-коммунальных услуг касалась проведения капитального ремонта в жилых домах. В отдельных случаях требовалось вмешательство Уполномоченного.

Так, по жалобе жителей дома № 3 по ул. Сабан г. Казани нами была проведена проверка дома, где в летний период времени производились работы по капитальному ремонту крыши. В силу несоблюдения подрядной организацией технологий производства работ, выразившегося в одновременном демонтаже кровельного покрытия, произошло затопление множества квартир, и причинен значительный ущерб имуществу собственников жилых помещений. По итогам проверки вопрос выплаты компенсаций жителям пострадавших квартир был разрешен путем обращения в страховую компанию подрядчика.

По итогам проведенной в 2019 году телефонной «горячей линии» по вопросам жилищно-коммунального хозяйства обратилось 207 жителей Республики Татарстан, которых волновали проблемы порядка начисления платы за коммунальные услуги, перерасчета платежей, проведения капитального ремонта, содержания общедомового имущества и правомерности действий управляющих организаций.

В марте 2018 года Президентом Республики Татарстан Р.Н. Миннихановым было дано поручение о внедрении сервисов оценки

качества оказания социально значимых услуг, получаемых через Портал государственных и муниципальных услуг Республики Татарстан и в мобильном приложении «Услуги РТ». Среди указанных социально значимых услуг есть и услуги жилищно-коммунального хозяйства.

Анализ оценок оказанных услуг в рамках сервиса «Оплата услуг жилищно-коммунального хозяйства» показал, что жители в 2019 году недовольны деятельностью управляющих организаций, о чем свидетельствуют 165 584 оценки по таким критериям, как «Коммунальные услуги», «Содержание дома», «Ремонт дома», «Управление домом».

Наибольшее количество опрошенных через Сервис жителей республики недовольны содержанием дома (54 034 оценки), ремонтом дома (44 290), коммунальными услугами (35 214) и управлением домом (34 323).

Предоставление жилищных и коммунальных услуг направлено на обеспечение комфортных условий проживания граждан. Уполномоченный выражает надежду, что замечания жителей республики будут учтены в практической деятельности управляющих организаций.

Соблюдение прав на охрану здоровья и медицинскую помощь

Задача сохранения здоровья граждан является государственной, обусловленной конституционным закреплением права на охрану здоровья, затрагивающей различные категории населения.

Реализация прав на охрану здоровья многокомпонентна и включает в себя в том числе развитие инфраструктуры объектов здравоохранения, обеспечение кадрами, организацию профилактических мероприятий для населения.

В Татарстане пристальное внимание уделяется вводу современных объектов здравоохранения, оснащению их высокотехнологичным оборудованием. Так, в г. Набережные Челны начато строительство филиала онкодиспансера. В начале 2020 года будет сдан радиологический корпус в г. Альметьевске. В г. Казани началось строительство онкогематологического корпуса Детской Республиканской клинической больницы. В 2019 году в рамках Национального проекта «Здравоохранение» в ГАУЗ «Республиканский клинический онкологический диспансер Министерства здравоохранения Республики Татарстан» поступили 133 единицы нового современного оборудования, получили новое медицинское оборудование 30 детских поликлиник, закуплено 237 машин скорой медицинской помощи, оснащенных современным медицинским оборудованием.

Состояние с обеспечением врачебными кадрами учреждений здравоохранения может вызывать нарекания граждан. Однако, в сравнении с другими субъектами страны, ситуацию с кадрами в этой сфере можно считать относительно благополучной: прирост врачебных кадров в Татарстане составил плюс 170 специалистов, что, по оценке Министерства здравоохранения Российской Федерации, является лучшим результатом в России.

В республике проводится масштабная работа по обеспечению прав на охрану здоровья граждан, проживающих в удалении от городских и районных центров. В 2019 году за счет средств бюджета Республики Татарстан приобретены 4 медицинских комплекса «Мобильная поликлиника» для проведения диспансеризации граждан республики, проживающих в населенных пунктах с численностью населения менее 100 человек. По состоянию на 12 декабря 2019 года мобильными комплексами были осуществлены выезды в 17 районов. На указанную дату было осмотрено более 16 тысяч человек, у 3,5 % от числа осмотренных впервые выявлено заболевание, 40,3 % рекомендовано дополнительное обследование, 4,4 % осмотренных направлены на госпитализацию.

Вместе с тем за любыми достижениями в здравоохранении нарушения в этой сфере являются более заметными, так как они затрагивают важнейшие личные неимущественные права каждого человека.

Так, по итогам 2019 года в ГИС РТ «Народный контроль» по категории «Поликлиники и больницы» опубликовано 1 452 уведомления, которые поддержало 2750 пользователей.

Количество жалоб по категории «Поликлиники и больницы» в ГИС РТ «Народный контроль» в 2019 году в целом уменьшилось на 11 %, однако остаются системные вопросы в части доступности записи к врачу в электронном и ином виде (в том числе по причине выделения недостаточного количества талонов на прием к врачам), низкой информированности граждан по вопросам получения медицинской помощи и культуры общения сотрудников медицинских учреждений с пациентами.

Только по вопросам длительного ожидания в очереди в системе в 2019 году опубликовано 117 уведомлений, которые поддержал 281 пользователь, в 2018 году - 118 уведомлений. Наибольшее количество уведомлений поступило по вопросу доступности записи к врачу (в электронном и ином виде) – 503 уведомления, которые поддержали 629 пользователей. 213 уведомлений оставлено с жалобой на условия предоставления медицинских услуг и доступность их получения (прием врача), их поддержали 555 граждан.

Отмечаются факты несоблюдения предельных сроков ожидания консультаций врачей-специалистов при оказании первичной специализированной медицинской помощи» (например, в ГАУЗ «Альметьевская поликлиника № 3» гражданин более 4 месяцев не мог получить талон на прием к неврологу), сроков ожидания проведения диагностических исследований в период длительного отсутствия специалистов в связи с нахождением врача отделения функциональной диагностики в административном отпуске или нахождением на листе нетрудоспособности. Например, в ГАУЗ «Нижнекамская центральная районная многопрофильная больница» гражданин при обращении в данное учреждение был перенаправлен в ГАУЗ «Республиканская клиническая больница» в связи с нахождением врача-невролога в административном отпуске. В Нижнекамском кожно-венерологическом диспансере гражданин также не смог попасть на прием к врачу-дерматовенерологу из-за нахождения врачей в очередном отпуске или по уходу за ребенком. В ГАУЗ «Клиническая больница № 2» г. Казани пациентка в течение 2 недель не могла записаться к врачу-гинекологу по причине нахождения его в очередном отпуске. По ГАУЗ «Детская городская поликлиника № 3» г. Набережные Челны также поступило уведомление с жалобой на отсутствие записи к врачу-офтальмологу по причине болезни соответствующего специалиста учреждения.

К сожалению, данная проблема возникает в связи с нехваткой специалистов в учреждениях здравоохранения. Надеемся, что меры социальной поддержки, озвученные Президентом Российской Федерации Владимиром Владимировичем Путиным в Послании Федеральному Собранию Российской Федерации, сыграют роль в обеспечении медицинскими кадрами учреждений здравоохранения.

В то же время следует отметить, что по каждому уведомлению, опубликованному в ГИС РТ «Народный контроль» Министерством здравоохранения Республики Татарстан и руководителями подведомственных ему учреждений в течение года проводилась эффективная работы и принимались исчерпывающие меры по устранению причин обращения граждан к данной системе, благодаря чему доля решенных уведомлений в 2019 году по категории «Поликлиники и больницы» в ГИС РТ «Народный контроль» составила 97 %.

Реализация прав граждан на бесплатную медицинскую помощь обеспечивается установленным в соответствии с программой государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи

предоставлением медицинской организацией гарантированного объема медицинской помощи.

Согласно сведениям страховых медицинских организаций, полученным нами из Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан, неоднократно установлены факты взимания денежных средств за оказание медицинской помощи в отдельных муниципальных образованиях республики (Елабужский, Азнакаевский, Лаишевский, Спасский). Так, в ГАУЗ «Елабужская центральная районная больница» выявлены 4 факта взимания денежных средств, в том числе 1 – за лекарственные препараты в стационарных условиях, 3 – в амбулаторных условиях (1 – за диагностическое исследование, 2 – за лабораторную диагностику). В ГАУЗ «Азнакаевская центральная районная больница» – 2 случая взимания денежных средств за лекарственные препараты в стационарных условиях. В ГАУЗ «Лаишевская центральная районная больница» – 2 случая взимания денежных средств (1 – за лекарственные препараты в стационарных условиях, 1 – за лабораторную диагностику в амбулаторных условиях). В ГАУЗ «Менделеевская центральная районная больница» – 2 случая взимания денежных средств за лекарственные препараты в стационарных условиях. В ГАУЗ «Спасская центральная районная больница» – 2 случая взимания денежных средств в стационарных условиях (1 – за лекарственные препараты, 1 – за изделия медицинского назначения).

Считаем, что Министерству здравоохранения Республики Татарстан необходимо провести анализ состояния ситуации по обеспечению лекарственными препаратами в медицинских учреждениях здравоохранения, в отношении которых установлены неоднократные факты взимания денежных средств с пациентов.

Право на охрану здоровья включает в себя защищенность граждан в случае утраты здоровья. Она обеспечивается путем установления и реализации правовых, экономических, организационных, медико-социальных и других мер, гарантирующих социальное обеспечение, в том числе за счет средств обязательного социального страхования, определения потребности гражданина в социальной защите в соответствии с законодательством Российской Федерации, в реабилитации и уходе в случае заболевания (состояния), установления временной нетрудоспособности, инвалидности или в иных определенных законодательством Российской Федерации случаях.

В мае 2019 года вступили в силу изменения в Правила признания лица инвалидом, согласно которым гражданин направляется на медико-социальную

экспертизу с письменного согласия гражданина (его законного или уполномоченного представителя).

В связи с этим, по мнению Уполномоченного, требуют урегулирования отдельные проблемы, связанные с направлением гражданина на медико-социальную экспертизу. Так, в ходе телефонной «горячей» линии Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан поступил звонок жительницы пгт. Алексеевское с просьбой об оказании содействия в признании ее матери, инвалида 3 гр., инвалидом 1 группы, поскольку в силу состояния здоровья ее мать самостоятельно (лично) не может обратиться. Сложность ситуации заключалась в том, что доверенность на нее матерью не была оформлена, а недееспособной в установленном порядке мать признана не была. Со слов заявительницы, эти обстоятельства препятствовали заявительнице в направлении матери на медико-социальную экспертизу. После обращения Уполномоченного решением врачебной комиссии ГАУЗ «Алексеевская центральная районная больница» выдано направление на медико-социальную экспертизу, документы направлены в ФКУ «Главное бюро медико-социальной экспертизы по Республике Татарстан» для переосвидетельствования на дому.

В свою очередь, по информации Министерства здравоохранения Республики Татарстан, согласно сложившейся практике медицинские организации направляют гражданина, который в силу состояния здоровья не может выразить свое письменное согласие на направление на медико-социальную экспертизу, через его законного представителя после признания гражданина в установленном порядке недееспособным и назначения опекуна. Также указанные граждане направляются на медико-социальную экспертизу через уполномоченного представителя на основании доверенности.

Таким образом, данный случай мог быть исключением из правил. Обеспокоенность Уполномоченного вызвана тем, что процесс оформления доверенности лицом, неспособным руководить своими действиями, невозможен, а признание лица недееспособным занимает значительное время, т.е. на весь этот период времени гражданин лишается возможности признания его инвалидом. В связи с этим считаем необходимым Министерству здравоохранения Республики Татарстан дать разъяснения медицинским организациям относительно их действий по направлению гражданина на медико-социальную экспертизу при совокупности следующих обстоятельств: гражданин, в отношении которого поступило обращение, в установленном порядке недееспособным признан не был, но фактически не может руководить своими действиями, а обратившийся в его интересах

близкий родственник не является уполномоченным представителем (по доверенности).

Уполномоченный отмечает растущую вовлеченность населения республики в процесс оценки предоставляемых услуг и повышения заинтересованности населения в улучшении качества оказываемых услуг.

С 2018 года внедрен сервис оценки качества оказания населению социально значимых услуг, получаемых через Портал государственных и муниципальных услуг Республики Татарстан (uslugi.tatarstan.ru или в мобильном приложении «Услуги РТ»).

Согласно мониторингу работы сервиса «Оценка качества услуг населению» за 2019 год системой оценки через сервис «Запись к врачу» граждане воспользовались 2 млн 318 тыс. раз. При этом средняя оценка удовлетворенности жителей Республики Татарстан после посещения медицинского учреждения составила 4,8 балла.

В 2019 году приняты решения, направленные на повышение качества и доступности оказываемой медицинской помощи. В частности, Федеральным национальным проектом «Здравоохранение» предусмотрено создание новой модели медицинской организации, оказывающей первичную медико-санитарную помощь, на основе применения lean - технологий (далее - Новая модель). Отличительными чертами Новой модели станут открытая и вежливая регистратура, сокращение времени ожидания пациентом в очереди, упрощение записи на прием к врачу, уменьшение бумажной документации, комфортные условия для пациентов в зонах ожидания, понятная навигация.

Защита права на охрану здоровья неразрывно связана с основными принципами охраны здоровья, такими как соблюдение прав граждан в сфере охраны здоровья и обеспечение связанных с этими правами государственных гарантий, приоритет интересов пациента при оказании медицинской помощи, доступность и качество медицинской помощи, недопустимость отказа в оказании медицинской помощи.

Уполномоченный выражает надежду, что учреждения здравоохранения Республики Татарстан в 2020 году обратят более пристальное внимание на ситуации, в которых граждане были недовольны организацией медицинской помощи.

Соблюдение прав на образование

Право на образование многоаспектно, эффективность его реализации обуславливает уровень развития общества, возможности раскрытия нравственного, культурного потенциала его граждан, становления гармоничной личности.

Система образования является одним из приоритетов государственной политики Татарстана, главной задачей в этой сфере выступает обеспечение доступного качественного образования во всех муниципальных образованиях республики.

На территории Республики Татарстан действует государственная программа «Развитие образования и науки Республики Татарстан на 2014 – 2025 годы», утвержденная постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 22.02.2014 № 110, направленная на развитие всех уровней общего образования.

В Татарстане к 2022 году планируется создание сети полилингвальных образовательных комплексов с обучением на трех языках – русском, татарском и английском. В течение четырех лет в республике планируется построить шесть таких объектов, два из которых будут расположены в г. Казани и по одному – в г. Набережные Челны, г. Альметьевске, г. Нижнекамске и г. Елабуге. Первые из них – в г. Казани и г. Елабуге планируется ввести в 2020 году. В состав комплексов, помимо школ, войдут детские сады и центры дополнительного образования.

В свою очередь, наиболее распространенными жалобами, поступающими к Уполномоченному, являются жалобы на отказ в приеме в дошкольные образовательные учреждения по причине отсутствия мест.

По информации Министерства образования и науки Республики Татарстан, по состоянию на 1 ноября 2019 года в республике действовали 2020 дошкольных образовательных учреждений (на 1 января 2019 года их количество составляло 2008), 28 частных детских садов.

Однако, несмотря на строительство и открытие новых дошкольных образовательных учреждений, растет потребность в местах и, соответственно, увеличивается количество очередников. Так, по данным Министерства образования и науки Республики Татарстан, если по состоянию на 1 января 2019 года в очереди по устройству в детский сад в возрасте от 2 месяцев до 3 лет состояло 14 335 детей, то на 1 ноября 2019 года их количество увеличилось до 15 661 ребенка. Количество детей, состоящих в очереди по устройству в детский сад, в возрасте от 3 до 7 лет составляет

884 и 4 727 соответственно, т.е. более чем в 5 раз выросла потребность в местах в семьях, где родителю необходимо выходить на работу в связи с окончанием отпуска по уходу за ребенком, а ребенок не обеспечен местом в дошкольном образовательном учреждении.

Особенно остро с обеспечением местами в дошкольных образовательных учреждениях ситуация складывается в районах, где осуществляется застройка территорий.

Наглядный пример – ситуация, сложившаяся в ЖК «Салават Купере», где в связи с быстрыми темпами застройки и заселения семьи, имеющие детей дошкольного возраста, столкнулись с проблемой нехватки мест в дошкольных образовательных организациях.

Уполномоченным проведена выездная проверка, в ходе которой установлено, что количество детей в возрасте от 3 до 7 лет, посещающих дошкольное учреждение в ЖК «Салават Купере», составляло 729 человек, в строящиеся дошкольные учреждения направлено 440 детей, в очереди находились еще 680 детей.

Таким образом, значительная часть детей, проживающих в этом жилом комплексе, не смогла реализовать право на дошкольное образование.

Остроту проблемы в целом несколько снижает развивающаяся сеть частных детских садов. Некоторые из них позиционируют себя как дошкольные образовательные учреждения, хотя по сути таковыми не являются, поскольку не осуществляют образовательную деятельность. Фактически они лишь оказывают услуги по присмотру и уходу за детьми. При этом само пребывание в них может быть для детей небезопасным.

Так, в ходе проверки по жалобе Детского центра «Балалар» при мечети «Аль-Марджани» было установлено, что в учреждении не были назначены сотрудники, несущие персональную ответственность за обеспечение безопасности жизни и здоровья ребенка в период нахождения его в Детском центре; не обеспечен повседневный контроль требований санитарных правил медицинским работником.

Кроме того, по информации Управления Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека по Республике Татарстан (Татарстан), в Детском центре «Балалар» было зарегистрировано 13 случаев заболеваемости ветряной оспой среди воспитанников.

В средствах массовой информации также размещаются сведения о фактах приостановления деятельности частных детских садов в связи с нарушениями законодательства о пожарной безопасности и санитарно-эпидемиологических требований.

Наличие возрастающей очередности в дошкольные образовательные учреждения свидетельствует, на наш взгляд, о том, что нельзя ставить вопрос о ненужности таких учреждений. В настоящее время они являются альтернативным вариантом пребывания детей на период работы родителей. Однако это не снимает ответственности как с руководителей этих учреждений, так и с полномочных органов, в обязанности которых входит обеспечение права на дошкольное образование, по обеспечению безопасности жизни и здоровья детей, находящихся в этих частных детских садах.

Считаем, что органы местного самоуправления муниципальных образований, на территории которых организована деятельность частных детских садов, должны предусмотреть формы взаимодействия с руководителями этих учреждений по оказанию им методической помощи по осуществлению деятельности по присмотру и уходу за детьми.

В начале 2019 года внимание Уполномоченного привлекли факты отказов в приеме в дошкольные образовательные учреждения в муниципальных образованиях Республики Татарстан детей, страдающих сахарным диабетом.

В настоящее время в Республике Татарстан функционируют 4 дошкольных образовательных учреждения с группами для детей, страдающих сахарным диабетом. Специализированные группы посещают 48 воспитанников. Кроме того, 29 детей с указанным диагнозом зачислены в другие группы 25 дошкольных образовательных учреждений республики.

Как показал проведенный нами анализ, в ряде субъектов Российской Федерации в целях обеспечения прав детей на образование и охрану здоровья проводится работа по взаимодействию учреждений здравоохранения с администрациями дошкольных образовательных учреждений по методическому сопровождению медицинского персонала.

В связи с этим был направлен запрос о подготовке Министерством здравоохранения Республики Татарстан и/или центральными районными больницами методических рекомендаций, памяток для дошкольных образовательных учреждений в муниципальных образованиях Республики Татарстан по особенностям медицинского сопровождения в детском саду детей, страдающих сахарным диабетом. По информации на март 2019 года, подобная работа в республике не проводилась. После повторного запроса в ноябре 2019 года Министерством здравоохранения Республики Татарстан направлено в Министерство образования и науки Республики Татарстан письмо по вопросу организации обучения персонала по сопровождению детей с сахарным диабетом 1 типа в дошкольных образовательных учреждениях и методические материалы по вопросам оказания медицинской помощи и их социальной

адаптации, разработанные Министерством здравоохранения Российской Федерации.

Дополнительно также было сообщено о том, что на аттестационно-сертификационных циклах на базе медицинских образовательных учреждений высшего и среднего профессионального образования, на которых обучаются медицинские работники образовательных учреждений с периодичностью 5 лет, рассматриваются вопросы оказания медицинской помощи детям с сахарным диабетом 1 типа.

Считаем, что в текущем году работа Министерства здравоохранения Республики Татарстан не должна ограничиваться данными мерами, в том числе из-за текучести кадров в дошкольных образовательных учреждениях. Считаем необходимым Министерству здравоохранения Республики Татарстан совместно с органами местного самоуправления провести аналитическую работу по определению готовности дошкольных образовательных учреждений к оказанию медицинской помощи и социальной адаптации детей с сахарным диабетом 1 типа и, в случае необходимости, организовать дополнительную разъяснительную работу.

К Уполномоченному также поступали жалобы с теми или иными вопросами, связанными с реализацией права на образование в общеобразовательных учреждениях.

Так, Уполномоченным были приняты меры реагирования по коллективной жалобе родителей о несогласии на перевод учащихся МБОУ «Средняя общеобразовательная школа № 151 с углубленным изучением отдельных предметов» Кировского района г. Казани на обучение из одного здания в другое ввиду его удаленности от места жительства учащихся. По итогам рассмотрения жалобы было принято решение об организации учебного процесса для всех обучающихся начальных классов в здании, в котором созданы все необходимые условия для обучения и развития младших школьников, а также продолжить в нем обучение учащихся 5, 6 классов.

Кроме того, в истекшем году нами принимались меры реагирования по устранению нарушений, связанных с организацией питания в школах.

Так, в МБОУ «Большекабанская средняя общеобразовательная школа» Лаишевского муниципального района в с. Большие Кабаны в ходе проверки было установлено, что в школе организован одноразовый прием пищи школьниками, в ежедневном меню отсутствует холодные закуски (салаты, порционированные овощи (помидоры, огурцы нарезанные), фрукты, сладкое блюдо (печенье, вафли, пряники), молочная продукция (масло сливочное, сыр, молоко), что не соответствует требованиям санитарных норм и правил.

По итогам проверки в школе организовано двухразовое горячее питание (завтрак и обед), расширен ассортимент блюд, кулинарных изделий.

Право на образование включает в себя единый целенаправленный процесс развития личности и приобретения в процессе освоения основных общеобразовательных программ знаний, умений, навыков осознанного выбора профессии и получения профессионального образования.

В предыдущем докладе Уполномоченным отмечалась тема конфликтных ситуаций в образовательном процессе, одним из способов решения которых представлялось развитие служб школьной медиации в муниципальных образованиях Республики Татарстан.

В свою очередь, причины возникновения конфликтных ситуаций могут быть разными. Одной из них, по мнению Уполномоченного, является установление излишних требований к учащимся в локальных нормативных актах образовательных учреждений.

Данный вывод сделан на основании выборочного изучения локальных актов образовательных учреждений Республики Татарстан на предмет соблюдения прав учащихся.

Так, локальными нормативными актами общеобразовательных учреждений г. Казани, г. Набережные Челны, г. Нурлата, г. Альметьевска были утверждены избыточные требования к внешнему виду учащихся и их обязанностям во время учебного процесса.

С позицией Уполномоченного согласились органы прокуратуры, которые внесли протесты на акты, регламентирующие правила внутреннего распорядка обучающихся.

Описываемые проблемы в сфере образования связаны, как правило, с недочетами в организации общеобразовательной деятельности. В связи с этим Уполномоченный выражает надежду на принятие соответствующих мер по устранению нарушений.

Соблюдение прав граждан в сфере социальной защиты

Государственная политика Республики Татарстан в сфере социальной защиты в настоящее время и в ближайшем будущем направлена на устойчивое повышение благосостояния граждан, повышение качества жизни населения.

Как отметил в Послании Государственному Совету Республики Татарстан на 2020 год Президент Республики Татарстан Рустам Нургалиевич Минниханов, «Татарстан продолжает устойчиво развиваться, позитивные тенденции наблюдаются в экономике и социальной сфере, реализуются масштабные программы и проекты, нацеленные на повышение качества жизни».

На сегодняшний день в республике реализуется 40 государственных программ, направленных на достижение социального и экономического прогресса. Наряду с этим Республика Татарстан участвует в 11 национальных проектах.

Одним из первых среди субъектов Российской Федерации Татарстан перешел на внедрение мер адресной социальной поддержки нуждающимся в материальной помощи гражданам. Кроме того, без учета доходов они предоставляются труженикам тыла, реабилитированным гражданам, гражданам, пострадавшим от политических репрессий, многодетным семьям.

С 1 января 2020 года в Татарстане введены новые меры социальной поддержки малоимущих семей с детьми: ежемесячное пособие каждому члену семьи с пятью и более детьми, позволяющее довести уровень их среднедушевого дохода до прожиточного минимума; выплата на приобретение лекарственных средств и иных товаров аптечного ассортимента в размере 5 тыс. рублей семьям, имеющим детей в возрасте до трех лет, со среднедушевым доходом, не превышающим величины прожиточного минимума, установленного в Республике Татарстан на душу населения, и низким уровнем имущественной обеспеченности; предоставление подарочных комплектов детских принадлежностей семьям с новорожденными детьми, среднедушевой доход которых не превышает величины прожиточного минимума на душу населения. Каждая из перечисленных мер социальной поддержки направлена на улучшение условий жизни нескольких тысяч татарстанцев.

Также Республика Татарстан одной из первых среди субъектов Российской Федерации законодательно закрепила отношения, связанные с предоставлением мер адресной социальной поддержки мужчинам, достигшим 60 лет, женщинам, достигшим 55 лет, а также отдельным категориям граждан,

имеющим право на досрочное назначение пенсии, без учета их выхода на пенсию.

Видится очевидным, что эффективная система социальной защиты населения неразрывно связана и с обеспечением пенсионных прав граждан. В настоящее время в Республике Татарстан проживают более миллиона граждан, получающих страховые пенсии, в том числе, по данным федерального реестра, численность инвалидов, проживающих в республике, составляет 299,2 тыс. человек.

По информации Отделения Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Татарстан, изменение порядка расчета федеральной социальной доплаты к пенсии позволило повысить материальное положение более 72 тысяч граждан. Нельзя не отметить данные пенсионного органа Республики Татарстан о том, что во взаимодействии с архивными органами из архивов, организаций были получены сведения о стаже и заработной плате, позволившие повысить размеры пенсий 4300 пенсионерам. Также заслуживают внимания данные Отделения Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Татарстан, согласно которым по результатам анализа пенсионных дел более чем 60 тысячам пенсионеров, проработавших не менее 30 календарных лет в сельском хозяйстве, установлено повышение фиксированной выплаты к страховой пенсии по старости и к страховой пенсии по инвалидности в размере 25 процентов суммы установленной фиксированной выплаты к соответствующей страховой пенсии на весь период их проживания в сельской местности.

Вместе с тем в адрес Уполномоченного регулярно поступают жалобы граждан по пенсионному обеспечению. В прошедшем году отдельно обратила на себя внимание ситуация с приостановлением выплаты пенсии инвалиду, которая, на наш взгляд, может являться не единичной.

Так, к Уполномоченному обратился житель Высокогорского района с жалобой на территориальный пенсионный орган, приостановивший ему выплату пенсии по инвалидности, ежемесячной денежной выплаты на протяжении двух месяцев.

В ходе рассмотрения жалобы было установлено, что причиной приостановления выплаты пенсии явилось отсутствие в федеральном реестре инвалидов сведений о факте переосвидетельствования заявителя. В то же время в пенсионный орган из учреждения медико-социальной экспертизы поступила выписка из акта освидетельствования о продлении заявителю инвалидности.

Учитывая, что в соответствии с федеральным законодательством для установления страховой пенсии по инвалидности сведения

об инвалидности, содержащиеся в федеральном реестре инвалидов, и документы, поступившие от федеральных учреждений медико-социальной экспертизы, имеют равное значение, Уполномоченный обратился с письмом в Отделение Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Татарстан, указав на недопустимость приостановления выплат пенсии по инвалидности гражданам, попавшим в аналогичную с заявителем ситуацию.

Пенсионный орган частично согласился с доводами Уполномоченного, указав в своем ответе, что в исключительных случаях (длительного неполучения сведений из учреждений медико-социальной экспертизы о прохождении гражданином экспертизы и установлении инвалидности) при отсутствии сведений о гражданине в федеральном реестре инвалидов принятие решения об установлении пенсии и ежемесячной денежной выплаты может осуществляться на основании выписки из акта освидетельствования в органах медико-социальной экспертизы, поступившей в пенсионный орган в установленном порядке.

По сути, по мнению пенсионного органа, сведения об установлении инвалидности, содержащиеся в федеральном реестре инвалидов, имеют приоритет перед документами, поступившими из учреждений медико-социальной экспертизы. Данную позицию считаем неприемлемой. Право гражданина не пенсию не может зависеть от уровня взаимодействия пенсионных органов с учреждениями медико-социальной экспертизы.

Следует отметить, что, по информации ФКУ «Главное бюро медико-социальной экспертизы по Республике Татарстан», из Отделения Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Татарстан за 2018 год и первое полугодие 2019 года поступило 36 запросов в целях подтверждения сведений о прохождении освидетельствования в Главном бюро.

Таким образом, как упоминалось выше, описанный в докладе случай может быть не единичным.

Одним из ключевых индикаторов реализации социальной политики является поддержание уровня жизни населения. Система социальных выплат Республики Татарстан включает 82 меры социальной поддержки, в т.ч. получателями адресных мер являются 1,12 млн человек, или 77 % от общего количества «региональных» получателей с объемом финансирования 8,4 млрд рублей, или 80 % от расходов на региональные меры.

В текущем году нами принимались меры реагирования по устранению нарушений, связанных с выплатой компенсаций родительской платы за присмотр и уход за ребенком в государственных и муниципальных образовательных учреждениях, предоставлением мер социальной поддержки

многодетной семье иностранного гражданина, имеющего разрешение на временное проживание. Одновременно с этим отмечаем, что правовая позиция Уполномоченного по этим жалобам находила понимание со стороны органов социальной защиты.

Неотъемлемым элементом государственной социальной помощи является не только безвозмездное предоставление определенных денежным сумм нуждающимся гражданам, но и предоставление социальных услуг.

В прошедшем году нами было уделено отдельное внимание качеству предоставления социальных услуг в виде санаторно-курортного лечения сквозь призму доступности для инвалидов объектов санаторно-курортных учреждений.

Уполномоченным в целях обеспечения беспрепятственного доступа инвалидов к объектам санаторно-курортных учреждений совместно с представителями органов государственной власти и общественных организаций проведены проверки в 12 санаторно-курортных учреждениях Республики Татарстан, с которыми в 2019 году Региональным отделением Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан заключены государственные контракты, на предмет соответствия доступной среды в части наличия оборудованных для лиц с ограниченными возможностями здоровья жилых номеров, пандусов, подъемных устройств, доступных входных групп, лифта, лестниц, приспособленных санитарно-гигиенических помещений, раздевалок и процедурных кабинетов, а также автостоянок.

По результатам выездных мероприятий установлено отсутствие в полной мере доступной среды во всех санаторно-курортных учреждениях. Более того, в таких санаториях, как «Дельфин» г. Зеленодольска, «Жемчужина» г. Набережные Челны, «Санта» Лаишевского района, выявлены грубые нарушения, выражающиеся в отсутствии жилых номеров для размещения граждан с ограниченными возможностями здоровья, отсутствии в зданиях и корпусах санитарно-гигиенических помещений для граждан с ограниченными возможностями здоровья, несоответствии установленным требованиям дверных проемов и порогов, отсутствии оборудованных процедурных кабинетов для маломобильных граждан. Выявленные обстоятельства свидетельствуют об отсутствии благоприятных условий для нахождения граждан с ограниченными возможностями здоровья на территории указанных санаторно-курортных учреждений и возможности в полной мере использования предоставляемых услуг.

В ходе совещания, проведенного по инициативе Уполномоченного в декабре 2019 года, по результатам осмотра учредителям санаторно-курортных учреждений даны рекомендации провести обследование объектов и мониторинг предоставляемых услуг, по результатам которых составить паспорт доступности для инвалидов объекта и услуг в целях определения мер по поэтапному повышению уровня доступности для инвалидов.

Работа в данном направлении Уполномоченным будет продолжаться.

В соответствии с федеральным законодательством набор социальных услуг включает в себя и бесплатный проезд для инвалидов к месту лечения и обратно.

В прошедшем году нами были выявлены случаи непредоставления именного направления на приобретение проездного документа для проезда воздушным транспортом к месту лечения и обратно инвалидам, которые обратились в соответствии с требованиями законодательства с заявлением и документами, необходимыми для предоставления государственной услуги, за 14 дней и более до даты планируемой поездки.

Так, к Уполномоченному поступила жалоба жительницы Кукморского района, которая обратилась за обеспечением бесплатного проезда на междугородном воздушном транспорте в адрес Регионального отделения Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан за 50 дней до фактической даты поездки. Ей было отказано в предоставлении именного направления для проезда на междугородном воздушном транспорте по причине отсутствия достаточного количества времени для заключения государственного контракта в соответствии с требованиями Федерального закона от 05.04.2013 № 44-ФЗ «О контрактной системе в сфере закупок товаров, работ, услуг для обеспечения государственных и муниципальных нужд».

Уполномоченным подготовлено заключение, в котором Региональному отделению Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан было рекомендовано организовать работу в соответствии с требованиями действующего законодательства, в том числе в случае невозможности проведения конкурентных процедур в связи с указанной заявителем датой поездки осуществлять закупку у единственного поставщика (подрядчика, исполнителя).

Указанный случай носит не единичный характер. Так, в 2019 году в адрес Регионального отделения Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан обратились 8 граждан с заявлением о предоставлении бесплатных проездных документов на воздушный транспорт

к месту лечения и обратно, из которых только 3 граждан были обеспечены бесплатными проездными билетами.

В предыдущих докладах Уполномоченным не раз отмечались проблемы, связанные с реализацией прав инвалидов в части обеспечения техническими средствами реабилитации.

По информации Регионального отделения Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан, в 2019 году принято 94 тысячи заявлений льготной категории граждан на обеспечение техническими средствами реабилитации, из них исполнено более 86 тысяч, что составляет около 92 % общего количества заявлений.

Вместе с тем в течение года к Уполномоченному поступило несколько десятков обращений о несвоевременных выплатах компенсации за самостоятельно приобретенные технические средства реабилитации.

Анализ представленной Региональным отделением Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан информации показал, что факт превышения сроков рассмотрения заявлений граждан о предоставлении компенсации не отрицался. В свою очередь, в информации Регионального отделения Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан было отмечено увеличение количества обращений граждан с ограниченными возможностями здоровья за компенсацией. Так, за компенсацией обратились 10 тысяч граждан с ограниченными возможностями здоровья, что составило более 110 % по сравнению с 2018 годом.

Считаем необходимым отметить, что право гражданина на компенсацию за самостоятельное приобретение технических средств реабилитации является неотъемлемым, и количество заявлений о компенсации, которые могут поступить в полномочный орган для рассмотрения, является прогнозируемым. Поэтому считаем целесообразным Региональному отделению Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан предусмотреть меры, направленные на сокращение процедуры рассмотрения заявления о выплате компенсации за самостоятельное приобретение технических средств реабилитации.

Граждане с ограниченными возможностями здоровья при самостоятельном приобретении технических средств реабилитации сталкиваются не только с проблемой своевременности выплаты компенсации, но и с ее размером.

Анализ размещенной на официальном сайте Регионального отделения Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике

Татарстан информации показал, что в разделе «Обеспечение инвалидов ТСР, ПОИ и санаторно-курортным лечением» отсутствует информация о стоимости технических средств реабилитации по некоторым позициям классификации технических средств реабилитации (изделий) в рамках федерального перечня реабилитационных мероприятий, технических средств реабилитации и услуг, предоставляемых инвалиду: зубных протезов, протезов половых органов, насадки для утолщения объема письменных принадлежностей, несколько позиций опорной трости и сложной ортопедической обуви.

В целях реализации права на выплату компенсации считаем необходимым Региональному отделению Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан дополнить информацию о стоимости технических средств реабилитации по отсутствующим позициям классификации технических средств реабилитации.

Право на социальную защиту включает в себя право гражданина, признанного нуждающимся в социальном обслуживании, получить в зависимости от его жизненной ситуации социальную услугу или социальные услуги.

К Уполномоченному периодически поступают обращения заявителей или информация из других источников об отказе гражданину в предоставлении социальных услуг в стационарной форме в связи с наличием медицинских противопоказаний, перечень которых утверждается Министерством здравоохранения Российской Федерации.

В соответствии с Федеральным законом от 28.12.2013 № 442-ФЗ «Об основах социального обслуживания граждан в Российской Федерации» отказ поставщика гражданину в предоставлении социальных услуг в стационарной форме в связи с наличием медицинских противопоказаний возможен. Вместе с тем случаев прямого запрета предоставлять социальные услуги в стационарной форме гражданину, страдающему заболеванием, указанным в перечне приказа Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29.04.2015 № 216н, в законодательстве не содержится.

Исходя из этого, представляется важным определить обстоятельства, при которых человек, имея медицинские противопоказания, все же может быть направлен в учреждение социального обслуживания, оказывающее социальные услуги в стационарной форме.

По одному из обращений к Уполномоченному в интересах жителя г. Казани, попавшего в ситуацию, когда помещение в дом-интернат для престарелых и инвалидов видится наиболее оптимальным вариантом его бытового устройства (при отсутствии показаний к стационарному лечению

в медицинской организации), из Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан поступил ответ, что заболевание, которым страдает данный гражданин, требует оказания своевременной медицинской помощи, а в стационарных учреждениях социального обслуживания оказание такой медицинской помощи невозможно.

Безусловно, при принятии решения о приеме в учреждение социального обслуживания гражданина, имеющего медицинские противопоказания, поставщик социальных услуг должен учитывать, сможет ли он обеспечить право на охрану здоровья и медицинскую помощь такого гражданина. Одновременно с этим Уполномоченный отмечает, что позиции о возможности пребывания гражданина, страдающего тем или иным заболеванием, указанным в перечне приказа Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29.04.2015 № 216н, в учреждении социального обслуживания, оказывающем социальные услуги в стационарной форме, у медицинской организации и поставщика социальных услуг могут быть противоположными друг другу. Исходя из этого, представляется целесообразным принятие совместного решения Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан и Министерства здравоохранения Республики Татарстан относительно перечня обстоятельств, при которых гражданину, страдающему заболеванием, указанным в перечне приказа Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29.04.2015 № 216н, могут быть оказаны социальные услуги в стационарной форме.

Подводя итоги анализа ситуации с соблюдением прав граждан в сфере социальной защиты, Уполномоченный считает необходимым отметить, что решение задачи по повышению качества жизни населения не должно сопровождаться чувством социальной несправедливости у определенной части татарстанцев в будущем.

Мониторинг соблюдения избирательных прав отдельных категорий граждан республики в период подготовки и проведения выборов депутатов Государственного Совета Республики Татарстан шестого созыва

С точки зрения функционирования государства в целом и Республики Татарстан, в частности, выборы играют роль важного «канала» обратной связи между властью и обществом, являются инструментом, с помощью которого граждане могут реализовать предоставленные Конституцией Российской Федерации избирательные права. Прошедшие в сентябре 2019 года выборы депутатов Государственного Совета Республики Татарстан шестого созыва стали для нашей республики одним из важнейших политических событий 2019 года.

Значение выборов в жизни страны во многом зависит от того, насколько активно и осознанно сами граждане пользуются предоставленными им правами.

В компетенцию Уполномоченного не входит проведение оценки выборов. Основная роль омбудсмана в данном вопросе – обеспечить возможность реализации избирательных прав граждан.

В день выборов депутатов Государственного Совета Республики Татарстан шестого созыва 8 сентября 2019 года Уполномоченным был осуществлен мониторинг соблюдения прав граждан в ходе выборов.

Общественными помощниками Уполномоченного были проверены обеспечение и реализация избирательных прав отдельных категорий граждан: посещены избирательные участки, образованные в центральных районных больницах, следственных изоляторах Управления Федеральной службы исполнения наказаний по Республике Татарстан, изоляторах временного содержания Министерства внутренних дел по Республике Татарстан в муниципальных районах.

На посещенных объектах было организовано наблюдение за ходом голосования, за действиями членов избирательной комиссии, в том числе за выдачей бюллетеней избирателям, проверкой членами УИК документов граждан и пр.

Требования законодательства о защите избирательных прав были соблюдены в полной мере, нарушений не установлено. Помещения для голосования оборудованы таким образом, чтобы места выдачи бюллетеней, кабины для голосования и ящики для голосования находились в поле зрения наблюдателей, кабины для голосования обеспечивали конституционное право на тайну голосования, на информационных стендах имелась информация

о кандидатах, внесенных в избирательные бюллетени; агитационных материалов на стендах размещено не было.

В полной мере предоставлена возможность реализации арестованными гражданами права на участие в выборах.

1 245 человек, находившиеся в следственных изоляторах республики, были включены в списки для голосования на 6 закрытых участках (5 – в СИЗО, 1 – в больнице для осужденных).

Внимание Уполномоченного также было обращено к лицам, находившимся под домашним арестом. На учете филиалов федерального казенного учреждения «Уголовно-исполнительной инспекции УФСИН России по Республике Татарстан» на момент проведения выборов состояло 196 лиц, в отношении которых избрана мера пресечения в виде домашнего ареста.

Принять участие в голосовании изъявили желание 178 подозреваемых (обвиняемых), из них с полной изоляцией гражданина от общества в жилом помещении – 41 человек, которые обратились с соответствующими ходатайствами в следственные органы (органы дознания) об изменении ограничения на выход за пределы жилого помещения. Все ходатайства были удовлетворены (в указанный день предоставлен выход до двух часов для участия в голосовании).

45 подозреваемых (обвиняемых), а также 20 осужденных к ограничению свободы, проживающих не по месту регистрации, обратились в территориальные избирательные комиссии для включения в списки избирателей по месту нахождения.

137 подозреваемым (обвиняемым) в соответствии с постановлениями судов был разрешен выход за пределы места пресечения (прогулки), что позволило им проголосовать без обращения в органы дознания, следствия и суда.

Из 151 осужденного к принудительным работам избирательным правом обладали 36 человек, голосование которых было организовано на территории исправительного центра (ФКУ ИЦ-1 УФСИН России по Республике Татарстан).

Министерством здравоохранения Республики Татарстан также были созданы все условия для голосования на территории 32 участковых избирательных комиссий с временным пребыванием избирателей в подведомственных министерству медицинских организациях в 9 городах республики (Альметьевск, Бугульма, Елабуга, Зеленодольск, Лениногорск, Нижнекамск, Нурлат, Чистополь, Казань) и с. Высокая Гора.

При формировании плановой госпитализации (приходящейся на дату голосования) пациентов активно информировали о возможности голосования по месту пребывания в стационарных учреждениях здравоохранения.

На территории ФКУ «Казанская психиатрическая больница специализированного типа с интенсивным наблюдением» Министерства здравоохранения Российской Федерации правом участия в выборах обладал 641 человек, всем была предоставлена возможность проголосовать.

Также важным направлением деятельности избирательных комиссий, которому Уполномоченным уделяется особое внимание, является обеспечение избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами.

В Республике Татарстан по состоянию на 31 декабря 2019 года проживали 286 357 граждан, являющихся инвалидами, из них 29 613 – избиратели, являющиеся инвалидами по зрению, слуху, заболеваниям опорно-двигательного аппарата.

В преддверии выборов 8 сентября 2019 года в республике проделана огромная работа по обеспечению избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья. В местах компактного проживания избирателей, имеющих нарушения опорно-двигательного аппарата, оборудованы 490 избирательных участков. Все они размещены на первых этажах, соответствуют требованиям доступной среды, оснащены специальными кабинами для голосования избирателей, передвигающихся на инвалидных колясках.

В местах компактного проживания избирателей с ограниченными возможностями здоровья по зрению оборудованы 732 избирательных участка, расположенных на первых этажах; подготовлены трафареты, изготовленные шрифтом Брайля, для самостоятельного заполнения (1 600 экз.), 800 экземпляров информационных брошюр, изготовленных увеличенным шрифтом и шрифтом Брайля: «Сведения о кандидатах, выдвинутых по республиканскому округу», «Памятка о порядке голосования избирателей с ограниченными физическими возможностями».

Были открыты 4 избирательных участка в помещениях организаций, осуществляющих стационарное социальное обслуживание: в Елабужском доме-интернате для престарелых и инвалидов, Елабужской специальной коррекционной школе, в Чистопольском доме-интернате для престарелых и инвалидов, в Альметьевской школе для детей с ограниченными возможностями здоровья № 19.

В целях обеспечения реализации избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья в Республике Татарстан создана Межведомственная рабочая группа при Центральной избирательной комиссии Республики Татарстан, в состав которой входит Уполномоченный.

Общественные помощники Уполномоченного были включены в соответствующие рабочие группы, организованные Центральной избирательной комиссией Республики Татарстан в муниципальных районах.

В соответствии с постановлением Центральной избирательной комиссии Республики Татарстан от 9 августа 2017 г. № 96/832-7 «О рекомендациях по обеспечению реализации избирательных прав граждан Российской Федерации, являющихся инвалидами, при проведении выборов в Российской Федерации» главами администраций муниципальных образований при предоставлении помещений для голосования должны быть обеспечены условия для беспрепятственного доступа к данным помещениям избирателей, являющихся инвалидами, включая избирателей, пользующихся креслами-колясками: удобные подъездные и пешеходные пути, специальные места для стоянки личного автотранспорта, размещение помещений для голосования на первых этажах зданий либо наличие лифтов с широким проемом дверей, наличие пандусов, настилов, тактильных указателей, иных необходимых приспособлений (возможно, временных), которые должны соответствовать действующим строительным нормам и правилам Российской Федерации (свод правил СНиП 35-01-2001 «Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп населения», утвержденный приказом Министерства строительства и жилищно-коммунального хозяйства Российской Федерации от 14 ноября 2016 года № 798/пр «Об утверждении СП 59.13330 «СНиП 35-01-2001 Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп населения»), достаточное освещение.

В соответствии с данными рекомендациями Уполномоченным и его общественными помощниками в составе рабочих групп по вопросу обеспечения реализации избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья был проведен анализ доступности избирательных участков, по итогам которого главам муниципальных районов и городских округов Республики Татарстан были направлены письма о возможном переносе участковых избирательных комиссий на первые этажи зданий с целью обеспечения их доступности. Многими районами были предприняты соответствующие меры и ко дню голосования в Татарстане были созданы необходимые условия для реализации избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья. К единому дню голосования 2 541 избирательный участок был размещен на первых этажах зданий, что составило 92% от их общего количества.

В г. Казани в 2019 году избирательные участки, расположенные на третьих этажах, были полностью ликвидированы, но 93 из них были перенесены, к сожалению, не на первые, а на вторые этажи зданий.

Таким образом, 208 избирательных участков в республике по-прежнему размещены на вторых этажах. 123 таких избирательных участка находятся в г. Казани, 56 – в г. Набережные Челны, 13 – в г. Альметьевске, 10 – в г. Зеленодольске, 3 – в г. Нижнекамске, по одному избирательному участку – в г. Бугульме, Мамадышском и Мензелинском районах.

Также жалобы на отсутствие доступности избирательных участков для голосования маломобильных групп населения в период проведения выборов поступали в ГИС РТ «Народный контроль».

Среди них: МБОУ «Средняя общеобразовательная школа №54 с углубленным изучением отдельных предметов» г. Казани, «Гимназия №5» Авиастроительного района г. Казани, МБОУ «Средняя общеобразовательная школа №15 с углубленным изучением отдельных предметов» Зеленодольского муниципального района, МБОУ «Средняя общеобразовательная русско-татарская школа № 150» Приволжского района г. Казани (отсутствие пандусов либо их несоответствие требованиям).

В связи с изложенным Уполномоченный рекомендует в целях реализации избирательных прав граждан органам местного самоуправления продолжить практику, направленную на обеспечение избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами, в части исключения расположения помещений для голосования выше первого этажа зданий, в которых отсутствуют лифты либо иные устройства, предназначенные для подъема лиц с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами.

Для оперативного получения сведений о нарушениях избирательных прав и реагирования на них в день голосования в республике была организована телефонная «горячая линия», в рамках которой сотрудники Аппарата Уполномоченного совместно с членами Общественной палаты Республики Татарстан консультировали граждан.

Основные вопросы, поступившие от граждан, касались порядка голосования по открепительному удостоверению в другом избирательном округе. Также граждане уточняли адреса своих избирательных участков, консультировались по вопросу возможности голосования по заграничному паспорту. Поступали вопросы и социально-бытового характера. Данные устные обращения свидетельствовали о недостаточной информированности населения о способах участия в выборах в случае нахождения не по месту официальной регистрации, о формах голосования для лиц с ограниченными возможностями здоровья, не имеющих возможности присутствовать на избирательном участке, и пр., что говорит о необходимости усиления работы Центральной

избирательной комиссией Республики Татарстан по информированию граждан по данным вопросам не только в день голосования, но и в его преддверии.

Такими формами работы могли бы стать телефонные «горячие линии» для избирателей, а также обучение основам избирательного права, в том числе в форме проводимых Уполномоченным занятий Школы правовых знаний.

Соблюдение прав человека в сфере миграционных отношений

Современный этап развития мирового сообщества характеризуется неизменным ростом миграции населения, в результате чего все большее количество граждан оказывается за пределами территории государства своего гражданства. При этом одни граждане мигрируют в поисках лучшей работы, образования, экономических благ, другие – вынуждены бежать от войны, преследований или нарушений прав человека.

Россия находится на четвертом месте в списке стран, наиболее привлекательных для мигрантов, – на территории нашей страны официально находятся 12 миллионов международных мигрантов. Многие из этих иностранных граждан хотели бы приобрести статус гражданина России.

Процессы внутренней и внешней миграции стали масштабнее и для Республики Татарстан. Столица Республики Татарстан стала площадкой для проведения большого количества мероприятий международного уровня.

За 11 месяцев 2019 года на миграционный учет по месту пребывания в Республике Татарстан поставлено 298 554 иностранных гражданина. На 1 октября 2019 года в республике постоянно находились 79 602 иностранных гражданина и лица без гражданства.

Принято и восстановлено в гражданстве Российской Федерации – 3 722 человека (в 2018 году – 2 318 человек). Здесь свою роль в значительной степени сыграл тот факт, что в 2019 году Президентом Российской Федерации В.В. Путиным подписан ряд указов, направленных на упрощение процедуры получения российского гражданства жителями Донецкой и Луганской народных республик и ранее проживавшими на этой территории гражданами.

На конец 2019 года вид на жительство оформлен 4 020 иностранным гражданам и лицам без гражданства (в 2018 году – 2 903 гражданам). Разрешение на временное проживание выдано 3 199 иностранным гражданам и лицам без гражданства (в 2018 году – 3 777 гражданам).

Преимущественно иностранные граждане и лица без гражданства получили разрешение на временное проживание в Российской Федерации вне пределов квоты. В 2019 году, согласно распоряжению Правительства Российской Федерации от 15.11.2018 № 2496-р, для Республики Татарстан была

выделена квота на выдачу иностранным гражданам и лицам без гражданства разрешений на временное проживание в Российской Федерации на 1000 человек.

Указанные данные свидетельствуют о наличии интереса иностранных граждан к постоянному проживанию и работе в нашей республике, сопряженного с дефицитом рабочих мест, на которые хотят трудоустроиться иностранные граждане в пределах квоты.

При этом иностранные граждане отмечают неудобства, связанные с процедурой получения разрешения на временное проживание в пределах квоты, ввиду наличия больших очередей. Для того чтобы подать заявления, они вынуждены с раннего утра выстаивать очереди или пользоваться услугами посредников.

В целях оптимизации работы предлагаем Министерству внутренних дел по Республике Татарстан рассмотреть возможность использования опыта коллег из других субъектов Российской Федерации (Екатеринбург, Самара и др.) по установке урн, ящиков для заявлений иностранных граждан и лиц без гражданства на разрешение на временное проживание с учетом квоты.

Полагаем, что опыт указанных субъектов Российской Федерации позволит избежать очередей, а также выведет посредников, услугами которых на возмездной основе пользуются иностранные граждане (с их слов). Тем более в соответствии с распоряжением Правительства Российской Федерации от 23.11.2019 № 2793-р квота на выдачу разрешений на временное проживание в Российской Федерации составляет для Республики Татарстан на 2020 год только 500 разрешений.

В связи с наличием обращений иностранных граждан по вопросам легального проживания на территории Российской Федерации считаем также целесообразным предложить главам муниципальных районов и городских округов рассмотреть варианты повышения уровня информирования иностранных граждан и лиц без гражданства, проживающих в сельских поселениях, о сроках и порядке подачи документов на проживание путем публикаций в местных газетах, на местном радио с привлечением к данной работе глав сельских поселений, образовательных и медицинских организаций, отделов социальной защиты населения и общественных помощников Уполномоченного в муниципальных районах и городских округах Республики Татарстан.

Продолжая данную тему, необходимо отметить, что легализации проживания на территории Российской Федерации определенной части иностранных граждан препятствует неурегулированность правового статуса.

Указанный вопрос поднимался в рамках проведенного 29 октября 2019 года в Аппарате Уполномоченного по правам человека в Российской Федерации «круглого стола» на тему «Вопросы соблюдения прав иностранных граждан и лиц без гражданства при проведении процедуры установления личности», в ходе которого была отмечена необходимость совершенствования правоприменительной практики в этой сфере.

Данная проблема обостряется отсутствием четких правил и затягиванием сроков проведения процедуры установления личности. Для разрешения сложившейся ситуации необходимо принятие соответствующего нормативного правового акта и внесение изменений в подзаконные акты Министерства внутренних дел России.

Данная проблема актуальна и для Республики Татарстан.

Так, по итогам 11 месяцев 2019 года количество выявленных лиц, длительное время пребывающих на территории Российской Федерации с неурегулированным правовым статусом, составляет 119 человек (в 2018 году – 103 человека). На 23 декабря 2019 года в Центре временного содержания иностранных граждан и лиц без гражданства МВД по Республике Татарстан (далее – Центр) содержатся 84 иностранных гражданина с неурегулированным правовым статусом, в отношении которых судебными органами республики вынесены решения о выдворении за пределы Российской Федерации. У 26 иностранных граждан, которые могут находиться в Центре до двух лет, отсутствуют необходимые документы, удостоверяющие личность, для пересечения границы Российской Федерации.

Как упоминалось ранее, решением обозначенной проблемы может стать внесение соответствующих изменений в действующее законодательство.

В текущем году была продолжена практика проведения приема иностранных граждан и лиц без гражданства в Центре сотрудниками Аппарата и общественными помощниками Уполномоченного.

В 2019 году в целях оказания бесплатной консультационной помощи было осуществлено 10 выездов в Центр, в ходе которых было проконсультировано 196 иностранных граждан и лиц без гражданства.

Как правило, от иностранных граждан и лиц без гражданства поступают обращения о сроках содержания в Центре. Однако также вызывают озабоченность условия содержания в Центре в связи с участившимися жалобами на качество предоставляемого питания, в частности, на органолептические свойства пищи (запах, вкус и внешний вид).

Уполномоченным данные обстоятельства были изложены в письме в адрес Министерства внутренних дел по Республике Татарстан, по результатам рассмотрения которого специалистами Центра государственного санитарно-

эпидемиологического надзора ФКУЗ «МСЧ МВД России по Республике Татарстан» была проведена внеплановая проверка Центра, в ходе которой было установлено, что готовые блюда не отвечают гигиеническим требованиям безопасности, предъявляемым к пищевым продуктам.

Более того, в образцах проб продуктов и смывах, взятых с кухонного инвентаря, были обнаружены бактерии группы кишечной палочки, что согласно гигиеническим нормативам не допускается.

Указанные нарушения создают угрозу возникновения различных инфекционных заболеваний среди содержащегося в Центре контингента. В связи с неудовлетворительной организацией услуг по питанию в Центре предлагаем Министерству внутренних дел по Республике Татарстан при заключении нового государственного контракта по организации услуг по питанию лиц, содержащихся в Центре, а также во избежание подобной ситуации в будущем усилить контроль за поставляемым в Центр питанием.

Миграционные процессы в России являются объективной реальностью современности, которая приобрела масштабный характер. Республика Татарстан не остается в стороне и также включена в данный процесс.

Урегулированность отношений, связанных с вопросами легализации проживания иностранных граждан и лиц без гражданства на территории Российской Федерации и, в частности, на территории Республики Татарстан, а также создание надлежащих условий пребывания иностранных граждан, подлежащих административному выдворению либо депортации за пределы Российской Федерации, – немногочисленные, но все же важные вопросы в сфере миграционных отношений.

Соблюдение прав лиц, содержащихся в учреждениях пенитенциарной системы

Уполномоченный проводит постоянную работу по контролю за деятельностью учреждений пенитенциарной системы в республике в сфере соблюдения прав и свобод, а также мониторингу условий содержания лиц, заключенных под стражу, и осужденных, отбывающих наказание в виде лишения свободы.

В учреждениях УФСИН России по Республике Татарстан на 1 января 2020 года содержался 11 451 человек (на 1 января 2019 – 12 343 человека), из которых 9 564 человека – в исправительных учреждениях (на 1 января 2019 года – 10 424 человека), 1 887 человек в следственных изоляторах Республики Татарстан (на 1 января 2019 года – 1 919 человек). За 2019 год

освобождено из мест лишения свободы 3 779 человек (за аналогичный период прошлого года – 4 419 человек).

Уполномоченный как один из субъектов, осуществляющих контроль за местами принудительного содержания, в 2019 году продолжил работу по данному направлению, в том числе с использованием новых форматов работы.

В исправительных учреждениях республики представители Уполномоченного участвовали в работе комиссий по рассмотрению вопросов о применении мер взыскания, ходатайств осужденных об условно-досрочном освобождении от отбывания наказания, замене неотбытой части наказания более мягким видом наказания, изменении вида исправительного учреждения.

В рамках участия в дисциплинарных комиссиях мнение представителей Уполномоченного в некоторых случаях не совпадало с позицией администрации исправительного учреждения. Например, когда применение взыскания за нарушение осужденным установленного порядка отбывания наказания было несоразмерно допущенному нарушению, а сам факт нарушения установленного порядка отбывания наказания должным образом не фиксировался.

Так, в ходе участия в заседании дисциплинарной комиссии в ФКУ ИК-19 УФСИН России по Республике Татарстан был рассмотрен материал на осужденного за нарушения установленного порядка отбывания наказания. При этом данный осужденный имел 5 поощрений, а его вина подтверждалась лишь рапортами сотрудников исправительного учреждения.

По итогам данного заседания указанный осужденный был признан невиновным.

По мнению Уполномоченного, при наложении взысканий необходимо учитывать как характер и причины совершенного проступка, так и особенности личности осужденного (ранее наложенные взыскания, наличие поощрений, нахождение либо отсутствие нахождения на профилактическом учете, отношение к труду, участие в культурно-массовых и спортивных мероприятиях исправительного учреждения и т.п.).

По информации Казанской и Нижнекамской прокуратур по надзору за соблюдением законов в исправительных учреждениях, ими в течение 2019 года также выявлялись факты незаконного и необоснованного наложения взысканий за нарушение осужденными установленного порядка отбывания наказания (ФКУ ИК-3, ИК-4, ИК-8 и ИК-10 УФСИН России по Республике Татарстан).

В 2019 году была продолжена работа по приему осужденных в стенах исправительных учреждений в рамках проведения Дней правовой помощи осужденным по вопросам исполнения наказаний.

Значительную часть обращений в рамках проведения Дней правовой помощи составляют обращения, связанные с оказанием медицинской помощи. Отдельные обращения, по мнению Уполномоченного, указывают на обоснованность доводов заявителей относительно затягивания сроков по принятию решения о госпитализации лица, находящегося в местах лишения свободы, в государственное учреждение здравоохранения.

Говорить о масштабности таких случаев будет некорректно. Тем более, согласно данным Управления Федеральной службы исполнения наказаний по Республике Татарстан, количество вывозов лиц, отбывающих наказание в местах лишения свободы, на обследования, консультации, лечение в государственные учреждения здравоохранения, заметно увеличилось (на 34 % по сравнению с 2018 годом).

В исправительных учреждениях снижаются распространенность (заболеваемость) ВИЧ-инфекции и уровень заболеваемости туберкулезом. При этом на протяжении нескольких лет продолжается увеличение охвата ВИЧ-инфицированных высокоактивной антиретровирусной терапией, а количество умерших ВИЧ-инфицированных снижается (в 2016 году – 23, в 2017 году – 11, в 2018 году – 9, в 2019 году – 7).

Вместе с тем, согласно тем же данным, общий рост заболеваемости среди осужденных по сравнению с 2018 годом увеличился на 16%. Кроме того, в исправительных учреждениях продолжает оставаться высоким уровень смертности. По состоянию на 25.12.2019, всего в течение 2019 года в учреждениях УФСИН России по Республике Татарстан умерли 49 человек (за аналогичный период 2018 года – 45 человек), в том числе от заболеваний – 41 человек (за аналогичный период 2018 года - 35).

Число смертей осужденных в учреждениях здравоохранения уголовно-исполнительной системы (26) и в исправительных учреждениях (10) выше, чем в государственных учреждениях здравоохранения (5). При этом по сравнению с 2018 годом значительно увеличилось число смертей больных онкологическими заболеваниями (с 4 до 10).

Таким образом, вопросы, связанные со своевременным вывозом осужденных на обследование, консультации, лечение в государственные учреждения здравоохранения, по мнению Уполномоченного, сохраняют свою актуальность.

В связи с этим считаем необходимым Управлению Федеральной службы исполнения наказаний России по Республике Татарстан совместно

с Министерством здравоохранения Республики Татарстан рассмотреть вопросы, связанные со своевременным вывозом на обследования, консультации, лечение в государственные учреждения здравоохранения осужденных, страдающих онкологическими заболеваниями.

В рамках проведения Дней правовой помощи также выделяются обращения осужденных, связанные с непредоставлением свиданий, право на которые они имеют в соответствии с уголовно-исполнительным законодательством.

Так, в ходе проведения очередного Дня правовой помощи в ФКУ ИК-10 УФСИН России по Республике Татарстан обратился осужденный по вопросу непредоставления ему длительного свидания.

По данным представителей администрации исправительного учреждения, в связи с введенным в исправительном учреждении карантином длительные свидания осужденным не предоставлялись в течение двух месяцев. При этом представители администрации исправительного учреждения со ссылкой на правила внутреннего распорядка указывали, что длительные свидания осужденным будут предоставлены в порядке общей очереди.

Между тем, количество полагающихся осужденным длительных свиданий, согласно уголовно-исполнительному законодательству, не поставлено в зависимость от очередности и других обстоятельств.

В случае карантина или иных обстоятельств (например, большой очереди) право осужденного на положенное количество длительных свиданий, установленное уголовно-исполнительным законодательством, не может быть ограничено.

В связи с этим считаем необходимым УФСИН России по Республике Татарстан дать соответствующее указание начальникам исправительных учреждений республики не допускать ограничения прав осужденных на количество длительных свиданий, положенных им с учетом требований уголовно-исполнительного законодательства, в период отбывания наказания.

К Уполномоченному периодически поступают также жалобы граждан, обвиняемых в совершении преступления, в отношении которых избрана мера пресечения в виде заключения под стражу, о необоснованных отказах следователей в предоставлении свидания с родственниками. При этом, как отмечают заявители, им непонятны обстоятельства, при которых свидание будет разрешено.

В соответствии с Федеральным законом от 15.07.1995 № 103-ФЗ «О содержании под стражей подозреваемых и обвиняемых в совершении преступлений» подозреваемым и обвиняемым на основании письменного разрешения лица или органа, в производстве которых находится уголовное

дело, может быть предоставлено не более двух свиданий в месяц с родственниками и иными лицами продолжительностью до трех часов каждое.

По смыслу указанной нормы разрешение на предоставление свидания обвиняемому с его родственниками является правом, а не обязанностью следователя. В свою очередь, положения данной нормы федерального закона были предметом анализа Конституционного Суда Российской Федерации и Европейского Суда по правам человека. В одном из определений Конституционный Суд Российской Федерации указал, что отказ обвиняемому в осуществлении его права на свидание с родственниками должен быть мотивированным. При рассмотрении дела «Власов против Российской Федерации» Европейский Суд по правам человека отметил, что Федеральный закон «О содержании под стражей подозреваемых и обвиняемых в совершении преступлений» не отвечал требованию предсказуемости, поскольку наделял следователя правом неограниченного усмотрения, но не определял обстоятельства, при которых в свиданиях с семьей может быть отказано.

Несмотря на имеющуюся правовую позицию Конституционного Суда Российской Федерации и прецедентную практику Европейского Суда по правам человека, до настоящего времени законодательством прямо не установлена обязанность следователя обосновывать свое решение об отказе в удовлетворении ходатайства подследственного о предоставлении свидания с родственниками. Не определены законодательством обстоятельства, в силу которых один следственно-арестованный может иметь два свидания в месяц, а другой обвиняемый, содержащийся в следственном изоляторе, не иметь ни одного свидания в течение нескольких месяцев.

Проведенный нами анализ имеющейся судебной практики в республике показал, что в большинстве районных судов республики дела такой категории за последние два года не рассматривались. Вместе с тем есть и обратные примеры. Так, в Вахитовский районный суд города Казани в 2018-2019 годах поступало по несколько десятков заявлений от граждан, находящихся под следствием. В большинстве случаев районным судом принимались решения об отказе в принятии их к производству, и данные решения по результатам рассмотрения апелляционных жалоб были оставлены без изменения Верховным Судом Республики Татарстан. В Советский районный суд г. Казани по данной категории в период с 2017 по 2019 год в порядке статьи 125 Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации было подано 15 жалоб. По данным жалобам судом приняты решения об отказе в принятии к рассмотрению в связи с отсутствием предмета жалобы, рассматриваемой в порядке статьи 125 Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации.

Учитывая полученные данные, можно отметить, что отдельными исследователями проблемы реализации права обвиняемого (подозреваемого), содержащегося под стражей, на свидание с родственниками (например, А.В. Шигуровым) проводился обзор судебной практики в различных субъектах Российской Федерации относительно порядка рассмотрения жалоб на решения следователя об отказе в предоставлении свидания, по результатом которого был сделан вывод об отсутствии единообразия таковой.

По мнению Уполномоченного, просьба о предоставлении свидания с родственниками должна рассматриваться, в том числе сквозь призму желания обвиняемого поддерживать семейные отношения. Поэтому отказ в предоставлении свидания следователем должен быть мотивированным. Указание на это требование в законе и ясность формулировки закона относительно порядка обжалования решения следователя об отказе в предоставлении свидания в суд позволят, на наш взгляд, усилить государственные гарантии соблюдения прав лиц, содержащихся в следственном изоляторе.

В рамках работы Уполномоченного по соблюдению прав и свобод лиц, содержащихся в учреждениях республики, также принимаются меры, направленные на ресоциализацию лиц, освобождающихся из мест лишения свободы.

С 2018 года Уполномоченным совместно с рядом общественных организаций в сотрудничестве с УФСИН России по Республике Татарстан, ФКУЗ «Медико-санитарная часть» № 16 ФСИН России, Министерством здравоохранения Республики Татарстан и органами прокуратуры на базе специально созданного «реабилитационного отряда» в ФКУ ИК-19 УФСИН России по Республике Татарстан реализуется проект по психокоррекции осужденных, попавших в зависимость от психоактивных веществ. На конец года на базе данного «реабилитационного отряда» реабилитационный либо постреабилитационный курс проходят 24 человека.

Реабилитацию осуществляют психологи и социальные работники. Реабилитационная программа включает в себя такие формы, как лекции, семинары, тренинги, индивидуальные консультации. Программа состоит из трех этапов, продолжительность ее реализации составляет 6 месяцев. Окончательной целью проекта является снятие психологической зависимости от психоактивных веществ.

Считаем данный опыт положительным. Как отмечают и сами осужденные, и их родственники, проводимый реабилитационный курс позволяет сформировать негативное отношение к употреблению психоактивных веществ, а также интериоризировать общепринятые ценности.

В свою очередь, по мнению Уполномоченного, проводимая работа имела бы более практическое значение в случае, если пройденный курс позволял бы считать, что у реабилитанта стала формироваться стойкая ремиссия заболевания. Иначе говоря, у лица, страдавшего наркологическим расстройством и поставленного на соответствующий учет до назначения ему наказания в виде лишения свободы, срок диспансерного наблюдения начинал бы течь не с момента освобождения, а с момента прохождения реабилитационного курса. Это позволило бы лицу, фактически избавившемуся от наркологического расстройства, при освобождении из мест лишения свободы быстрее интегрироваться в общественные отношения: устроиться на работу, на которую необходима справка об отсутствии нахождения на учете у психиатра-нарколога, получить водительское удостоверение и т.д. С другой стороны, представляется очевидным, что само по себе прохождение курса реабилитации на базе специально созданного «реабилитационного отряда» в ФКУ ИК-19 УФСИН России по Республике Татарстан не может подменить установленного федеральным законодательством порядка диспансерного наблюдения.

В связи с изложенным предлагаем УФСИН России по Республике Татарстан, ФКУЗ «Медико-санитарная часть» № 16 ФСИН России совместно с Министерством здравоохранения Республики Татарстан рассмотреть вопрос о разработке механизма диспансерного наблюдения за осужденными, прошедшими реабилитационный курс в специализированном «реабилитационном» отряде ФКУ ИК-19 УФСИН России по Республике Татарстан. Также представляется интересным распространение указанного проекта в других исправительных учреждениях Республики Татарстан. Рассмотрение данного вопроса, по нашему мнению, возможно в рамках Правительственной комиссии Республики Татарстан по профилактике правонарушений.

Применение уголовного наказания включает в себя цель исправления осужденного и предупреждения совершения новых преступлений. Поэтому меры, направленные на помощь лицам, вставшим на путь исправления, по-прежнему остаются одним из направлений правозащитной деятельности Уполномоченного.

Заключение

В 2019 году в Аппарат Уполномоченного поступило 4 713 обращений (в 2018 году – 3721 обращение). Выросло число обращений в сферах жилищных, трудовых отношений, в сфере социальной защиты граждан и т.д. Анализ обращений граждан, уведомлений, поступивших в Государственную информационную систему Республики Татарстан «Народный контроль», статистических данных органов власти и других источников информации в сфере защиты прав и свобод человека и гражданина позволил Уполномоченному прийти к следующим выводам.

Отражением картины по обеспечению трудовых прав граждан в значительной степени является ситуация с задолженностью по заработной плате. Работа по обеспечению погашения и ликвидации задолженности по оплате труда должна оставаться системной. Контрольно-надзорные органы должны также принимать исчерпывающие меры в отношении работодателей, которые пытаются уйти от обязательств по погашению задолженности по заработной плате перед бывшими работниками.

Несмотря на более низкий уровень безработицы, чем в среднем по Российской Федерации и Приволжскому федеральному округу, требуются более эффективные подходы к трудоустройству инвалидов.

Большое значение в соблюдении трудовых прав граждан имеет комплексное принятие мер, направленных на устранение причин, приводящих к травмам людей на производстве.

В области жилищных отношений остаются острыми вопросы, связанные с обеспечением прав отдельных категорий граждан на жилище. Одновременно с этим необходима выработка мер по устранению случаев нарушения жилищных прав граждан в результате ненадлежащего исполнения требований Правил обеспечения условий доступности для инвалидов жилых помещений и общего имущества в многоквартирном доме, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 09.07.2016 № 649, и Закона Республики Татарстан от 06.08.2008 № 71-ЗРТ «О порядке решения вопросов, связанных с разграничением имущества, находящегося в муниципальной собственности».

В сфере здравоохранения в республике уделяется пристальное внимание развитию инфраструктуры объектов здравоохранения, обеспечению учреждений здравоохранения врачебными кадрами, организации профилактических мероприятий для жителей республики. Вместе с тем за любыми достижениями в здравоохранении нарушения в этой сфере являются более заметными, так как они затрагивают важнейшие личные

неимущественные права каждого человека, его здоровье. По-прежнему имеют место проблемы, связанные с записью к специалистам в медицинских организациях, осуществляющих оказание амбулаторно-поликлинической помощи в рамках программы государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи на территории Республики Татарстан. Необходимы дополнительные меры по устранению случаев взимания денежных средств за оказание медицинских услуг по программам обязательного медицинского страхования. Требуют большего внимания отдельные вопросы, связанные с направлением граждан на медико-социальную экспертизу.

К сожалению, очевидны отдельные проблемы доступности образования. Несмотря на строительство новых дошкольных образовательных учреждений, дефицит мест в детских садах затрагивает права значительного числа граждан. Отчасти масштабы нехватки мест в муниципальных дошкольных образовательных учреждениях снижаются за счет организаций, оказывающих услуги по присмотру и уходу за детьми («частные детские сады»). В свою очередь, «разгружая» очередность в детских садах, руководители этих учреждений должны обеспечить безопасность жизни и здоровья своих подопечных, в том числе при поддержке органов местного самоуправления, не обеспечивших детей местами в муниципальных дошкольных образовательных учреждениях.

Необходимо исключение случаев лишения права на посещение ребенком дошкольного образовательного учреждения по причинам, не связанным с медицинскими показаниями. В частности, дошкольные образовательные учреждения должны быть готовы к оказанию медицинской помощи и социальной адаптации детей, страдающих сахарным диабетом I типа.

Для эффективной государственной политики в сфере социальной защиты является недопустимой практика несвоевременного установления страховой пенсии из-за несогласованных действий пенсионных органов с органами медико-социальной экспертизы. Необходимо усилить государственные гарантии своевременной выплаты компенсаций инвалидам, приобретшим в соответствии со своей индивидуальной программой реабилитации или абилитации техническое средство реабилитации самостоятельно. Граждане, имеющие право на бесплатный проезд на междугородном транспорте к месту лечения и обратно, не должны сталкиваться с бюрократическими проволочками при получении государственной услуги.

Еще масштабней становятся в Татарстане миграционные процессы. Количество иностранных граждан, желающих получить разрешение на временное проживание в рамках установленной квоты, превышает сам

размер квоты. Учитывая данные обстоятельства, с целью установления равных возможностей для всех иностранных граждан представляется целесообразным рассмотреть вопрос об увеличении способов подачи заявлений на разрешение на временное проживание в рамках квоты. Требуют большего внимания отдельные вопросы условий пребывания иностранных граждан и лиц без гражданства, содержащихся в специализированном учреждении до их депортации или административного выдворения за пределы Российской Федерации.

В местах принудительного содержания не теряют актуальности проблемы, связанные с реализацией прав осужденных, отбывающих наказание в виде лишения свободы, на охрану здоровья и медицинскую помощь. В связи с отсутствием федерального законодательства, регулирующего отношения, связанные с социальной адаптацией лиц, освобождающихся из мест лишения свободы, большое значение имеет правоприменительная деятельность по ресоциализации осужденных, отбывающих наказание в виде лишения свободы. Свою лепту в это дело способны внести как государственные органы и органы местного самоуправления, так и общественные организации. В свою очередь, инициативы представителей гражданского общества, направленные на ресоциализацию осужденных, находящихся в исправительных учреждениях, и лиц, освобождающихся из мест лишения свободы, будут более эффективными при соответствующей поддержке публичных органов власти.

Учитывая изложенное, в целях обеспечения и усиления защиты прав и свобод человека и гражданина Уполномоченный предлагает государственным органам, органам местного самоуправления и должностным лицам принять ряд следующих мер.

1. В целях реализации трудовых прав граждан:

1.1. Государственной инспекции труда в Республике Татарстан при невозможности проведения проверочных мероприятий по жалобе о нарушении трудовых прав работника (работников) из-за несоответствия фактического местонахождения организации (в отношении которой поступила жалоба) сведениям из Единого государственного реестра юридических лиц, также содержащей сведения о признаках преступления, предусмотренного статьей 145.1 Уголовного кодекса Российской Федерации, в каждом случае направлять ее в следственные органы Следственного комитета Российской Федерации для проведения проверки в порядке, предусмотренном Уголовно-процессуальным кодексом Российской Федерации;

1.2. Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан предусмотреть дополнительные меры, направленные на трудоустройство инвалидов, продолжительность периода безработицы

которых превышает средний республиканский показатель, и которые не могут быть трудоустроены в соответствии с законодательством Республики Татарстан о квотировании и резервировании рабочих мест на рабочие места по медицинским показаниям;

1.3. Исполнительным органам государственной власти Республики Татарстан и органам местного самоуправления рассмотреть вопрос о включении в план проверок, проводимых в соответствии с Законом Республики Татарстан от 14.12.2019 № 100-ЗРТ «О ведомственном контроле за соблюдением трудового законодательства и иных нормативных правовых актов, содержащих нормы трудового права, в Республике Татарстан», подведомственных организаций, с работниками которых произошли несчастные случаи на производстве в течение рабочего времени на территории работодателя либо в ином месте выполнения работы.

2. В целях реализации жилищных прав граждан:

2.1. Министерству строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан провести разъяснительную работу среди органов местного самоуправления по вопросам применения Правил обеспечения условий доступности для инвалидов жилых помещений и общего имущества в многоквартирном доме, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 09.07.2016 № 649;

2.2. Органам местного самоуправления в случаях разногласий при передаче муниципального имущества в виде жилых помещений в порядке разграничения из собственности одного муниципального образования в собственность другого муниципального образования создавать рабочие группы с целью оперативного решения имеющихся вопросов.

3. В целях соблюдения прав граждан на охрану здоровья и медицинскую помощь:

3.1. Министерству здравоохранения Республики Татарстан:

принять дополнительные меры, направленные на организацию своевременной записи к специалистам медицинских организаций, осуществляющих оказание амбулаторно-поликлинической помощи в рамках программы государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи на территории Республики Татарстан;

в целях исключения взимания денежных средств с пациентов по программам обязательного медицинского страхования провести анализ ситуации с обеспечением лекарственными препаратами в ГАУЗ «Азнакаевская ЦРБ» и ГАУЗ «Менделеевская ЦРБ»;

дать разъяснения государственным учреждениям здравоохранения в части рассмотрения обращений по направлению гражданина на медико-

социальную экспертизу при совокупности следующих обстоятельств: гражданин, в отношении которого поступило обращение, в установленном порядке недееспособным признан не был, но фактически не может руководить своими действиями, а обратившийся в его интересах близкий родственник не является уполномоченным представителем (по доверенности).

4. В целях соблюдения прав несовершеннолетних детей в сфере образования:

4.1. Министерству образования и науки Республики Татарстан совместно с органами местного самоуправления организовать работу по оказанию методической помощи учреждениям, осуществляющим услуги по присмотру и уходу за несовершеннолетними детьми («частным детским садам»);

4.2. Министерству здравоохранения Республики Татарстан совместно с органами местного самоуправления осуществить анализ готовности дошкольных образовательных учреждений по вопросам оказания медицинской помощи и социальной адаптации детей, страдающих сахарным диабетом I типа, и в случае необходимости принять меры по проведению дополнительной разъяснительной работы.

5. В целях реализации прав человека на социальную защиту:

5.1. Государственному учреждению – Отделению Пенсионного фонда Российской Федерации по Республике Татарстан принять исчерпывающие меры по недопущению практики несвоевременного установления страховой пенсии по инвалидности управлениями ПФР в городах и районах Республики Татарстан в случаях, когда факт инвалидности гражданина подтверждается наличием документов, поступивших от федеральных учреждений медико-социальной экспертизы, но сведения об инвалидности гражданина в федеральном реестре инвалидов отсутствуют;

5.2. Государственному учреждению – региональному отделению Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан:

предусмотреть меры, направленные на сокращение процедуры рассмотрения заявлений граждан о выплате компенсации за самостоятельное приобретение технических средств реабилитации;

разместить на официальном сайте информацию о стоимости всех технических средств реабилитации и (или) услуг, определенной результатами последней по времени осуществления закупки технического средства реабилитации и (или) оказания услуги;

принять меры по недопущению случаев непредоставления именного направления на приобретение проездного документа инвалидам, имеющим право на бесплатный проезд к месту лечения и обратно воздушным транспортом и обратившихся с заявлением и документами, необходимыми

для предоставления государственной услуги за 14 дней и более до даты планируемой поездки.

5.3. Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан с Министерством здравоохранения Республики Татарстан принять совместное решение относительно перечня обстоятельств, при которых гражданину, страдающему заболеванием, указанным в приказе Министерства здравоохранения Российской Федерации от 29 апреля 2015 года № 216н, могут быть предоставлены социальные услуги в стационарной форме.

6. В целях реализации избирательных прав граждан органам местного самоуправления продолжить практику, направленную на обеспечение избирательных прав граждан с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами, в части исключения расположения помещений для голосования выше первого этажа зданий, в которых отсутствуют лифты либо иные устройства, предназначенные для подъема лиц с ограниченными возможностями здоровья, в том числе признанных инвалидами.

7. В целях реализации прав иностранных граждан и лиц без гражданства в сфере миграционных отношений:

7.1. Министерству внутренних дел по Республике Татарстан:

рассмотреть возможность использования опыта других субъектов Российской Федерации (г. Екатеринбурга, г. Самары) по установке урн, ящиков для заявлений иностранных граждан и лиц без гражданства на разрешение на временное проживание с учетом квоты;

усилить контроль за качеством питания иностранных граждан и лиц без гражданства, содержащихся в Центре временного содержания иностранных граждан и лиц без гражданства МВД по Республике Татарстан.

8. В целях соблюдения прав лиц, содержащихся в местах принудительного содержания, и лиц, освобождающихся из мест лишения свободы:

8.1. Управлению Федеральной службы исполнения наказаний по Республике Татарстан:

принять меры, направленные на снижение числа случаев необоснованного применения дисциплинарных взысканий к осужденным, отбывающим наказание в виде лишения свободы;

совместно с Министерством здравоохранения Республики Татарстан рассмотреть проблемные вопросы, связанные со своевременным вывозом осужденных, страдающих онкологическими заболеваниями, на обследования, консультации, лечение в государственные учреждения здравоохранения;

рассмотреть совместно с ФКУЗ «Медико-санитарная часть» № 16 и Министерством здравоохранения Республики Татарстан вопрос о разработке

механизма диспансерного наблюдения за осужденными, прошедшими реабилитационный курс в специализированном «реабилитационном» отряде ФКУ ИК–19 УФСИН России;

инициировать на Правительственной комиссии Республики Татарстан по профилактике правонарушений рассмотрение вопроса о распространении опыта создания «реабилитационных» отрядов в других исправительных учреждениях республики.

Неотъемлемым признаком уважения государственными органами, органами местного самоуправления и должностными лицами принципа соблюдения прав и свобод человека и гражданина является правовое просвещение населения. В целях правового просвещения жителей республики Уполномоченный предлагает:

Военному комиссариату Республики Татарстан, Управлению Федеральной службы исполнения наказаний по Республике Татарстан, Государственной инспекции труда в Республике Татарстан, Государственному комитету Республики Татарстан по архивному делу, Министерству образования Республики Татарстан продолжить практику совместных с Уполномоченным проектов, направленных на правовое просвещение и оказание бесплатной юридической помощи населению Республики Татарстан во исполнение Стратегии по правам человека в Республике Татарстан на 2014 – 2021 годы;

Министерству внутренних дел по Республике Татарстан, Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, Министерству здравоохранения Республики Татарстан, Государственному учреждению – региональному отделению Фонда социального страхования Российской Федерации по Республике Татарстан, ФКУ «Главное бюро медико-социальной экспертизы по Республике Татарстан (Татарстан)» Министерству труда и социальной защиты Российской Федерации, ГАОУ ДПО «Институт развития образования Республики Татарстан» рассмотреть возможность реализации в 2020 году совместных проектов направленных на правовое просвещение и оказание бесплатной юридической помощи населению Республики Татарстан во исполнение Стратегии по правам человека в Республике Татарстан на 2014 – 2021 годы.

Уполномоченный по правам
человека в Республике Татарстан,
С.Х. Сабурская

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ
ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ

2019 ЕЛДА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ҺӘМ ГРАЖДАННЫҢ ХОКУКЛАРЫН ҺӘМ ИРЕКЛӘРЕН САКЛАУ ТУРЫНДА

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
КЕШЕ ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА
ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ ДОКЛАДЫ

ЭЧТӘЛЕК

Кереш..80
Гражданнар белән эшләүгә анализ..81
Хокукый агарту һәм халыкның хокукый грамоталыгы дәрәҗәсен күтәрү..90
Хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә гражданнарның хокукларын яклау.........96
Торак өлкәсендә гражданнарның хокукларын саклау..................................103
Сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукларны саклау...........110
Белем алуга хокукны саклау...115
Социаль яклау өлкәсендә гражданнар хокукларын саклау.........................119
Алтынчы чакырылыш Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларын сайлауга әзерлек һәм сайлауны үткәрү чорында аерым төр гражданнарның сайлау хокукларын саклауга күзәтчелек итү...................126
Миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокукларын саклау...................131
Пенитенциар система учреждениеләрендә тотылучы затларның хокукларын саклау...134
Йомгак..140

Кереш

Татарстан Республикасында кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен саклау турындагы әлеге доклад 2000 елның 3 мартында дөнья күргән 95 нче «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча Вәкаләтле вәкил турында»гы Татарстан Республикасы Законының 26 маддәсенә ярашлы рәвештә әзерләнде һәм Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, Татарстан Республикасы Конституция судына, Татарстан Республикасы Югары судына, Татарстан Республикасы Арбитраж судына, Татарстан Республикасы Прокурорына җибәрелә.

Әзерләнгән доклад Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча Вәкаләтле вәкилгә (алга таба – Вәкаләтле вәкил) килгән шикаятьләрне карау нәтиҗәләренә, тикшерү йомгакларына, «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасы белешмәләренә, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары мәгълүматларына, шулай ук Вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре биргән мәгълүматларга, хөкүмәтнеке булмаган хокук саклау оешмалары һәм массакүләм мәгълүмат чаралары белдерүләренә, республика ведомствоара комиссияләре материалларына һәм башка чыганакларга нигезләнә.

Әлеге докладта Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хезмәт мөнәсәбәтләре һәм торак, мәгариф өлкәләрендә, сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә, социаль яклауга хокукларын, гражданнарның сайлау хокукларын, миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә хокукларын һәм ирекләрен саклауга, мәҗбүри тоту урыннарында булган затларның хокукларын саклауга анализ ясала.

Докладта аерым бүлек Вәкаләтле вәкилнең халыкка хокукый белем бирүгә булышлык итү эшчәнлегенә багышланган.

Гражданнар белән эшләүгә анализ

Ел саен гражданнардан Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил адресына килгән мөрәҗәгатьләрне, «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән шикаятьләрне, социаль челтәрләрдә һәм матбугат чараларында басылган яисә ЕГИС ГЛОНАСС +112 системасына килгән мәгълүматларны анализлау дәүләт хакимияте, җирле үзидарә органнары һәм аларның вазифадагы затлары ягыннан кеше һәм граждан хокукларын яклау гарантияләрен көчәйтүне таләп итүче проблемалы мәсьәләләрне ачыкларга мөмкинлек бирә.

2019 елда Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә 4713 мөрәҗәгать кергән, (узган елда – 3721 мөрәҗәгать). Мөрәҗәгатьләрнең гомуми саныннан 2622 мөрәҗәгать язмача, шул исәптән 281 – электрон почта аша. Вәкаләтле вәкилнең рәсми сайтындагы интернет-кабул итү аша 539 мөрәҗәгать кергән, шуларның 135 – гражданнарның күмәк мөрәҗәгате (узган елда – 106).

Вәкаләтле вәкилгә ЕГИС ГЛОНАСС +112 системасы аша кергән мәгълүмати хәбәрләр саны артты, 2018 елда ул 198 булса, 2019 елда – 541 гә җитте. Мөрәҗәгатьләр ирекккә хокук, шәхси кагылсызлыкка (сәламәтлеккә зыян салу, кыйнаулар һәм башкалар), гаиләне, ананы, атаны һәм балаларны яклау хокуклары бозылуга, балаларның эшкә яраксыз ата-аналарын кайгыртмавы һәм аларны куркыныч хәлдә калдыруга кагыла иде.

2019 елда Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә килгән мөрәҗәгатьләр саны

1 нче таблица

Күрсәткечләр	Гражданнар мөрәҗәгатьләре саны
Барлык мөрәҗәгать	4 713
Телдән мөрәҗәгать рәвешендә	2 091
Язмача һәм электрон документ рәвешендә	2 622
ЕГИС ГЛОНАСС +112	541
Социаль челтәрләр	345
«Халык контроле» мәгълүмат системасы	77 162

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә гражданнардан язмача яки электрон документ рәвешендә кергән мөрәҗәгатьләрдән тыш, Вәкаләтле вәкил 72 шәхси кабул итү үткәреп, 589 кешене кабул итте. Бергәләп кабул итүләр (12), урынга чыгып кабул итүләр (10), видеоэлемтә (Skype) аша кабул итүләр (14) практикасы дәвам итте.

Вәкаләтле вәкил Аппараты хезмәткәрләре 2019 ел дәвамында 391 кешегә шәхси консультация бирде.

Мөрәҗәгать итүчеләр төрләре буенча кабул ителгән мөрәҗәгатьләр структурасы 2 нче таблицада күрсәтелгән.

2 нче таблица

Мөрәҗәгать итүчеләр	**2019 ел**
Пенсионер	21,99 %
Инвалид	17,31 %
Хөкем ителүче(шул исәптән хөкем ителүче мәнфәгатьләре)	10,42 %
Эшкә сәләтле кеше	7,24 %
Хезмәт ветераны	1,06 %
Шикләнелүче/гаепләнүче	2,65 %
Зыян күрүче	2,12 %
Ачыкланмаган затлар мәнфәгатьләре	4,41 %
Коллектив	1,23 %
Бала тәрбияләүче ялгыз ата-ана	1,41 %
Башкалар	30,16 %

Конституцион хокуклар буенча мөрәҗәгатьләрне бүлү 3 нче таблицада күрсәтелгән.

3 нче таблица

Конституцион хокуклар төркеме	**Барлыгы 2019 елда**
Социаль хокуклар	47,37 %
Граждан(шәхси) хокуклар	24,32 %
Сәяси хокуклар	9,52 %
Икътисадый хокуклар һәм ирекләр	3,62 %
Мәдәни хокуклар	1,73 %
Экологик хокуклар	0,10 %

Социаль хокуклар төркеме структурасында күпчелек өлешне торакка хокукларны тормышка ашыру, торак-коммуналь хезмәтләр күрсәтү мәсьәләләре– 48,41 % һәм социаль тәэминат мәсьәләләре – 24,49 % алып тора.

2018 ел белән чагыштырганда хезмәт хокуклары бозылуга бәйле (227, узган ел - 150) һәм сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокуклар бозылуга бәйле (378, узган ел - 168) мөрәҗәгатьләр саны артты, бу хезмәт өлкәсендә проблемалар саклану (эш хакы түләүне тоткарлау, эш бирүчеләр ягыннан эштән җибәргәндә хокук бозулар, җенес һәм яшькә карап эшкә алудан баш тарту), һәм медицина ярдәме күрсәтүче учреждениеләр эшчәнлегендә

(медицина учреждениеләрендә кадрлар җитмәү, тиешенчә медицина ярдәме күрсәтмәү) турында сөйли.

Өлеге проблемалы мәсьәләләр махсус бүлекләрдә җентекләбрәк каралачак.

Граждан хокуклары структурасында иң күп санны – 51,4 % – граждан, административ, һәм җинаять эшләренә кагылышлы мөрәҗәгатьләр алып тора. 20,1 % – гаилә мөнәсәбәтләренә кагылышлы (бу - ата-аналар арасында бәхәс, үз вазифаларын тиешенчә үтәмәү һәм башкалар), тагын 16,4 % – шәхси ирекә һәм шәхси кагылсызлыкка кагылышлы мөрәҗәгатьләр.

Мәдәни хокуклар төркемендә узган ел белән чагыштырганда белем алуга хокукны яклау турындагы мөрәҗәгатьләр саны артты, хисап чорында бу - 95,12 % (узган ел – 81,8 %). Өлеге мөрәҗәгатьләр күбрәк мәгариф оешмаларына урын бирү һәм кабул итүдән баш тарту. Моннан тыш, хисап елында мәгариф оешмаларында низаглы хәлләр килеп туу һәм укучыларны балигъ булмаганнардан торган җинаятьчел төркемнәргә җәлеп итү актуаль проблема булып кала.

Тулаем алганда Вәкаләтле вәкилгә төрле элемтә каналлары аша керүче мөрәҗәгатьләр темасы соңгы елларда үзгәрешсез кала (4 нче таблица).

4 нче таблица

Мөрәҗәгатьләр темасы	**2018 ел**	**2019 ел**
Торак мәсьәләләре, шул исәптән торак-коммуналь хезмәт күрсәтү мәсьәләләре	831	1081
Суд карарлары белән риза булмау	258	300
Хокук саклау органнары хезмәткәрләреннән зарлану	254	295
Социаль тәэминат һәм халыкны социаль яклау	389	547
Мәҗбүри тоту урыннарында кешеләрне тоту шартлары	141	155
Хезмәт законнары	150	227
Россия Кораллы Көчләрендә хезмәт итү	60	33
Медицина хезмәте күрсәтү	168	378
Мәгариф	57	79
Җир мәсьәләләре	96	95
РФ гражданлыгы һәм паспорт алу мәсьәләләре	103	164
Үтәү эшләре	106	199
Хокукый мәгълүмат бирү	106	210
«Халык контроле» эшенә кагылышлы мәсьәләләр	371	449
Башка мәсьәләләр	433	501
Барлыгы	3523	4713

Килгән мөрәҗәгатьләрне, карарга тиешле хакимият органнарына бүлү 5 нче таблицада күрсәтелгән

5 нче таблица

Мөрәҗәгатьне карарга тиешле орган	Барысы 2019 елда
Хакимиятнең федераль органнары төбәк (территориаль) органнары	**39,00 %**
Җирле үзидарә органнары	**25,41 %**
Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары	**15,81 %**

2019 елда федераль дәүләт органнарының төбәк органнары вәкаләтләренә караган мәсьәләләр буенча мөрәҗәгатьләр аеруча күп булды (39,00 %).

Шулардан иң зур күпчелеге – граждан (шәхси) ирекләрне яклау (җинаять-процессуаль өлкәдә хокук бозулар, суд карарларын үтәмәү, пенсия белән тәэмин итү, куллнучылар хокукларын яклау һәм башкалар) проблемаларына кагыла. Үз вәкаләтләренә ярашлы рәвештә Вәкаләтле вәкил хокук саклау органнары эшенә катнаша алмаса да, шунысын билгеләп үтәргә кирәк, 2019 елда Вәкаләтле вәкил адресына зыян күрүчеләрдән (алар җинаять эше ачудан баш тартуларыннан, җинаять эшен карауны туктатудан канәгать түгел, җинаять эшен эшен тиешенчә алып бармаудан, вазифадагы затларның вазифаларын тиешенчә башкармавыннан зарлана) мөрәҗәгатьләр килү дәвам итте.

Зыян күрүчеләрнең хокукларын яклау темасы Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилләрнең Координацион советы утырышында төп тикшерү предметы булу да әлеге проблеманың актуальлеген дәлилли.

Җирле үзидарәләр органнары вәкаләтләренә кагылышлы мәсьәләләр буенча мөрәҗәгатьләр 23,85 % тәшкил итте. Барыннан да күбрәк бу мөрәҗәгатьләр торакка, белем алуга, социаль тәэминатка хокукларны тормышка ашыру, шулай ук шәхси милек, коммуналь торак хуҗалыгы, экология һәм торак пунктларын төзекләндерү проблемаларына кагылышлы иде.

Татарстан Республикасы дәүләт органнары вәкаләтләренә кагылышлы мәсьәләләр буенча мөрәҗәгатьләр бары 15,81 % тәшкил итте һәм социаль-икътисадый характерда иде (социаль хезмәт күрсәтү һәм яшь һәм инвалидлык буенча тәэмин итү, аварияле тороактан күчерү, сәламәтлек саклау һәм медицина ярдәме күрсәтү, шәхси милек хокукларын тормышка ашыру).

2019 елда иң күп мөрәҗәгатьләр Татарстан Дәүләт торак инспекциясе вәкаләтләренә карый торган мәсьәләләр буенча керде (Татарстан Республикасы дәүләт органнары карарга тиешле мөрәҗәгатьләрнең 17,59 %). Сыйфатлы торак-коммуналь хезмәтләре күрсәтү, аларга түләү, күпфатирлы йортларны

агымдагы һәм капиталь ремонт, идарәче компанияләр эшчәнлегенә контроль – ел саен республика халкы өчен иң актуаль була.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына карый торган мәсьәләләр буенча мөрәҗәгатьләр өлеше дә зур (14,66 %). Ташламаларга ия гражданнарны дарулар һәм кирәкле материаллар белән тәэмин итү һәм сыйфатлы медицина ярдәме күрсәтү проблемалары иң кискен булып кала.

2019 елда Вәкаләтле вәкилгә гражданнардан инсулин помпаларына кирәкле материаллар белән тәэмин итүгә кагылышлы мөрәҗәгатьләр керде. Канәгатьлек белән шуны билгеләп үтәбез, хисап елында әлеге проблема федераль дәрәҗәдә чишелеш тапты, кирәкле материаллар социаль хезмәтләр җыелмасы булганда рецептлар белән бирелә торган медицина әйберләре исемлегенә кертелде. Әлеге карар гражданнарның бушлай медицина ярдәме күрсәтүгә гарантияләрен көчәйтә һәм шикәр диабеты белән авыручылар һәм аларның гаиләләренең матди чыгымнарын киметә.

Кызганычка каршы, хәзергә кадәр хәл ителмәгән проблема – бу сирәк (орфан) авырулар исемлегенә кертелгән фенилкетонурия авыруыннан җәфаланучы, (шул исәптән инвалидлыгы булган) пациентларны махсус дәвалау туклану ашамлыклары белән тәэмин итү .

2011 елның 21 ноябрендә дөнья күргән «Россия Федерациясендә гражданнар сәламәтлеген саклау нигезләре турында»гы 323 нче федераль законга ярашлы рәвештә (16,83 маддәләр буенча) сирәк (орфан) авырулардан җәфаланучы гражданнарны тәэмин итү вәкаләтләре Россия Федерациясе субъектлары бюджетлары хисабына Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятләре органнарына беркетелгән.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 15 июнендә дөнья күргән «Бушлай дару препаратлары белән тәэмин итүгә хокукы булган гражданнарга бирелә торган дару препаратлары, махсус дәвалану туклану ризыклары, медицина әйберләре исемлеге» 1301-р нче күрсәтмәсе белән гражданнарны ташламалы дарулар белән тәэмин итү республика бюджеты акчасы исәбенә башкарыла. Махсус дәвалану туклану ризыклары (фенилкетонурия белән авыручылар өчен аксым гидролизатлары) мәктәпкәчә һәм мәктәп яшендәге балалар өчен күрсәтелгән исемлеккә кертелгән.

Шулай итеп, 18 яшькә җиткәч әлеге гражданнар югары белеме булмаган һәм эшкә урнашмаган килеш махсус дәвалау туклану продуктлары (фенилкетонурия белән авыручылар өчен аксым гидролизатлары) алудан мәхрүм кала, асылда алар турында ата-аналары кайгыртырга тиеш була.

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасында сирәк (орфан) авырулар исемлегенә кертелгән фенилкетонурия авыруы белән авыручы 26 олы пациент яши. Аларында инвалид булганнары да бар.

Әлеге проблеманы хәл итүнең зарурлыгын исәпкә алып, Татарстан Республикасы хөкүмәтенә «Бушлай дару препаратлары белән тәэмин ителүгә хокукы булган, республика бюджеты исәбеннән гражданнарны ташламалы дару белән тәэмин итү кысаларында гражданнарга бирелә торган дару препаратлары, медицина әйберләре, махсус дәвалау туклану продуктлары исемлеге»нең 2 нче пунктына «мәктәпкәчә яшьтәге һәм мәктәп яшендәге балалар өчен» дигән сүзләр урынына «инвалидлык төркеменә бәйле булуына карамастан» сүзләр белән алыштыруны күздә тоткан үзгәрешләр кертүне карарга тәкъдим итәбез.

Төзелеш тармагында органнар эшчәнлегенә карый торган мөрәҗәгатьләр дә актуальлеген югалтмый. 2019 елда аварияле торак фондыннан күчерү мәсьәләләренә кагылышлы җиде күмәк мөрәҗәгать тә үзенә игътибарны җәлеп итә, аларны шәхсән тикшереп, Татарстан Республикасы хөкүмәте дәрәҗәсендә хәл итү мөмкин булды.

Социаль ипотека йортларын төзү һәм төзекләндерү сыйфатлары, социаль ипотекага түләү суммасы (Арча, Әгерже, Актаныш районнарында) проблемалары, шулай ук ятим-балаларны һәм алар исәбендәге затларны махсус торак фондыннан уңайлы торак белән үзвакытында тәэмин итү белән бәйле мөрәҗәгатьләр кискен торды.

Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы вәкаләтләренә кагылышлы мөрәҗәгатьләр саны да күп (12,90 %). Әлеге хәл гражданнарның 2019 елда билгеләнгән яңа төр социаль гарантияләр күрсәтү тәртибенә кызыксынуы арту белән аңлатыла. Моннан тыш, гражданнар матди ярдәм күрсәтүдә, «Хезмәт ветераны» алуда булышуны сорап ешрак мөрәҗәгать итә башлады, шулай ук торак бинасы өчен түләнә торган ташламаларның, коммуналь хезмәтләрнең дәреслеген тикшерүне һәм җәмәгать тарнспортында йөрүгә ташламаларны бетерү сәбәпләрен ачыклауны сорап мөрәҗәгать итә.

Вәкаләтле вәкил адресына кабаттан республикада яшәүчеләрдән бакчачылык коммерциячел булмаган ширкәтләре әгъзаларының ireгeн һәм хокукларын яклауга кагылышлы мөрәҗәгатьләр килә башлады. Мөрәҗәгатьләрнең темасы төрле. Халыкны хезмәт хокукларын саклау, коммуналь хезмәтләр күрсәтү, ширкәтләре рәисләренең гамәлләре, яшәү өчен уңайлы шартлар булмау мәсьәләләре кызыксындыра.

Кайбер очракларда, шикаятьләр расланмый, әйтик, Тукай районының «Сосновый бор» бакчачылык ширкәтендә яшәүчеләрдән кергән Кама елгасының саклана торган өлешен пычрату турында кергән шикаять

расланмады. Башка очракларда закон бозу очраклары ачыкланып, гражданнар хокуклары торгызылды.

Мәсәлән, Чаллыда яшәүче Вәкаләтле вәкилгә «Горизонт» ширкәте эш бирүчесеннән эш хакы буенча бурычны алу турында суд карарын үтәтүгә булышлык итүне сорап мөрәҗәгать итте. Әлеге мәсьәләне хәл итүне сорап Вәкаләтле вәкил Суд приставлары федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә мөрәҗәгать итте.

Әлеге мөрәҗәгатьне карау йомгаклары буенча суд пристав-башкаручылары чаралар күрде, эш хакы буенча бурыч кайтарылды.

Икенче шикаять буенча Яшел Үзән районында яшәүче «Заря» ширкәте рәисе гамәлләренең дөреслеген тикшерүне сорап мөрәҗәгать итте, анда бакчачылык ширкәте әгъзаларына алдан җиткермичә, сәбәпләрен әйтмичә генә электр өзелгән.

Әлеге мәгълүматларның дөреслеген ачыклау максатларында без тикшерү үткәрү өчен шикаятьне Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына җибәрдек, аның хезмәткәрләре тикшерү нәтиҗәләре буенча «Горизонт» ширкәте рәисенә Россия Федерациясе административ хокук бозулар турында Кодексның 19.1 маддәсендә каралган хокук бозулар билгеләре буенча административ беркетмә төзеде.

Республиканың җирле үзидарә органнарына бакчачылык ширкәтләре эшенә игътибар итү, килеп чыккан низагларга һәм проблемаларга үзвакытында игътибар итү, гражданнар хокукларын бозарга ярамау турында ширкәтләр рәисләренә белдерү ясау, хокук бозулар турында контроль-күзәтчелек органнарына хәбәр итү мөһим.

Мөрәҗәгатьләр узган ел белән чагыштырганда шактый арткан һәм бу 4 нче таблицада Вәкаләтле вәкилгә килгән мөрәҗәгатьләрнең 25 процентка артуын шактый ачык күрсәтә. Мондый артуларның берсе сәбәбе итеп Вәкаләтле вәкилгә халыкның ышанычы артуны да күрсәтергә кирәк.

Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен урынга чыгып тикшерү максатларында йөздән күбрәк тикшерү чарасы үткәрелде. Ел дәвамында хокукларны һәм ирекләрне торгызуга кирәкле һәм тиешле чаралар күрүне сорап язган Вәкаләтле вәкилнең тәкъдимнәре, кимчелекләре һәм заключениеләре җибәрелде. Хисап елында дәүләт органнары, җирле үзидарәләр органнары, оешмалар җитәкчеләре адресларына хезмәт, миграция мөнәсәбәтләре, торак, социаль өлкәләрдә, мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәләрендә бозылган хокукларны торгызуны сорап заключениеләр җибәрелде, шул исәптән, идарәче компанияләр, торак-төзелеш кооперативлары, мәгариф учреждениеләре, спорт-

сәламәтләндерү комплексы, республиканың муниципаль берәмлекләре башкарма комитетлары адресына заключениеләр җибәрелде.

Вәкаләтле вәкил хезмәткәрләре өченче зат сыйфатында суд утырышларында 60 тапкыр катнашты, шул исәптән миграция сораулары буенча да. Татарстан Республикасы Конституция судына Вәкаләтле вәкилнең 5 заключениесе җибәрелде.

«Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән мөрәҗәгатьләр саны арту да күзәтелә. 2019 елда 77 162 мөрәҗәгать, бу 2018 елга караганда 26 процентка күбрәк (2018 елда - 61 378 мөрәҗәгать). 2018 ел белән чагыштырганда «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасында Вәкаләтле вәкил үтәүне контрольгә алган уңай хәл ителгән мөрәҗәгатьләр саны да артты (2019 елда - 60 052, 2018 елда - 47 768).

Россия Федерациясе Президенты В.В.Путин «Торак һәм шәһәр тирәлеге» милли проектын тормышка ашыру барышын тикшерү буенча җәмәгатьчелек вәкилләре белән очрашуда гражданнар проблемаларын хәл итү буенча иң нәтиҗәле интернет-ресурсларның берсе дип, Татарстан Республикасында «Халык контроле» дәүләт системасының мөһимлеген билгеләп үтте. Россия Президенты белән очрашу нәтиҗәләре буенча, Россия Федерациясе Дәүләт Советының «Төзелеш, торак-коммуналь хуҗалыгы, шәһәр тирәлеге» юнәлеше буенча эшче төркеменә Татарстан Республикасында «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасын төзү һәм эшләтү тәҗрибәсен Россия Федерациясенең башка төбәкләренә дә таратырга кушылды.

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппараты хезмәткәрләре гражданнарның «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән шикаятьләрендә күрсәтелгән 779 объектка чыгып тикшерү үткәрде.

2019 елда юлларны төзекләндерү республика программасын тормышка ашыру аркасында гражданнарның юлларны тоту һәм төзекләндерүгә караган 12 159 мөрәҗәгатен уңай хәл итү мөмкин булды, бу узган ел белән чагыштырганда 33 процентка күбрәк (9 119 мөрәҗәгать). Йорт яны территорияләрен төзекләндерү һәм иҗтимагый тирәлекләрне тоту буенча системада бастырылган 30 147 мөрәҗәгатьнең 23 859 хәл ителде, бу 2018 елга караганда 29 процентка күбрәк (18 469 мөрәҗәгать).

Республика һәм муниципаль юлларны ремонтлау буенча гражданнар мөрәҗәгатьләрен муниципаль районнар һәм шәһәр округлары белән чагыштырып караганда 2019 елда иң күп мөрәҗәгатьләр: Казан буенча – 9 624, Яр Чаллы буенча – 2 388, Әлмәт районы буенча – 1211, Түбән Кама районы

буенча - 909, Бөгелмә районы буенча - 563, Лениногорск районы буенча - 483, Яшел Үзән районы буенча - 366.

2019 елда Яшел Үзән, Лениногорск, Алабуга муниципаль районнарында тимер юл аша юл үткәргечләрне, җәяүлеләр кичүләрен һәм автомобиль күперләрен ремонтлау буенча эш дәвам итте, Саба муниципаль районында яңа күпер төзелде.

Гражданнар мөрәҗәгатьләренә мониторинг үткәргәндә светофор объектлары һәм юл билгеләре куюга кагылышлы «Юл хәрәкәтен оештыру» төре буенча мөрәҗәгатьләрне үтәүгә һәм юлларда гражданнар иминлеге мәсьәләләренә аерым игътибар бирелә.

Әлеге төр буенча хисап елында 2018 елга караганда 21 процентка күбрәк мөрәҗәгать килде (5 725 мөрәҗәгать), шулардан 3911 мөрәҗәгать уңай хәл ителде (68 %).

Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хуҗалыгы министрлыгы мәгълүматларына караганда, 2019 елда системага килгән мөрәҗәгатьләрне исәпкә алып, республика буенча юл-урам челтәрләрендә 34 светофор объектлары куелган: Казан шәһәре буенча – 21, Яр Чаллы шәһәре буенча – 7, Түбән Кама муниципаль районында - 3.

«Халык контроле» мәгълүмат системасына килгән тәкъдимнәрне муниципаль районнар һәм шәһәр округлары арасында оста итеп бүлү һәм планлаштыру һәм аларны республика программаларына кертү, аларны вакытында һәм сыйфатлы итеп башкару мөмкинлеге бирә.

Шул ук вакытта «Халык контроле» системасындагы мөрәҗәгатьләрне карау тәртибе буенча Вәкаләтле вәкилгә мөрәҗәгатьләр саны элеккечә үк югары кала - 449 мөрәҗәгать (узган елда – 371). Мөрәҗәгатьне Вәкаләтле вәкилгә җибәрүгә еш кына чынбарлыкка туры килмәгән статус бирү белән килешмәү сәбәп булып тора: «Дәлилле кире кагу» - мөрәҗәгатьне планлаштыру һәм аны республика программаларының берсенә кертү; «Чаралар күрелде», фактта гариза хәл ителмәгән, ләкин җаваплы башкаручы фото белән раслау куймаган килеш аны карауны яба; «Планлаштырылган», чаралар күрелгән, әмма җаваплы башкаручы мөрәҗәгатьләрне үтәүне күзәтүне тормышка ашырмый һәм үтәү өчен җаваплы булган гаризаны үзвакытында япмый.

«Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән мөрәҗәгатьләрне вакытында һәм оператив үтәү һәм халык фикерен исәпкә алу максатларында 2019 елда мондый очраклар еш кына башкарма комитетларның җитәкчеләре һәм башкарма комитетлар бүлекләренең җаваплы башкаручылары катнашында үткән 38 зона эшче киңәшмәләрендә, шулай ук Вәкаләтле вәкил Аппаратында 8 эш киңәшмәсендә карау предметы булды.

Татарстан Республикасы муниципаль районнарында гражданнар мөрәҗәгатьләрен карауга Вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре актив булышлык итте. Узган елда алар адресына 1845 мөрәҗәгать керде.

Җәмәгатьчелек ярдәмчеләренә гражданнар мөрәҗәгать итә торган төп сораулар: элеккечә үк торак, торак-коммуналь хезмәт күрсәтү; социаль яклау һәм социаль тәэминат мәсьәләләре; медицина хезмәте күрсәтү, хезмәт законнары, җир, мәгариф мәсьәләләре. Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, аларның бер өлеше урыннарда ук хәл ителә.

Вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре хисап елында Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларын сайлауны үткәрү вакытында сайлау участокларының сәламәтлеге чикләнгән гражданнар өчен уңайлыгын тикшерүдә, шикләнелүчеләр һәм гаепләнүче гражданнарның, сайлау вакытында хастаханәләрдә булган гражданнарның сайлау хокукларын саклауда, аварияле торак йортларда яшәүчеләрне күчерү өчен аларның яшәү шартларын тикшерүдә катнаштылар.

Хокукый агарту һәм халыкның хокукый грамоталыгы дәрәҗәсен күтәрү

2000 елның 3 мартында дөнья күргән «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» Татарстан Республикасы Законының 13 маддәсенә ярашлы рәвештә кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре өлкәсендә хокукый агартуга булышлык итү, аларны яклауның формалары һәм ысуллары, Вәкаләтле вәкил кеше һәм граждан хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен дәүләт яклавы өстәмә гарантияләрен тәэмин итү максатларында тормышка ашыра торган төп бурычларның берсе сыйфатында беркетелгән.

2014-2021 елларга Татарстан Республикасында кеше хокуклары буенча Стратегия хокукый белем бирүдән башка хокукый дәүләт төзеп булмавын һәм гражданлык җәмгыятен үстереп булмауны ассызыклый. Үз хокукларыңны белү – аларны саклауның фундаменталь гарантияләренең берсе. Хокукый культура халык культурасы өлешенең җәмгыятьнең хокукый тормышы сыйфатын, социаль төркемнәрнең, җаваплы вазифадагы затларның, һәр индивидның тәртибен, шулай ук гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауга дәүләт һәм гражданлык җәмгыяте гарантиясе дәрәҗәсен билгеләүче булып тора.

Вәкаләтле вәкилнең гражданнар мөрәҗәгатьләре белән эшләү практикасы гражданнарның гамәлдәге законнар, үз хокуклары һәм аларны яклау ысуллары

турында җитәрлек мәгълүматы булмавы турында нәтиҗә ясарга мөмкинлек бирә.

Хокукый мәгълүмат бирү мәсьәләләре буенча гражданнар мөрәҗәгатьләре саны (нинди хокук тармагына карамастан) елдан ел югары булып кала һәм килгән мөрәҗәгатьләрнең 4 процентән 10 процентка кадәрге өлешен тәшкил итә (2014- 146, 2015 – 186, 2016 – 146, 2017 – 256, 2018 - 106, 2019 - 210).

Кеше хокуклары өлкәсендә хокукый белем бирү мәгариф процессында мөһим юнәлеш булып тора. Вәкаләтле вәкилнең халыкны хокукый агарту буенча эше профиль белем бирү процессын оештыру һәм җәмгыятьтә тиешле хокукый белемнәр тарату өчен җаваплы дәүләт органнары эшен алыштырмый, ә аны тулыландыра.

Вәкаләтле вәкилнең бу юнәлеш буенча эше Татарстан Республикасында 2014-2021 елларга кеше хокуклары буенча Стратегияне тормышка ашыру буенча чаралар планына ярашлы рәвештә оештырылган.

Халыкара һәм эчке дәүләт стандартлары өлкәсендә коммерциячел булмаган оешмалар вәкилләре өчен курслар оештыру һәм үткәрү кысаларында Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил 2019 елның февралендә һәм апрелендә «Яңа гасыр» коммерциячел булмаган оешмасы белән бергә «Хезмәт мигрантларын социаль адаптацияләүгә һәм интеграцияләүгә комплекслы якын килү моделе» темасына ике өйрәнү семинары үткәрелде. Милләтләр эшләре буенча федераль агентлык һәм Татарстан хөкүмәте булышлыгында оештырылган семинарларда Россия Федерациясенең 22 төбәгеннән миграция сәясәте өлкәсендә эшләүче дәүләт һәм коммерциячел булмаган оешмалары җитәкчеләре һәм белгечләре катнашты (36 кеше).

2019 елның май аенда Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилләрнең Координацион советы алдыннан «Хезмәт мигрантларын социаль адаптацияләүгә һәм интеграцияләүгә комплекслы якын килү моделе» темасына түгәрәк өстәл утырышы үткәрелде.

Кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау мәсьәләләре буенча даими квалификация күтәрү курслары оештыру һәм үткәрү максатларында 2019 елда дәүләт һәм муниципаль хезмәткәрләр, хокук саклау органнары хезмәткәрләре (полиция, төзәтү учреждениеләре хезмәткәрләре һәм башкалар) өчен, Россия Эчке эшләр министрлыгы һәм Җәзаларны үтәү федераль хезмәте карамагындагы учреждениеләр хезмәткәрләре тыңлаучылары өчен лекцияләр циклы башланды.

«Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе тәрбиякарга уку үзәге» өстәмә һөнәри белем бирү федераль казна учреждениесе тыңлаучылары өчен 2019 елның июнендә уздырылган лекция кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тәэмин итүдә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил институты роленә багышланды.

Россия Федерациясе төрле төбәкләреннән килгән тыңлаучыларга Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил эше мисалында вәкаләтле вәкилләр институты турында, Вәкаләтле вәкилнең хокукый өлкәдәге эшчәнлеге, аның алдында торган максатлар һәм бурычлар, мөрәҗәгатьләрне карау тәртибе, Вәкаләтле вәкилнең Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе белән үзара хезмәттәшлеге турында конкрет мисаллар белән сөйләнелде (мәсәлән, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе төзәтү учреждениеләрендә «Хокукый ярдәм көннәре», психоактив матдәләр бәйлелегенә эләккән хөкем ителүчеләрне тернәкләндерү буенча Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясендә тормышка ашырыла торган социаль проект). Фикер алышулар барышында тыңлаучыларга сораулар бирү һәм дискуссиядә катнашу мөмкинлеге бирелде.

2019 елның декабрендә Россия Эчке эшләр министрлыгының транспортта Казан линия тыңлаучылары өчен кеше хокуклары буенча Европа суды практикасында очраган, суд конкрет карарлар кабул иткән Россия Федерациясендә полиция хезмәткәрләренең нигезсез физик көч куллануы һәм законсыз танып белү ысуллары мәсьәләләренә багышланган лекция уздырылды.

Кайбер югары белем бирү оешмаларында лекцияләр һәм башка тематик чаралар үткәрү юлы белән халыкны хокукый тәрбияләүне оештыру максатларында 2019 елда Вәкаләтле вәкил «Хокукый волонтерлар» дип аталган студентларның волонтер оешмаларын оештыру буенча пилот проектын эшләтеп җибәрде.

Пилот проектның өч чарасы Россия Федерациясе спорт министрлыгының Идел буе дәүләт физик культура академиясендә, А.Н.Туполев исемендәге Казан милли-тикшеренү техник университетында, Казан кооператив институтында үткәрелде. Анда 300 дән артык кеше катнашты.

Гражданнарның хокукый аңын формалаштыруда мөһим аспектларның берсе – Вәкаләтле вәкил институты турында хәзер халык өчен актив аралашу һәм фикер алышу урыны булган социаль челтәрләр һәм массакүләм мәгълүмат чаралары аша белдерү.

2019 елда телевидениедә Вәкаләтле вәкилнең турыдан туры катнашында 35 видеосюжет чыкты, Татарстан Республикасы басма мәгълүмат чараларында һәм интернет басмаларында 40 интервью (мәкалә) чыкты. Моннан тыш Вәкаләтле вәкил массакүләм мәгълүмат чаралары өчен даими төстә матбугат очрашулары үткәрә, вакыйгалар яки проблемалы мәсьәләләр уңаеннан аңлатмалар бирә, «Казанские ведомости» газетасында даими рубрика алып бара, гражданнарның сорауларына җавап бирә.

2019 елның декабрендә мәктәп укучыларына хокукый консультацияләр үткәрү, кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре буенча дәресләр оештыру кысаларында Татарстан Республикасының барлык муниципаль районнарында һәм шәһәр округларында Вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы булышлыгы белән кеше хокукларына багышланган Бердәм дәресен үткәрде. Чараларда 1347 мәктәпкәчә яшьтәге, 1355 гомуми белем бирү, 88 һөнәри белем бирү оешмалары катнашты. Акция кысаларында Бердәм дәрестә 420 943 кеше (46 %) катнашты.

Вәкаләтле вәкил кеше хокуклары буенча Бердәм дәресне Казан (Идел буе) федераль университеты каршындагы Идел буе федераль округы балалар университетында да үткәрде, дәрестә 8 яшьтән 14 яшькәчә булган 300 бала катнашты.

Хокукый агарту өлешендә Вәкаләтле вәкил һәм аның Аппараты нәтиҗәле эшенә күп кенә республика дәүләт органнары, федераль хакимият органнарының төбәк структуралары, иҗтимагый оешмалар белән хезмәттәшлек турында төзелгән килешүләр уңай йогынты ясый.

Чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны Татарстан Республикасы территориясенә кергәндә төп хокуклары һәм законнар турында хокукый мәгълүмат бирүгә килгәндә, Вәкаләтле вәкилнең «Яңа гасыр» коммерциячел булмаган оешмасы белән төзелгән килешүе нигезендә, бергәләп мигрантлар өчен мәгълүмати материаллар эшләнде һәм бастырылды: болар – проект хезмәтләре турында һәм рус, үзбәк, таҗик, әзербәйҗан, әрмән, кыргыз телләрендә M-Help мобиль кушымтасы турында мәгълүмат белән флаерлар; рус, үзбәк, таҗик телләрендә «Мигрантларга ярдәм» брошюралары, ярдәм хезмәте адреслары белән Казан шәһәре карта-буклеты. Мәгълүмат материаллары ярдәм үзәкләренә һәм «Яңа гасыр» консультация пунктына мөрәҗәгать итүче мигрантларга, социаль патронаж барышында, мигрантлар белән эшләүче партнерлык оешмалары аша, чит ил гражданнарына медицина тикшеренүе үткәрү үзәгендә таратылды.

Мәгълүмат баннеры һәм рус, үзбәк һәм таҗик телләрендәге «Россиядә чит ил гражданнары өчен җентекле инструкция» буклетлары «Казан халыкара аэропорты» җәмгыятенең күчү зонасында урнаштырылды. Барлыгы 27 500 данә мәгълүмат материаллары таратылды.

Чит ил гражданнарына һәм гражданлыгы булмаган затларга бушлай хокукый ярдәм күрсәтү максатларында «Яңа гасыр» коммерциячел булмаган оешмасы консультация пункты ярдәм үзәге базасында мигрантларга бушлай юридик ярдәм күрсәтелде. Хокукый мәсьәләләр буенча 970 консультация бирелде.

«Яңа гасыр» коммерциячел булмаган оешмасының мультидисциплинар (юрист, табиб-терапевт, социаль хезмәткәр, аутрич-хезмәткәрләр) мигрантлар күпләп була торган урыннарда (сәүдә комплекслары, базарлар, төзелеш объектлары, мәчетләр һәм башкалар.) хокукый мәсьәләләр буенча 1 240 консультация үткәрде.

Вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек хезмәткәре һәм Вәкаләтле вәкил Аппараты хезмәткәрләре Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының чит ил гражданнарын вакытлыча тоту үзәгендә чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар белән 10 очрашу үткәрде, 195 кеше консультация алды.

Төзәтү учреждениеләрендә һәм тикшерү изоляторларында булганнарга бушлай юридик ярдәм күрсәтү максатларында Вәкаләтле вәкил Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе белән берлектә 2019 елда тугыз «Хокукый ярдәм көне» үткәрде, аларда 264 тоткынга консультация бирелде.

2011 елда «Россия пенсионерлары берлеге»нең Бөтенроссия иҗтимагый оешмасының төбәк бүлеге белән хезмәттәшлек турында төзелгән килешүләр кысаларында 2019 елда Вәкаләтле вәкил һәм аның җәмәгатьчелек ярдәмчеләре Казанда яшәүчеләр өчен 10 «Хокукый ярдәм көне» үткәрде (358 кешегә консультация бирелде), муниципаль районнарда һәм башка шәһәр округларында 50 «Хокукый ярдәм көне» үткәрелде. Хокукый агарту максатларында «Россия пенсионерлары берлеге» белән берлектә «Татарстан Республикасында бушлай юридик ярдәм күрсәтү», «ТАССРның 100 еллыгы», «Коммуналь торак хезмәтләре өчен түләүләр: торак законнарындагы соңгы үзгәрешләр», «Милеккә хокукның актуаль мәсьәләләре», «Финанс иминлеге кагыйдәләре», «Социаль тәэминат: пенсия, пособие, ташламалар», «Гражданлык торышы актларын теркәү органнары эше», «Социаль хезмәтләр күрсәтү: өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү» темаларына 8 дәрес үткәрелде, муниципаль районнарда һәм башка шәһәр округларында

70 тән артык «Хокукый белемнәр мәктәбе» дәресләре үтте. «Хокукый белемнәр мәктәбе»нең һәр дәресенә 250 гә якын тыңлаучы килә.

Вәкаләтле вәкил эшендә Татарстан Республикасында хәрби хезмәткә чакырылучыларны һәм яшь армиячеләрне хокукый агартуга һәм патриотик рухта тәрбияләүгә зур әһәмият бирә. 2019 елда Татарстан Республикасы Хәрби комиссариаты белән берлектә Татарстан Республикасы Чакырылыш комиссиясе рәисе – Татарстан Президенты Рөстәм Миңнеханов кушуы буенча хәрби хезмәткә чакырылучылар һәм аларның ата-аналары өчен хокукый мәктәпләр дәресләре үткәрү, шулай ук Татарстан Республикасыннан хәрбиләр хезмәт иткән хәрби частьларда булу практикасы дәвам итте.

2019 елда Биектау, Зәй, Чүпрәле, Чирмешән, Арча, Апас һәм Алабуга районнарында, 44 районнан һәм шәһәр округыннан 3 меңнән артык хәрби хезмәткә чакырылучыны берләштергән хәрби хезмәткә чакырылучылар һәм ата-аналары өчен «Хокукый белемнәр мәктәбе»нең 7 зона дәресләре үткәрелде.

2019 елның язгы һәм көзге чакырылыш кампанияләрендә Вәкаләтле вәкил һәм аның җәмәгатьчелек ярдәмчеләре Краснодар краенда, Кырым, Удмуртия, Марий Эл Республикаларында, Ленинград өлкәсе, Приморье крае, Оренбур, Свердлов, Владимир, Саратов һәм Самара өлкәләрендә 26 хәрби частьта булды. Шулай ук Татарстан Республикасыннан хәрби хезмәткә чакырылучы һәр елны Татарстан Республикасы Хәрби комиссариатының Җыелу пунктында хәрби хезмәт турындагы күп санлы сорауларга җаваплар булган, шулай ук элемтә мәгълүматлары һәм хәрбинең хокуклары һәм бурычлары турында мәгълүмат булган «Хәрби хезмәткә чакырылучы»ның мәгълүмат-белемә басмасын ала.

Архив эшләре буенча Татарстан Республикасы дәүләт комитеты һәм Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясе белән берлектә 2019 елда республикада яшәүчеләрнең хезмәткә хокукларын бозуларны кисәтү максатыннан, 2019 елның октябреннән декабренә кадәр оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре белән, шулай ук республиканың 22 районында мәгариф оешмаларының, 600 кадрлар хезмәткәрләре һәм хисапчылары белән очрашулар оештырылды һәм үткәрелде.

Шулай ук Вәкаләтле вәкил Аппараты республиканың дәүләт органнары, федераль органнарның төбәк органнары, иҗтимагый оешмалар вәкилләрен җәлеп итеп, хезмәт мәсьәләләре, гражданнарның сәламәтлек саклауга һәм медицина хезмәтенә хокукларын саклауга, хәрби хезмәткә чакырганда кеше хокукларын яклауга, гаиләдәге низагларны булдырмауга, хатын-кызлар

сәламәтлеген саклауга кагылышлы 10 «кайнар элемтә» үткәрде, 695 кешегә консультация бирелде.

2020 елда да Вәкаләтле вәкил бер яктан, күрсәтелгән социаль проектлар буенча актив эш алып барачак, икенче яктан, гражданнарны аларның хокуклары, ирекләре, аларны миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә яклау ысуллары, халыкның финанс грамоталыгы, сәламәтлеге чикләнгән кешеләрнең, шул исәптән инвалид дип танылганнарның хокукларын тәэмин итү, шулай ук Татарстан Республикасы территориясендә мәгариф хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү буенча Татарстан Республикасы дәүләт хокук яклау институты практикасы үсешенең өстенлекле юнәлешләре билгеләнде.

Шул уңайдан әлеге планлаштырылган чараларны тормышка ашыру кысаларында Вәкаләтле вәкил Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгын, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгын, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгын, Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан төбәк бүлеген, «Татарстан Республикасында медико-социаль экспертизасы баш бюросы» учреждениесен, Россия Федерациясе Хезмәт һәм социаль яклау министрлыгын, «Татарстан Республикасы мәгарифне үстерү институты»н хезмәттәшлеккә чакыра.

Хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә гражданнарның хокукларын яклау

Соңгы елларда гражданнарның хезмәт хокукларын яклау һәм тәэмин итү өлкәсендә хокук куллану практикасын үзгәртүгә китергән законнарны тамырдан үзгәртү бара.

Аерым алганда, контроль-күзәтчелек эшчәнлеге (аның кысаларында хәвеф-хәтәрне булдырмау юнәлешендәге алым кулланыла) үзгәртеп корылды, электрон порталлар үсеш ала, алар ярдәмендә гражданнар хезмәт хокуклары бозылуга шикаять белән тикшерүче органнарга яки эш эзләү максатында мөрәҗәгать итә ала.

Узган ел республика башкаласында дөнья күләмендәге чара – һөнәри осталык «WorldSkills» стандартлары буенча 45нче дөнья чемпионаты уздырылды.

Татарстан Республикасында эшче һәм инженер һөнәрләрен популярлаштыру, шул исәптән мондый масштаблы чаралар уздыру, тулаем хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә гражданнарның хокукларын тәэмин итү һәм яклау буенча системалы эш белән үзара бәйләнешсез була алмый. Россия Федерациясе Конституциясендә хезмәт өчен түләнергә

һәм ул куркынычсызлык һәм гигиена таләпләренә җавап бирергә тиешлеге, ә эшчәнлек төрен һәм һөнәрне сайлавыбыз турында турыдан-туры күрсәтелгән.

Гражданнарның әлеге конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруның актуаль мәсьәләләре 2019 елның маенда Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилләрнең координацион советы утырышында каралды. Анда Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Т.Н. Москалькова, Хезмәт һәм мәшгульлек буенча федераль хезмәт җитәкчесе М.Ю. Иванков, Россия Федерациясе субъектларында кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилләр, компетентлы министрлыклар һәм ведомстволар җитәкчеләре, суд һәм хокук саклау органнары вәкилләре катнашты. Әлеге докладта күтәрелгән проблемалар күпмедер дәрәҗәдә координацион совет утырышында катнашучыларның чыгышлары темаларын чагылдыра.

Шуларның берсе – хезмәт хакы күләме һәм аны вакытында түләүне тәэмин итү. 2019 елның 1 гыйнварыннан «Хезмәткә түләүнең минималь күләме турында» Федераль законның 1нче маддәсенә үзгәреш кертү хакында» 2018 елның 25 декабрендәге 481-ФЗ номерлы федераль закон белән хезмәткә түләүнең минималь күләме яшәү минимумы күләменә тиңләштерелде һәм 11 280 сум тәшкил итте.

Рәсми статистика мәгълүматларыннан күренгәнчә, әлеге күрсәткечләр буенча Татарстан Республикасында минималь хезмәт хакы дәрәҗәсен арттыру буенча өстәмә чаралар күрелде.

Татарстан Республикасында Россия Федерациясе Хезмәт кодексының 133.1 нче маддәсен гамәлгә ашыру тәртибендә 2018 елның 29 декабрендә Татарстан Республикасы Профсоюзлар федерациясе, Татарстан Республикасы эш бирүчеләр берләшмәләренең координация советы белән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты арасында Татарстан Республикасында минималь хезмәт хакы турында килешү төзелде, аның нигезендә республикада икътисадның бюджеттан тыш секторында иң аз хезмәт хакы 12 000 сум күләмендә билгеләнде.

2020 елның 1 гыйнварыннан «Хезмәткә түләүнең минималь күләме турында» Федераль законның 1нче маддәсенә үзгәреш кертү хакында» 2019 елның 27 декабрендәге 463 нче федераль закон нигезендә, тулаем ил буенча минималь хезмәт хакы 12 130 сумга кадәр артты, ә 2020 ел башыннан республикада икътисадның бюджеттан тыш секторында минималь хезмәт хакы 14 000 сум күләмендә билгеләнде.

Шуның белән бергә, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматлары буенча, 2019 елда тормыш

дәрәҗәсен күтәрү һәм керемнәрне легальләштерү буенча территориаль комиссияләр утырышларында минималь хезмәт хакы күләменнән түбән булган хезмәт хакы түләгән 3407 предприятие ачыкланды. Нәтиҗәдә, 9 033 хезмәткәргә 3 509,5 мең сум күләмендә өстәмә исәп-хисап ясалды.

Уртача исәпләп чыгарылган хезмәт хакы, ДБУ «Министрлар Кабинеты каршындагы Татарстан Республикасы Икътисади һәм социаль тикшеренүләр үзәге» рәсми мәгълүматларына караганда, 2019 елның гыйнвар-октябрь айларында арткан һәм 36 531,7 сум тәшкил итте (2018 елда – 35 154). Реаль хезмәт хакы узган ел белән чагыштырганда 101,6% булды. Шул ук вакытта авыл хуҗалыгында уртача айлык хезмәт хакы түбән дәрәҗәдә кала – 23 586,7 сум, кунакханә хуҗалыгында һәм җәмәгать туклануы предприятиеләрендә – 23 958,3 сум.

Хезмәт хакын вакытында түләү буенча гомуми хәлгә анализ ясау түбәндәгеләрне күрсәтә.

Федераль дәүләт статистикасы хезмәтенең Татарстан Республикасы буенча территориаль органы рәсми мәгълүматларына караганда, 2019 елда хезмәт хакы буенча бурыч күләменә бәйле вәзгыять айдан айга үзгәрде. Әйтик, 2019 елның 1 мартына бурыч 1 110 хезмәткәр алдында 36,055 миллион сум булса, 1 апрельгә – 232 хезмәткәр алдында 5,701 миллион сум, ә 1 майга – 793 хезмәткер алдында 64,721 миллион сум тәшкил итте (ел дәвамында дәүләт статистикасы территориаль органына статистик хисап тапшырган предприятиеләр күрсәткечләре күрсәтелә).

Үз чиратында, Татарстан Республикасында дәүләт хезмәт инспекциясе мәгълүматлары буенча, узган елда хезмәт хакы буенча бурычларга бәйле гомуми вәзгыять начаррак булган. 2020 елның 28 гыйнвары торышына ачыкланган статистик һәм латент бурыч 305,8 миллион сум тәшкил иткән, алар арасында икътисадый актив оешмаларда 1457 хезмәткәр алдында 45,6 миллион сум бурыч бар.

Шуңа бәйле рәвешгә, Вәкаләтле вәкил хезмәт хакы буенча бурычларны вакытында бетерүгә юнәлдерелгән чараларны үз вакытында күрү зур әһәмияткә ия, дип саный. Мондый эш субъектларның киң даирәсендә алып барыла. Шулай итеп, Татарстан Республикасында халыкның тормыш дәрәҗәсен күтәрү, хезмәт, чит ил хезмәткәрләрен җәлеп итү һәм алардан файдалану мәсьәләләре буенча республика ведомствоара комиссиясе эше кысаларында түбәндәге предприятиеләрнең масштаблы бурычларын бетерү буенча чаралар күрелде: «Силикат кирпеч заводы» ҖЧҖ (153 хезмәткәргә 4 миллион 171 мең 46 сум күләмендә бурыч түләнде), «Чистай катнаш азык заводы» ҖЧҖ (87 хезмәткәр алдында 1 миллион 675 мең 50 сум), «Бәреле» ЯАҖ (322 хезмәткер алдында

6 миллион 145 мең 400 сум), «Агрофирма-Өгерҗе» агрофирмасы ҖЧҖ (378 хезмәткәр алдында 9 миллион 972 мең 200 сум), «Агро-Престиж» ҖЧҖ (51 хезмәткәр алдында 1 миллион 404 мең сум), «Нәүрүз» ҖЧҖ (320 хезмәткәр алдында 6 миллион 646 мең сум), «Алабуга керамикасы» ААҖ (121 хезмәткәр алдында 2 миллион 464 мең сум).

Прокурор йогынтысы чаралары белән ел дәвамында хезмәт хакы буенча 620 миллион сум бурыч капланды. Дәүләт хезмәт инспекторлары таләпләре буенча 77 миллион 539 мең сум хезмәт хакы түләнде.

Хезмәт хакы буенча бурычларга бәйле вәзгыять бурычлы оешмаларның күпчелеге банкрот дип танылуы аркасында катлаулана. Шуңа бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Прокуратурасы мәгълүматларын билгеләп үтмичә булмый, алар нигезендә республикада арбитраж идарәчеләр тарафыннан, суд канәгатьләндергән икенче чират кредиторларының агымдагы таләпләрен каплауның календарь чиратын үзгәртү турында гаризаларны Татарстан Республикасы Арбитраж судына җибәрү практикасы барлыкка килде һәм хезмәткәрләргә хезмәт хакы түләүнең өстенлекле тәртибе билгеләнде.

Шулай ук прокуратура органнары мәгълүматларына караганда, юкка чыгарылучы юридик затларны гамәлгә куючыларны хезмәт хакы буенча бурычларны субсидиар җаваплылык тәртибендә түләттерү турында судка гаризалар бирү тәҗрибәсе барлыкка килде.

Үз чиратында, гражданнарның хезмәт хокукларын яклауда элеккеге хезмәткәрләренә тулы күләмдә хезмәт хакы түләмәгән, үзенең факттагы адресын алыштырган, ә салым органына юридик затларның бердәм дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында гариза белән мөрәҗәгать итмәгән эш бирүчеләргә бәйле очраклар элеккечә үк проблемалы булып кала.

Мәнә шулай, Вәкаләтле вәкил адресына «Фактор» ҖЧҖдә (аның юридик адресы, ЕГРЮЛ мәгълүматлары буенча, Казан шәһәре, Толстой урамы, 39 нчы йорт, 8 нче бина) эшләгән вакытында хезмәт хакы түләнмәве турында Яшел Үзән шәһәрендә яшәүче хатын-кыздан шикаять килде. Моңа кадәр, мөрәҗәгать итүче Татарстан Республикасында дәүләт хезмәт инспекциясенә мөрәҗәгать иткән. «Фактор» җәмгыятенең күрсәтелгән адрес буенча эшчәнлек алып бармавын ачыклаганнан соң, контроль-күзәтчелек органы, мөрәҗәгать итүчегә тикшерү чаралары уздыруның һәм тикшерүне гамәлгә ашыручы вазифаи зат эшчәнлегенә комачаулавы сәбәпле административ эш ачу мәсьәләсен карауның мөмкин булмавы турында хәбәр иткән.

Кергән шикаять буенча, без шулай ук, барып тикшердек, нәтиҗәдә «Фактор» җәмгыятенең юридик адрес буенча урнашмаганлыгы ачыкланды. Шуның белән бергә, мөрәҗәгать итүченең ике айдан артык хезмәт хакының

тулысынча түләмәнмәве турында хәбәр итүен исәпкә алып, җинаять эше кысаларында тикшерү үткәрү үтенече белән без тикшерү органына хат җибәрдек.

Тикшерү органыннан кергән мәгълүмат нигезендә, мөрәҗәгать итүченең хезмәт хакын алу хокукы яңадан торгызылды. Асылда, тапшырылган мәгълүматлардан күренгәнчә, тикшерү органына мәгълүматлар кергәннән соң, эш бирүче «табылган» һәм гариза бирүчегә хезмәт хакын түләү мөмкинлеген тапкан.

Элегрәк Вәкаләтле вәкилнең докладларында билгеләп үтелгәнчә, кырыс санкцияләр куллану куркынычы шартларында, хезмәт хакын түләү буенча бурычларны хәл итүче оешма җитәкчеләренең шактый өлеше аны түләү буенча актив чаралар күрә. Оешма урнашу урыны (аңа карата шикаять кергән) юридик затларның бердәм дәүләт реестрыннан алынган мәгълүматларга туры килмәү сәбәпле, Татарстан Республикасында дәүләт Хезмәт инспекциясе тарафыннан хезмәткәрнең (хезмәткәрләрнең) хезмәт хокуклары бозылу турындагы шикаятьләр буенча тикшерүләр уздыру мөмкин булмаган очракта, Россия Федерациясе Җинаятьләр кодексының 145.1нче маддәсендә каралган җинаять билгеләре турында белешмәләр булган шикаять, хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә контроль-күзәтчелек органы тарафыннан җинаять суд эшчәнлеге кысаларында тикшерү үткәрү өчен, Россия Федерациясе Тикшерү комитетының тикшерү органнарына җибәрелергә тиеш дип саныйбыз.

Шул ук вакытта, Россия Федерациясе Тикшерү комитетының Татарстан Республикасы буенча Тикшерү идарәсе мәгълүматлары буенча, 2019 елда тикшерү кысаларында 4 очракта - «Регион-Бетон» ҖЧҖ (Яр Чаллы шәһәре), «Поповка» ҖЧҖ (Баулы районы), «Ермак» ҖЧҖ (Казан шәһәренең Совет районы), «Вектор» ҖЧҖ (Казан шәһәренең Совет районы) җитәкчелеге тарафыннан хезмәт хакы буенча бурыч тулысынча түләнгән.

Халыкны эш белән тәэмин итүнең нәтиҗәле сәясәте хезмәт гражданнарының хокукларын тәэмин итүнең аерылгысыз билгесе булып тора. Узган ел дәвамында, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматлары буенча, республикада эшсезлек дәрәҗәсе Россия Федерациясе (4,6дан 4,9%ка кадәр) һәм Идел буе федераль округы буенча (4,4%) уртача күрсәткечтән даими рәвештә кимрәк булган (3,1 дән 3,4%ка кадәр).

Хәлеге халәткә эш эзләүдә кыенлыклар кичерүче гражданнарга һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирү чараларын гамәлгә ашыру ярдәм итте.

2019 елда Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 9 августындагы 553нче карары белән расланган «2014 – 2025

елларга Татарстан Республикасы халкын эш белән тәэмин итүгә ярдәм итү» дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында, Татарстан Республикасы халыкны эш белән тәэмин итү хезмәте органнары тарафыннан 5 425 эшсез граждан, шул исәптән инвалидлар категориясенә керә торган 302 кеше, 3 яшькә кадәрге балигъ булмаган балалары булган 328 хатын-кыз, иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затлар арасыннан 33 кеше, хәрби хезмәттән азат ителгән 1 граждан һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем алуга җибәрелде.

Пенсия яшен арттыруга бәйле рәвештә, пенсия алды яшендәге гражданнарны эшкә урнаштыруга, аларны яңадан әзерләүгә һәм укытуга аерым игътибар бирелә.

Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматларына караганда, пенсия яшенә җитмәгән гражданнарның мәшгульлеген саклау буенча чаралар үткәрү кысаларында әлеге төр гражданнарын эшкә урнаштыру мәсьәләләре буенча 66 консультация пункты булдырылды. Консультация пунктларына мөрәҗәгать иткән пенсия алды яшендәге гражданнар саны 2 643 кеше тәшкил итте.

Республиканың халыкны эш белән тәэмин итү хезмәте дәүләт учреждениеләренә мөрәҗәгать итү юлы белән пенсия алды яшендәге 1 232 кеше эш тапты, шуларның 990ы даими эш урыннарына урнаштырылды.

Вәкаләтле вәкил фикеренчә, эшсезлекнең базар икътисадының аерылгысыз элементы булуын исәпкә алып, гражданнарның хезмәт хокукларын тәэмин итүдә конкрет кеше, шул исәптән хезмәт базарында социаль яктан авыр хәлдә булган категория вәкилләренең дә эшсезлек чоры дәвамлылыгы зур әһәмияткә ия.

Бу күрсәткеч буенча узган елгы күрсәткечләрне анализлау инвалидларның эшсезлек чоры уртача республика күрсәткеченнән артып китүе турында нәтиҗә ясарга мөмкинлек бирә. Шул ук вакытта республика буенча эшсезлек чорының уртача озынлыгының артуы (кимүе) һәм «инвалидлар» категориясе буенча эшсезлек чорының озынлыгы күрсәткече арту (кимүе) арасында турыдан-туры бәйлелек күзәтелмәде. Әйтик, 2019 елның 1 февраленә республика буенча эшсезлекнең уртача озынлыгы 4,41 ай тәшкил иткән, инвалидларның – 5,26 ай, ә 2019 елның 1 июленә республика буенча уртача – 4,66 ай, инвалидларның – 4,77 ай. Шулай итеп, статистик мәгълүматлар шуны раслаганча, безнең карашка, инвалидларны эшкә урнаштыру хезмәт базарындагы гомуми вәзгыять кенә түгел, башка факторларның, шул исәптән халыкны эш белән тәэмин итү органнары эше дә йогынты ясый.

Статистик мәгълүматлар конкрет тормыш хәлләреннән килеп чыга. Шулай итеп, Вәкаләтле вәкилгә Лаеш районында яшәүче инвалидтан берничә

ел дәвамында эшкә урнашу мөмкинлеге булмау сәбәпле мөрәҗәгать килде. Әлеге мисал буенча мәшгульлек өлкәсендә вәкаләтле органнарның ролен ике төрле бәяләргә мөмкин. Бер яктан, «Лаеш районы халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» дәүләт казна учреждениесе мөрәҗәгатен караганда, гариза бирүченең бирелгән юнәлешләр буенча эшкә урнашудан баш тартуы турында хәбәр ителде. Икенче яктан, безнең адреска шулай ук Лаеш районы территориясендә инвалидлар өчен булдырылган квоталы эш урыннары гариза бирүчене медицина күрсәткечләре буенча эшкә урнаштыру мөмкинлеген төшереп калдыруы турында хәбәр ителде. Шулай итеп, законда каралган дәүләт ярдәме булуга карамастан, әлеге гражданинны эшкә урнаштыру вариантлары даирәсе тарайтылган.

Инвалидларны эшкә урнаштыру өчен иң туры килә торган һөнәрләр исемлеге Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы тарафыннан билгеләнүен исәпкә алып, эшсезлек чорының озынлыгы уртача республика күрсәткеченнән артып киткән һәм медицина күрсәткечләре буенча квоталы эш урыннарына эш урыннары квоталау һәм резервлау турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә эшкә урнаша алмый торган инвалидларны эшкә урнаштыру өчен өстәмә чаралар күрергә кирәк дип саныйбыз.

Гражданнарның хезмәт хокукларының аерылгысыз элементы булып куркынычсыз хезмәт шартларына хокукны тәэмин итү һәм хезмәт шартларына карата санитар-гигиена таләпләрен үтәү тора. Хезмәтне саклау өлкәсендәге хәлнең мөһим индикаторы булып җитештерүдә булган бәхетсезлек очракларының саны тора.

Татарстан Республикасында дәүләт Хезмәт инспекциясенең оператив мәгълүматларына караганда, 2020 елның 10 гыйнвары торышына, 2019 елда һәлак булучылар саны – 39 кеше булган. Мәгълүматка анализ ясау күрсәткәнчә, үлем белән тәмамланган барлык бәхетсезлек очраклары да коммерция оешмаларында булган.

Үз чиратында, 2019 елда, оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, оешмаларда хезмәткәрләр сәламәтлегенә авыр зыян китергән производство бәхетсезлеге очраклары булган. Татарстан Республикасында дәүләт Хезмәт инспекциясе мәгълүматлары буенча, хезмәткәрләр сәламәтлегенә авыр зыян китергән җитештерү тармагында бәхетсезлек очраклары 2019 елда Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының түбәндәге ведомство буйсынуындагы учреждениеләрендә теркәлгән: Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы, Татарстан Республикасы Урман хуҗалыгы

министрлыгы, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге башкарма комитеты, Яр Чаллы шәһәре муниципаль берәмлеге башкарма комитеты һәм Саба муниципаль районы башкарма комитеты. Шуңа бәйле рәвештә, Татарстан Республикасында «Татарстан Республикасында хезмәт законнарының һәм хезмәт хокукы нормаларын үз эченә алган башка норматив хокукый актларның үтәлешенә ведомство контроле турында» 2019 елның 14 декабрендәге 100 нче Татарстан Республикасы Законы кабул ителде, аның нигезендә республика дәүләт хакимияте башкарма органнары һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан ведомство контролен гамәлгә ашыру тәртибе һәм шартлары билгеләнде.

Вәкаләтле вәкил, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнарына һәм җирле үзидарә органнарына «Татарстан Республикасында хезмәт законнары һәм хезмәт хокукы нормаларын үз эченә алган башка норматив хокукый актларның үтәлешенә ведомство контроле турында»гы 2009 елның 14 декабрендәге 100 нче Татарстан Республикасы Законы нигезендә, эш бирүче территориясендә яисә эш башкарыла торган башка урында эш вакытында хезмәткәрләр белән җитештерүдә бәхетсезлек очраклары булган ведомство оешмаларын тикшерүләр планына кертү турындагы мәсьәләне карау максатка юнәлешле дип саный.

Әлеге чара, производствода имгәнүләрне профилактикалауның башка чаралары белән бергә, килечәктә җитештерүдә бәхетсезлек очракларының санын киметергә ярдәм итәр, дип ышанабыз.

Торак өлкәсендә гражданнарның хокукларын саклау

Гражданнарның торакка конституцион хокукларын тормышка ашыру дәүләт торак сәясәтенең төп юнәлешләренә: торак алуга мөмкинлекне арттыруга, торак төзелеше күләмнәрен арттыруга һәм коммуналь инфраструктура объектларын яңартуга нигезләнә.

Республика 2019 елда «Торак һәм шәһәр тирәлеге» милли проектын тормышка ашыруга актив кушылды. Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм коммуналь-торак хуҗалыгы министрлыгы мәгълүматларына караганда республикада 2 миллион 675 мең 500 квадрат метр торак сафка бастырылган (2 миллион 088 мең 576 квадрат метр торак файдалануга тапшырылган).

Республикада тормышка ашырыла торган программалар кысаларында 98 Бөек Ватан сугышы ветераны, 309 ятим бала, 54 яшь гаилә һәм 33 күп балалы гаилә торак шартларын яхшыртты.

Республикада тормышка ашырыла торган социаль ипотека программасы исәбенә дә югары төзү темплары саклана, 2019 елда 371,5 мең квадрат метр торак файдалануга тапшырылган.

Республикада намуссыз төзүчеләрдән зыян күргән кешеләрне яклауга юнәлтелгән мөһим оештыру карарлары кабул ителде.

Алдан өлешчеләр белән килеп туган вәзгыятьне хәл итү максатыннан, 2019 елның 23 октябрендә безнең республикада «Татарстан Республикасы гражданнарын - өлешләп төзүдә катнашучылар хокукларын яклау фонды» коммерциячел булмаган оешмасы төзелде. Шул исәптән шушы фонд булышлыгы белән дә республикада проблемалы 10 өлешләп төзү объектын төзү тәмамланды һәм 1122 алданган өлешче фатирлы булды. Проблемалы объектлар бердәм реестрына төзү стадиясендә булган 26 күпфатирлы йорт кертелде.

Торакка хокукларны тормышка ашыру анда яшәүчеләргә уңайлы һәм куркынычсыз шартлар тудыру белән бәйле. 2019 елда гражданнарны 2019 – 2025 елларда аварияле тoрактан күчерү буенча республика адреслы программасы кабул ителде. Аны тормышка ашыру максатларында былтыр 1087,2 квадрат метрлы аварияле торактан 29 гаилә (90 кеше) күчерелде.

Кызганычка каршы, аварияле торак проблемасы тулысынча хәл ителеп бетмәгән. Вәкаләтле вәкил адресына Казан шәһәре, Чистай, Мамадыш, Яшел Үзән, Зәй һәм башка муниципаль районнарда яшәүче гражданнардан шикаятьләр килә. Шикаятьләрне караганда ачыкланган хәлләрдән чыгып, безнең авыр хәлгә юлыккан кешеләрнең торак шартларын яхшырту кирәклеген сорап республиканың дәүләт хакимияте органнарына хатлар җибәргәнебез дә булды.

Торак йортлары саклау зонасы чикләренә эләккән гражданнар хокукларын яклау мәсьәлесе дә шулай ук Вәкаләтле вәкил контролендә кала. Вәкаләтле вәкил адресына Казанда яшәүче хатын-кыздан мөрәҗәгать керде, аның йорты Юдино электр белән тәэмин итү дистанциясенең – ВЛ-35 кВ су заборы – Юдино югары вольтлы электр тапшыргыч линияләре саклау зонасы чикләрендә урнашкан, суд «Россия тимер юллары» акционерлык җәмгыяте таләбен канәгатьләндереп, әлеге йортны күчерү турында карар кабул иткән.

Шикаятьне тикшерү барышында, гариза бирүченең һәм әлеге зонада яшәүче башка кешеләрнең рөхсәт документларын саклау зонасы чикләре билгеләнгәнче алуларын ачыклап, Вәкаләтле вәкил «Россия тимер юллары» акционерлык җәмгыяте филиалы – Горький тимер юлы җитәкчелегенә алга таба әлеге линияне җир астына салу өчен Юдино электр белән тәэмин итү дистанциясенең – ВЛ-35 кВ су заборы – Юдино югары вольтлы электр тапшыргыч линияләрен төзекләндерү вариантын карау тәкъдиме белән чыкты.

«Россия тимер юллары» акционерлык җәмгыятеннән алынган мәгълүматка караганда, электр тапшыргыч линияләр буенда урнашкан барлык йортларны саклап калырга мөмкинлек бирүче чаралар планлаштырылган.

Ел дәвамында шулай ук социаль найм килешүләре буенча торак биналары алуга хокукы булган гражданнарның торакка хокуклары бозылу очраклары ачыкланды.

Әйтик, Вәкаләтле вәкил адресына социаль наймы килешүе төзүдән баш тартулары хакында Казанда яшәүчедән мөрәҗәгать керде. Гражданның кулында торак алу турында ордеры булган, ул анда 10 елдан артык яшәгән.

Казан муниципаль берәмлеге башкарма комитеты әлеге ордерны бирүен кире какмаган, ә граждан тиешле тәртиптә торакка түләүләрен вакытында түләп барган.

Бу очракта инвалид булган граждан судка мөрәҗәгать итәргә мәҗбүр булган. Лаеш муниципаль районында граждан тиешле карарсыз социаль найм килешүе буенча торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ кешеләр исемлегеннән төшерелгән. Ул социаль найм килешүе белән алган торагын кире кайтару турында аңа карата чыгарылган карар белән судта танышкан. Билгеле ул аңа карата кабул ителгән карар дөреслеген тиз арада тикшерү мөмкинлеген чикләгән.

Ике очракта да Вәкаләтле вәкил кызыксынган зат сыйфатында судта катнашты, гражданнарның җирле үзидарә органнарына дәгъва таләпләрен яклады.

Гамәлдәге законнарга ярашлы рәвештә торакка хокукларын тормышка ашыру өчен шартлар белән тәэмин итү инвалидлар өчен күпфатирлы йортта торак биналарын һәм гомуми милек уңайлыгы шартларын тәэмин итүне күздә тота.

Элек Вәкаләтле вәкил еллык докладында Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2016 елның июнендә дөнья күргән 649 нчы «Күпфатирлы йортларда торак биналарын һәм гомуми милекне инвалидлар ихтыяҗларын исәпкә алып яраклаштыру буенча чаралар турында»гы карарында билгеләнгән чараларның күпчелек муниципаль берәмлекләрдә инвалидлардан гаризалар булмау сәбәпле гамәлгә ашырылмавы әйтелгән иде. Узган елда шундый очрак игътибарны җәлеп итте, җирле үзидарә органына гариза керсә дә, инвалид яши торган торак бинасын җайлаштыру мөмкинлеге турында озак вакыт карар кабул ителмәгән

Казан шәһәренең Яңа Савин районында яшәүче гаризасы буенча инвалид ихтыяҗларын исәпкә алып, торак бинасын яраклаштыру кирәклеге турында аның торак бинасын тикшергәннән соң һәм комиссия нәтиҗә чыгарганнан соң

да икътисадый максаттан чыгып, әлеге җайланманы кую мәсьәләсе хәл ителмәде. Башта мәсьәләне хәл итүдә финанс мәсьәләсе тоткарлык тудырды. Апрель ахырында инвалид яши торган күпфатирлы йортка (йортның бер өлешенә) капиталь ремонт ясау яисә төзекләндерү максатка ярашлы булачагы турында карар кабул ителде. Аннан проект оешмасының техник заключениесе нигезендә район комиссиясе каршы фикергә килде. Инвалид яши торган күпфатирлы йортта торак бинасын һәм гомуми милекне инвалид өчен яраклаштыру мөмкинлеге булмау турында заключениегә карамастан, инвалид ихтыяҗларын һәм инвалид өчен аларның уңайлыгы шартларын тәэмин итүне исәпкә алып, Россия Федерациясе законында билгеләнгән тәртиптә инвалидка яшәү өчен яраксыз дип тануга нигез булып тора, 2019 елның ноябрендә район комиссиясе, Казан шәһәренең муниципаль хокукый актына сылтама белән, инвлид яши торган торак бинасын яшәү өчен яраксыз дип тануга юнәлтелгән тиешле чаралар күрү өчен өстәмә документлар тәкъдим итү кирәклеге турында хәбәр иткән.

Вәкаләтле вәкилнең инвалидка артык таләпләр куюга юл куймауны сораган заключениесенә Казан муниципаль берәмлеге башкарма комитетының Авиатөзелеш һәм Яңа Савин районнары хакимиятеннән граждан соралган документларны тәкъдим итте, дигән җавап алынды. Асылда, гражданның җирле үзидарә органы таләбе белән килешмәве турындагы очрагына район хакимиятенең гамәлләре турындагы сорауга җавап булмады.

Бу мисалны истә тотып, шулай ук инвалид яши торган күпфатирлы йортларның торак биналарын һәм гомуми мөлкәтен тикшерү практикасы кайбер муниципаль берәмлекләрдә алып барылмау белән бәйле хәлләрдә Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгына, Татарстан Республикасында торак биналарын инвалидларга яраклаштыру чараларын координацияләүче вәкаләтле орган буларак, муниципалитетлар арасында Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2016 елның 9 июлендә дөнья күргән 649 нчы карары положениеләрен куллану буенча аңлату эшләре алып бару максатка ярашлы булыр иде дип саныйбыз.

Җирле үзидарә органнарының инвалид мәнфәгатьләрен яклауны сораган граждан мөрәҗәгатен караганда күрсәтелгән норматив акт положениеләре исәпкә алынмаган тагын бер мисалны китерәбез.

Торак йортта уңайлы тирәлек булмау турында Вәкаләтле вәкилгә гаиләсендә коляска белән йөрүче инвалид яшәве турында Казанда яшәүче мөрәҗәгать итте. Пандус куюны сорап гариза бирүчегә мөрәҗәгатьне карап аңа күпфатирлы йорт милекчеләре гомуми җыелышы карарын китерү кирәклеге турында аңлатма биргәннәр.

Пандуслар кую инвалидлар ихтыяҗларын исәпкә алып, күпфатирлы йортта торак биналарын яраклаштыру буенча оптималь чаралар исемлегенә керә, аларны финанслау Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2016 елның 9 июлендә дөнья күргән 649 нчы карары белән расланган Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә, муниципаль берәмлекләр бюджеты акчасы исәбенә башкарылырга мөмкин.

Вәкаләтле вәкилнең күпфатирлы йортның гомуми мөлкәтен тикшермәү сәбәпләрен сораган мөрәҗәгатенә Казан муниципаль берәмлегенең Вахитов һәм Идел буе хакимияте, әлеге мәсьәлә мөрәҗәгать итүче гаризага тиешле документларны беркетмәгәнлектән каралмады дигән җавап җибәрде. Ләкин мөрәҗәгать итүче моңа кадәр җирле үзидарә органыннан тиешле аңлатмалар алмаган.

Җирле үзидарә органнары мондый мөрәҗәгатьләр килгән очракларда әлеге мәсьәләне хәл итүне финанс чыгымнары сорауга сылтамаска тиеш.

Үз чиратында, инвалидка ярдәм итүне икенче варианты – җирле үзидарә органнарының күпфатирлы йортларда яшәүче милекчеләрнең гомуми җыелышларын үткәрү инициаторлары булырдай идарәче оешмалар белән тыгыз хезмәттәшлек итү.

«Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән мөрәҗәгатьләрне тикшерү, тулаем алганда, идарәче оешмаларның һәм җирле үзидарә органнарының бу юнәлештә биргәләп эшләвен күрсәтә. Ләкин идарәче оешмаларның инвалидлар гаризасы буенча йорт милекчеләренең гомуми җыелышын үткәрү турында карарын эшләмәгән аерым очраклар бар, ә Казан муниципаль берәмлегенең Вахитов һәм Идел буе хакимияте һәм Совет районы хакимияте бу мәсьәләне хәл итүдән читләшкәннәр.

Коляскада йөрүче инвалид мөстәкыйль рәвештә күпфатирлы йортлар биналары милекчеләренең гомуми җыелышын җыя алмый дип саныйбыз һәм әлеге гаризалар буенча гомуми җыелышлар үткәрүне җирле үзидарә органнары тәкъдимнәре буенча һәр очракта идарәче оешмалар оештырырга тиеш.

Докладта 2008 елның 6 августында дөнья күргән «Муниципаль карамагында булган милекне бүлү белән бәйле мәсьәләләрне хәл итү тәртибе турында» 71 нче Татарстан Республикасы Законынын тиешенчә үтәмәү нәтиҗәсендә, җирле үзидарә органнарының муниципаль берәмлекләр чикләрен үзгәрткәндә гражданнарның торакка хокуклары бозылу очракларын аерым билгеләп үтәбез.

Татарстан Республикасының 2007 елның 28 декабрендә дөнья күргән «Аерым муниципаль берәмлекләрнең чикләрен үзгәртү һәм Татарстан

Республикасының кайбер законнарына үзгәрешләр кертү турында»гы 69 нчы законына ярашлы рәвештә Казан шәһәре муниципаль берәмлеге һәм Лаеш муниципаль районы чикләре үзгәртелде, аның нәтиҗәсендә Казан муниципаль берәмлеге чикләренә «Татваленка» ярдәмче хуҗалыгы җирлеге кертелде.

Муниципаль берәмлекләр чикләре үзгәрү сәбәпле Казан муниципаль карамагына Озерной урамындагы беренче йортның берничә фатиры керергә тиеш. Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районының Комлы Күәл авыл җирлеге башкарма комитеты ягыннан Казан муниципаль берәмлеге башкарма комитетына берничә тапкыр фатирларны Казан шәһәре муниципаль милкенә алу турында тәкъдим булган. Әлеге тәкъдимнәр гаризага беркетелергә тиешле документларга кагылышлы таләпләр үтәлмәгәнлектән кире кагылган.

Килеп туган вәзгыятьтә йорт яшәү өчен яраксыз яисә капиталь ремонтка яки төзекләндерүгә мохтаҗ дип табылган очракта, Озерной урамындагы 1 нче күп фатирлы йортта яшәүчеләрнең хокуклары якланмаган булып кала. Әлеге вәзгыятьтә муниципаль милек составына керүчеләр Казан шәһәрендә яшәүчеләр булса да, торакка хокукларны тәэмин итүче булып, наймга бирүче, бу очракта Лаеш муниципаль районы җирле үзидарә органнары кала.

Әлеге хәлне исәпкә алып, Вәкаләтле вәкил Казан шәһәре башкарма комитетына милеккә дәгъва итүче муниципаль берәмлек ягыннан бу чараларны кабул итү гамәлдәге республика законында каралганлыктан. муниципаль милекне бүлү процессын карауны сорап мөрәҗәгать итте. Бу тәкъдимгә карата алынган җавапка караганда, Лаеш муниципаль районы җирле үзидарә органнары ягыннан инициатива күтәреп, Казан шәһәре җирле үзидарә органнары мәсьәләне хәл итүдә кызыксыну белдермәгән.

Проблемалы хәлдән чыгып, Татарстан Республикасының 2008 елның 6 августында дөнья күргән «Муниципаль карамагында булган милекне бүлү белән бәйле мәсьәләләрне хәл итү тәртибе турында» гы 71 нче законында каралган торак биналары рәвешендә муниципаль милеккә кабул итүне берничә тапкыр кире какканда, милек алар карамагында булган муниципаль берәмлек җирле үзидарә органнарына һәм милеккә дәгъва итүче муниципаль берәмлек җирле үзидарә органнарына муниципаль милекне бүлүнең проблемалы мәсьәләләрен хәл итү өчен эшче төркемнәр оештыру максатка ярашлы булыр дип исәплибез.

Вәкаләтле вәкил адресына гражданнардан торак-коммуналь хуҗалыгына кагылышлы мөрәҗәгатьләр килү дәвам итә.

Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгы мәгълүматларына караганда, республикада 2019 5 миллиард 619 миллион

520 мең сумга гомуми мәйданы 5,6 миллион квадрат метр булган 935 күпфатирлы йорт яңартылган.

Үз чиратында 2019 елда Вәкаләтле вәкилгә килгән торак-коммуналь хуҗалыгында хезмәт күрсәтү өлкәсенә кагылышлы мөрәҗәгатьләрнең шактые торак йортларда капиталь ремонт үткәрүгә кагылышлы иде. Кайбер очракларда Вәкаләтле вәкилнең катнашуы кирәк булды.

Казан шәһәренең Сабан урамы 3 нче йортында яшәүчеләр шикаяте буенча без җәй көн түбәне капиталь ремонтлау уңаеннан тикшерү үткәрдек. Түбәне сүтү вакытында подрядчы оешма эш технологиясен бозу аркасында күп кенә фатирларны су баскан һәм торак йорт милекчеләре мөлкәтенә шактый зыян килгән. Тикшерү нәтиҗәсендә зыян күрүче фатирлар хуҗаларына түләүне подрядчының иминият компаниясенә мөрәҗәгать итү юлы белән хәл итү мөмкин булды.

2019 елда торак-коммуналь хуҗалыгы мәсьәләләре буенча үткәрелгән «кайнар элемтә»гә коммуналь хезмәтләргә түләү тәртибе, түләүләрне кабаттан исәпләү, капиталь ремонт үткәрү, гомум йорт милкен тоту һәм идарәче компанияләрнең гамәлләренең дөреслеге проблемалары борчыган 207 кеше мөрәҗәгать итте.

2018 елның мартында Татарстан Президенты Рөстәм Миңнеханов Татарстан Республикасы дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр порталы һәм «Татарстан Республикасы хезмәт күрсәтүләре» мобиль кушымтасы аша алына торган социаль әһәмиятле хезмәтләр күрсәтү сыйфатын бәяләү сервисы кертү турында йөкләмә бирде. Күрсәтелгән социаль әһәмиятле хезмәтләр арасында торак-коммуналь хуҗалыгы хезмәтләре дә бар.

«Торак-коммуналь хуҗалыгы хезмәтләренә түләү» сервисы кысаларында күрсәтелгән хезмәтләр бәяләрне анализлау шуны күрсәтте, 2019 елда республикада яшәүчеләр идарәче оешмалар эшчәнлегеннән канәгать булмаган, бу хакта «Коммуналь хезмәтләр», «Йортны тоту», «Йортны ремонтлау», «Йорт белән идарә итү» кебек критерийларга 165 584 бәя бирелү дәлилли.

Сервис аша сораштырылган кешеләрнең күбесе йортны тотудан (54 034 билге), йортны ремонтлаудан (44 290), коммуналь хезмәтләрдән (35 214) һәм йорт белән идарә итүдән (34 323) кәнагать түгел.

Торак һәм коммуналь хезмәтләр күрсәтү гражданнарга яшәү өчен уңайлы шартлар тудыруга юнәлтелгән. Вәкаләтле вәкил республикада яшәүчеләрнең тәнкыйте идарәче оешмаларның практик эшендә исәпкә алыныр дигән өметтә кала.

Сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукларны саклау

Гражданнарның сәламәтлеген саклау халыкның төрле төренә кагылган, сәламәтлек саклауга хокукы Конституциядә беркетелгән дәүләти бурыч булып тора.

Сәламәтлекне саклауга хокукны тормышка ашыру күп кырлы һәм шул исәптән, сәламәтлек саклау объектлары инфраструктурасын үстерүне, кадрлар белән тәэмин итүне, халык өчен профилактик чаралар оештыруны үз эченә ала.

Татарстанда заманча сәламәтлек саклау объектларын сафка бастыруга, аларны югары технологияле җиһазлар белән җиһазландыруга нык игътибар бирелә. Чаллы шәһәрендә онкодиспансер филиалы төзелә башлады. 2020 ел башында Әлмәттә радиология корпусы ачылачак. Казан шәһәрендә балалар республика клиник хастаханәсенең онкогематология корпусы төзелә башлады. 2019 елда «Сәламәтлек саклау» илкүләм проекты кысаларында «Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы республика клиник онкология диспансеры» учреждениесенә 133 берәмлек яңа заманча җиһаз алынды, 20 балалар сырхауханәләренә яңа медицина җиһазы алды, заманча медицина җиһазлары белән җиһазландырылган 237 ашыгыч ярдәм машинасы алынды.

Сәламәтлек саклау учреждениеләрен кадрлар белән тәэмин итү гражданнарда дәгъвалар тудырырга мөмкин. Ләкин, илнең башка субъектлары белән чагыштырганда бу өлкәдә кадрлар белән тәэмин ителешне чагыштырмача яхшы дип әйтергә була, Татарстанда табиб кадрлар 170 кә арткан, бу Россия Федерация Сәламәтлек саклау министрлыгы бәясе буенча Россиядә иң яхшы нәтиҗә булып тора.

Республикада шәһәр һәм районнар үзәкләреннән еракта яшәүче гражданнарның сәламәтлек саклауга хокукын тәэмин итү буенча зур эшләр башкарыла. 2019 елда Татарстан Республикасы бюджет акчасына 100 дән кимрәк кешесе булган авылларда яшәүче гражданнарга диспансеризация үткәрү өчен 4 «Мобиль сырхауханә» медицина комплексы алынды. 2019 елның 12 декабренә мобиль комплекслар 17 районга чыкты, табиблар 16 мең кешене карады, каралган кешеләрнең 3,5 процентында беренче тапкыр авыру барлыгы беленде, 40,3 процентына өстәмә тикшеренү үтәргә кушылды, каралганнарның 4,4 проценты хастаханәгә җибәрелде.

Шуның белән бергә сәламәтлек саклау өлкәсендәге теләсә кайсы уңышлар янында хокук бозулар тиз күренә, чөнки алар һәр кешенең мөлкәти булмаган шәхси хокукларына кагыла.

2019 ел йомгаклары буенча Татарстан Республикасы «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасында 1 452 мөрәҗәгать басылды, аларны 2750 кеше яклады.

Татарстан Республикасы «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына «Сырхауханәләр һәм хастаханәләр» төре буенча килгән шикаятьләр саны 2019 елда 11 процентка кимеде, ләкин табибка электрон рәвештә яисә башкача язылуга кагылышлы (шул исәптән табиблар кабул итүгә талоннар җитәрлек бүленмәү сәбәпле), медицина ярдәме алу буенча гражданнарның аз хәбәрдарлыгы, медицина учреждениеләре хезмәткәрләренең пациентлар белән аралашу культурасына кагылышлы системалы сораулар кала бирә.

Чиратта озак көтүгә кагылышлы сораулар буенча 2019 елда системада 117 мәгълүмат басылды, аларга 281 кулланучы теләктәшлек белдерде. 2018 елда – 118 мөрәҗәгать иде. Иң күп мөрәҗәгать - табибка язылуга (электрон яки башка рәвештә) карый иде – 503 мөрәҗәгать, 629 кулланучы яклады. Медицина хезмәте күрсәтү һәм аларны алуга мөмкинлек тудырылмаудан (табиб кабул итмәүдән) зарланып – 213 кеше мөрәҗәгать итте, аларны 555 граждан яклады.

Башлангыч махсуслашкан медицина ярдәме күрсәткәндә табиб – белгечләрнең консультацияләрен көтүнең тиешле вакытын үтәмәү (әйтик, «Әлмәт 3 нче сырхауханәсе»ндә граждан 4 ай буе неврологка талон ала алмаган), функциональ диагностика бүлеге табибы административ ялда яисә авыру сәбәпле озак вакыт эшләмәгән очракта диагностика тикшеренүләрен көтү вакытлары бозылу фактлары билгеләп үтелә.

Әйтик, «Түбән Кама үзәк район күп профильле хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә бу оешмага мөрәҗәгать иткән граждан табиб-невролог административ ялда булганлыктан «Республика клиник хастаханәсе» сәламәтлек саклау медицина учреждениесенә җибәрелгән.

Түбән Кама тире-венерология диспансерында граждан, шулай ук граждан табиблар чираттагы ялда яки бала ялында булу сәбәпле табиб-дерматовенеролог кабул итүенә эләгә алмаган. Казан шәһәренең «2 нче клиник хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә пациент табиб-гинеколог чираттагы ялда булу сәбәпле ике атна буе табибка языла алмаган. Яр Чаллы шәһәренең «3 нче балалар шәһәр сырхауханәсе» буенча да учреждениенең тиешле белгече авыру сәбәпле табиб-офтальмологка язылу булмавыннан зарланган шикаять керде.

Кызганычка каршы, әлеге проблема сәламәтлек саклау учреждениелрендә белгечләр җитмәүдән килеп чыга. Россия Федерациясе Президенты Владимир

Владмирович Путинның Россия Федерациясе Федераль Җыенына юлламасында яңгыраган социаль яклау чаралары сәламәтлек саклау учреждениеләрен кадрлар белән тәэмин итүдә роль уйнар, дип ышанабыз.

Шул ук вакытта «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системысында бастырылган һәр мөрәҗәгать буенча Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы һәм аның карамагындагы ведомстволар җитәкчеләепк ел дәвамында нәтиҗәле эш алып барды һәм әлеге системага гражданнардан килгән шикаятьләр сәбәпләрен бетерү буенча тиешле чаралар күрелде, шуңа күрә 2019 елда «Халык контроле» системасындагы «Сырхауханәләр һәм хастаханәләр» төре буенча хәл ителгән мөрәҗәгатьләр өлеше 97 процент булды.

Гражданнарның бушлай медицина ярдәменә хокукларын тормышка ашыру, гражданнарга бушлай медицина ярдәме күрсәтү дәүләт гарантияләре программасына ярашлы рәвештә медицина оешмасының гарантияләнгән күләмдә медицина ярдәме күрсәтүе белән тәэмин ителә.

Татарстан Республикасы мәҗбүри медицина иминияте территориаль фондыннан алынган мәгълүматларга караганда, кайбер муниципаль берәмлекләрдә медицина хезмәте күрсәткән өчен берничә тапкыр акча алу фактлары ачыкланды (Алабуга, Азнакай, Лаеш, Спасс районнары). Әйтик, «Алабуга үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә 4 акча алу факты ачыкланды, шул исәптән: 1 – стационар шартларда дару препаратлары өчен, 3 – амбулатор шартларда (1 – диагностика тикшеренүе өчен, 2 – лаборатория тикшеренүе өчен). «Азнакай үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә – стационар шартларда дару препаратлары өчен акча алуның 1 очрагы. «Лаеш үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә – акча алуның 2 очрагы (1 – стационар шартларда дару препаратлары өчен, 1 – амбулатор шартларда лаборатория тикшеренүе өчен). «Менделеевск үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә стационар шартларда дару препаратлары өчен акча алуның 2 очрагы. «Спасс үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә стационар шартларда акча алуның 2 очрагы (1 – дару препаратлары өчен, 1 – медицина әһәмиятендәге әйберләр өчен).

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына пациентлардан берничә тапкыр акча алу фактлары ачыкланган сәламәтлек саклау медицина учреждениеләрендә дару препаратлары белән тәэмин итү буенча вәзгыять торышын анализларга кирәк дип саныйбыз.

Сәламәтлек саклауга хокук гражданнарның сәламәтлеген югалткан очракта якланганлыгын үз эченә ала.

Ул социаль тәэминатны гарантияләүче хокукый, икътисадый, оештыру һәм медико-социаль һәм башка чараларны билгеләү һәм тормышка ашыру юлы белән, шул исәптән мәҗбүри социаль иминият акчасы исәбенә, Россия Федерациясе законнарына ярашлы рәвештә гражданның социаль яклауга ихтыяҗын билгеләү, авырган очракта тернәкләндерү һәм тәрбияләү, вакытлыча эшкә яраксызлык, инвалидлык яисә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән башка очракларны билгеләү юлы белән тәэмин ителә.

2019 елның май аенда шәхесне инвалид итеп тану Кагыйдәләренә үзгәрешләр кертелде, аңа ярашлы рәвештә граждан медико-социаль экспертизага гражданның (яки аның законлы вәкиле) язмача ризалыгы белән җибәрелә.

Шушы уңайдан, Вәкаләтле вәкил фикеренчә, гражданны медико-социаль экспертизага җибәрү белән бәйле аерым проблемалар көйләүне таләп итә. Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилнең «кайнар элемтә»сенә Алексеевский бистәсендә яшәүчедән анасын, өченче төркем инвалидны авыру сәбәпле үзе йөри алмаганлыктан беренче төркем инвалид дип тануда ярдәм итүне сорап мөрәҗәгать керде. Моның катлаулылыгы шунда иде, анасы аңа ышаныч кәгазе язмаган, билгеләнгән тәртиптә анасы акыл ягыннан зәгыйфьләнгән дип тә танылмаган. Мөрәҗәгать итүче әйтүенчә, менә шушы сәбәпләр анасын медико-социаль экспертизага җибәрергә комачаулаган. Вәкаләтле вәкил мөрәҗәгатеннән соң «Алексеевский үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесенең табиблык комиссиясе карары белән медико-социаль экспертизага юллама бирелде, документлары өйгә карап тикшерү үткәрү өчен «Татарстан Республикасы Баш медико-социаль экспертизасы бюросы»на тапшырылды.

Үз чиратында, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы мәгълүматы буенча, килеп туган хәлдә, авыруы аркасында медико-социаль экспертиза үтәргә язмача ризалык бирә алмаган гражданны медицина учреждениеләре гражданны билгеләнгән тәртиптә акылга зәгыйфь таныганнан соң һәм опекун билгеләгәннән соң аның законлы вәкиле аша җибәрәләр. Шулай ук күрсәтелгән гражданнар медико-социаль экспертизага ышаныч кәгазе нигезендә вәкаләтле вәкиле аша җибәреләләр.

Шулай итеп әлеге очрак кагыйдәдән искәрмә була алыр иде. Вәкаләтле вәкилне үз гамәлләре өчен җавап бирә алмаган кешенең ышаныч кәгазе рәсмиләштерә алуы мөмкин эш булмаганлыктан, (ә шәхесне акылга зәгыйфь дип тану озак вакыт таләп итә), бу чорда гражданның аны инвалид итеп тану мөмкинлегенннән мәхрүм ителүе борчый.

Шушы уңайдан Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы мондый мөрәҗәгатьләр килгән очракта, билгеләнгән тәртиптә граждан акылга зәгыйфь дип танылмаган, ләкин үз гамәлләре өчен җавап бирә алмый, ә аның мәнфәгатьләрен яклап мөрәҗәгать иткән якын туганы вәкаләтле вәкиле булып тормый икән (ышаныч кәгазе буенча), мондый вакытларда гражданны медико-социаль экспертизага җибәрү буенча медицина учреждениеләренә аңлатмалар бирергә кирәк дип саныйбыз.

Вәкаләтле вәкил күрсәтелә торган хезмәтләр сыйфатын яхшыртуда халыкның кызыксынучанлыгын арттыруда һәм күрсәтелә торган хезмәтләрне бәяләүдә республика халкының игътибары артуын билгеләп үтә.

2018 елдан Татарстан Республикасында дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр порталы (uslugi.tatarstan.ru яки «Татарстан Республикасы хезмәтләре» мобиль кушымтасы) аша алына торган, халыкка күрсәтелә торган социаль әһәмиятле хезмәтләр күрсәтү сыйфатын бәяләү сервисы кертелде.

2019 елда «Халыкка хезмәт күрсәтү сыйфатын бәяләү» сервисы эшен күзәтү нәтиҗәләренә ярашлы рәвештә, «Табибка язылу» сервис аша бәяләү системасыннан 2 миллион 318 мең тапкыр файдаланганнар. Шул ук вакытта Татарстан Республикасында яшәүчеләр медицина учреждениесендә булганнан соң уртача канәгатьләнү билгесе 4,8 балл тәшкил итте.

2019 елда медицина ярдәме күрсәтү һәм уңайлылыгын күтәрүгә юнәлтелгән карарлар кабул ителде. Аерым алганда, «Сәламәтлек саклау» федераль милли проектында lean – технологияләр (алга таба - яңа модель) куллану нигезендә башлангыч медико-санитария ярдәме күрсәтүче медицина оешмасының яңа моделен төзү каралган. Яңа модельнең үзенчәлекле сыйфатлары – ачык һәм ягымлы регистратура, пациентның чиратта тору вакыты кыскару, табибка язылуны гадиләштерү, кәгазь документларын киметү, аңлаешлы навигация, көтү залларында пациентларга уңайлы шартлар тудыру булачак.

Сәламәтлек саклауга хокукны яклау - сәламәтлек саклау өлкәсендә гражданнарның хокукларын саклау һәм бу хокуклар белән бәйле дәүләт гарантияләре белән тәэмин итү, медицина ярдәме күрсәткәндә пациент өстенлеге, медицина хезмәте сыйфаты, медицина ярдәме күрсәтүдән баш тартуга юл куймау кебек сәламәтлек саклауның төп принциплары белән тыгыз бәйле.

Вәкаләтле вәкил Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау учреждениеләре 2020 елда гражданнар медицина ярдәме күрсәтүдән канәгать булмаган хәлләргә ныклы игътибар бирер, дип ышана.

Белем алуга хокукны саклау

Белем алуга хокук күп кырлы, аны тормышка ашыру җәмгыятьнең үсеш дәрәҗәсен, аның гражданнарының рухи, мәдәни потенциалын ачу мөмкинлекләрен, гармонияле шәхес барлыкка килүне күрсәтә.

Мәгариф системасы Татарстан дәүләт сәясәтенең иң өстенлекле юнәлешләренең берсе булып тора, бу өлкәдә төп бурыч – республиканың барлык муниципаль берәмлекләрендә сыйфатлы белем бирүне тәэмин итү.

Татарстан Республикасы территориясендә гомуми белем бирүнең барлык дәрәҗәсен үстерүгә юнәлтелгән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 22 февралендә дөнья күргән 110 нчы карары белән расланган «2014-2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» дәүләт программасы эшли.

Татарстанда 2022 елга рус, татар һәм инглиз телләрендә укыту булган полингваль белем бирү комплекслары челтәрен булдыру күздә тотыла. Дүрт ел дәвамында республикада шундый алты объект төзү планлаштырыла, аларның икесе Казанда, берәр Чаллы, Әлмәттә, Түбән Камада һәм Алабугада булачак. Аларның беренчеләрен – Казанда һәм Алабугада 2020 елда эшләтеп җибәрү планлаштырыла. Комплекслар составына мәктәпләрдән тыш, балалар бакчалары һәм өстәмә белем бирү үзәкләре керәчәк.

Үз чиратында, Вәкаләтле вәкилгә килгән иң киң таралган шикаятьләр – урын булмау аркасында мәктәпкәчә яшьтәге мәгариф учреждениеләренә алудан баш тарту.

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы мәгълүматлары буенча 2019 елның 1 ноябренә республикада 2020 мәктәпкәчә яшьтәге учреждение (2019 елның 1 гыйнварына аларның саны 2008 иде), 28 шәхси балалар бакчасы эшли иде.

Ләкин яңа мәктәпкәчә яшьтәге мәгариф учреждениеләре төзелүгә һәм ачылуга карамастан, урыннарга сорау арта, билгеле инде, чиратка басучылар саны да арта. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы мәгълүматлары буенча 2019 елның 1 гыйнварына балалар бакчасына урнашу өчен ике айдан 3 яшькә чә 14 335 кеше чиратта торса, 2019 елның 1 ноябренә аларның саны 15 661 балага кадәр артты. Балалар бакчасына урнашу чиратында торган 3 яшьтән 7 яшькәчә балалар саны 884 һәм 4 727, ана кешегә бала карау буенча ялы бетү уңаеннан эшкә урнашырга кирәк булган гаиләләрдә урынга мохтаҗлык 5 тапкыр артты.

Бигрәк тә яңа төзелешләр барган районнардагы мәктәпкәчә яшьтәге учреждениеләрдә урын белән тәэмин итү кискен тора.

Тиз тәзелүче һәм мәктәпкәчә яшьтәге балалар булган гаиләләр күченүче «Салават күпере» торак комплексы моңа мисал булып тора, алар мәктәпкәчә яшьтәге балалар оешмаларында урыннар җитмәү белән очраша.

Вәкаләтле вәкил урынга чыгып тикшерү үткәрде, аның барышында шул ачыкланды, «Салават күпере» торак комплексы мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләренә йөрүче 3 яшьтән 7 яшькәчә балалар саны - 729 иде, төзелә торган мәктәпкәчә балалар учреждениеләренә 440 бала җибәрелгән, чиратта тагын 680 бала бар.

Шулай итеп, бу торак комплексында яшәүче шактый бала мәктәпкәчә яшьтәге белем алуга хокукын тормышка ашыра алмаган.

Проблеманың кискенлеген бераз шәхси балалар бакчалары челтәре киметә. Кайберләре үзләрен мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениесе дип атый, асылда белем бирү эшен алып бармаганлыктан алай булмасалар да. Чынлыкта алар балаларны карау буенча хезмәт күрсәтә. Шул ук вакытта анда булу балалар өчен куркыныч та булырга мөмкин.

Әйтик, шикаять буенча «Әл-Мәрҗани» мәчете каршындагы «Балалар» үзәген тикшерү барышында учреждениедә бала тормышы һәм сәламәтлеге өчен персональ җавап бирүче хезмәткәрләр билгеләнмәве, медицина хезмәткәренең санитария кагыйдәләре таләпләрен көн саен тикшермәве ачыкланды.

Моннан тыш, кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеген саклауга күзәтчелек итү буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе мәгълүматлары буенча, «Балалар» үзәгендә тәрбияләнүчеләр арасында 13 җил чәчәге белән авыручылар очрагы теркәлгән.

Массакүләм мәгълүмат чараларында шулай ук янгын куркынычсызлыгы һәм санитария-эпидемиология таләпләре турында законнар бозылу сәбәпле шәхси балалар бакчаларының эшен туктатуы турындагы фактлар яктыртыла.

Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләренә чиратлар арту, безнеңчә, мондый учреждениеләрнең кирәксезлеге турында мәсьәләне куярга кирәк булмавын дәлилли. Хәзерге вакытта алар ата-аналары эшләгән чорда балалар калып торган альтернатив вариант булып тора. Ләкин бу мондый учреждениеләр җитәкчеләреннән җаваплылыкны төшерми, шул ук вакытта бу шәхси балалар бакчаларында булган балаларның тормышы һәм сәламәтлеге куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча, вазифаларына мәктәпкәчә белем алуга хокукны тәэмин итү кергән вәкаләтле органнардан да җаваплылыкны төшерми.

Җирлекләрендә шәхси балалар бакчалары эше оештырылган муниципаль берәмлекләр җирле үзидарә органнарына балаларны карау эшен тормышка ашыру буенча методик ярдәм күрсәтү буенча әлеге учреждениеләр җитәкчеләре белән бергәләшеп эшләү ысулларын карарга кирәк, дип саныйбыз.

2019 ел башында Вәкаләтле вәкилне Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләрендәге мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә шикәр авыруы белән авыручы балаларны кабул итүдән баш тартулары турындагы фактлар җәлеп итте.

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасында шикәр диабетыннан җәфаланучы балалар өчен төркемнәр булган 4 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе эшли. Махсуслашкан төркемнәргә 48 бала йөри. Моннан тыш күрсәтелгән диагнозы булган 29 бала республиканың 25 мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең башка төркемнәренә алынган.

Без үткәргән анализ күрсәткәнчә, Россия Федерациясенең кайбер субъектларында балаларның белемгә һәм сәламәтлек саклауга хокукларын тәэмин итү максатында сәламәтлек саклау учреждениеләре медицина персоналына методик ярдәм күрсәтү буенча мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләре хакимиятләре белән эш алып бара.

Шушы уңайдан Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына һәм (яки) үзәк район хастаханәләренә балалар бакчаларында шикәр диабеты белән авыручы балаларның медицина күзәтүе үзенчәлекләре буенча Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләрендәге мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре өчен методик күрсәтмәләр, белешмәләр әзерләүне сорап хат та җибәрелде. 2019 елның мартына булган мәгълүматка караганда республикада бу эш үткәрелмәгән. 2019 елның ноябрендә кабат хат җибәргәч Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы шикәр диабеты белән авыручы балаларны күзәтү буенча персоналны өйрәтүне оештыру, һәм Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгы эшләгән медицина ярдәме күрсәтү һәм аларны социаль адаптацияләү буенча методик материаллар белән тәэмин итү мәсьәләләренә кагылышлы хатны Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына җибәрде.

Өстәмә рәвештә тагын шул хәбәр ителде, мәгариф учреждениеләренең медицина хезмәткәрләре 5 ел укый торган югары һәм урта һөнәри белем бирү медицина белем бирү учреждениеләре базасында аттестацион-сертификация циклларында I типтагы шикәр диабетлы балаларга медицина ярдәме күрсәтү мәсьәләләре каралуы турында хәбәр ителде.

Агымдагы елда Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының эше бу чаралар белән генә чикләнеп калырга тиеш түгел дип саныйбыз, бигрәк тә мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә кадрлар еш алышынып торганда. Сәламәтлек саклау министрлыгына җирле үзидарә органнары белән берлектә мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең I типтагы шикәр диабеты белән авыручы балаларны социаль яраклаштыруга

һәм медицина ярдәме күрсәтүгә әзерлегән билгеләү буенча аналитик эш алып барырга һәм кирәк булса, өстәмә аңлату эшен оештырырга кирәк, дип саныйбыз.

Вәкаләтле вәкилгә шулай ук гомуми белем бирү учреждениеләрендә белем алуга хокукны тормышка ашыру белән бәйле теге яки бу мәсьәләләргә кагылышлы шикаятьләр килде.

Вәкаләтле вәкил Казан шәһәренең Киров районында урнашкан «Аерым фәннәрне тирәнтен өйрәнүче 151 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе» укучыларын укытуны яшәү урыныннан ерак булу сәбәпле икенче бинага күчерү белән ризалашмаган ата-аналарның күмәк шикаяте буенча чаралар күрде. Шикаятьне карап, барлык башлангыч сыйныфларда укучы балаларны, кече яшьтәге мәктәп укучыларын укыту һәм үстерү өчен кирәкле барлык шартлары булган бинада укытуны оештыру, шулай ук анда 5,6 сыйныф укучыларының укуларын дәвам итү турында карар кабул ителде.

Моннан тыш, узган елда мәктәпләрдә туклану белән бәйле хокук бозуларны бетерү буенча чаралар күрергә туры килде.

Әйтик, Лаеш муниципаль районының Зур Кабан авылындагы «Зур Кабан урта гомуми белем бирү мәктәбе»ндә тикшерү барышында шул ачыкланды, мәктәптә укучылар бер генә тапкыр туклана, көндәлек менюда салкын кабымлыклар (салатлар, порцияле яшелчә (киселгән помидор, кыярлар), җиләк-җимешләр, татлы ризыклар (печенье, вафли, прәнник), сөт продукциясе (май, сыр, сөт) юк, бу санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килми. Тикшерү нәтиҗәләре буенча мәктәптә ике тапкыр кайнар ашату (иртәнге аш һәм төшке аш) оештырылды, ризыклар, кулинар әйберләр ассортименты киңәйтелде.

Белем алуга хокук төп гомуми белем бирүнең белем программаларын, аңлы рәвештә һөнәр сайлау һәм һөнәри белем алу күнекмәләрен үзләштереп бердәм максатка юнәлтелгән шәхесне үстерү процессын үз эченә ала.

Вәкаләтле вәкилнең узган докладында мәгариф процессында низаглы хәлләр темасы билгеләп үтелгән иде, аларны хәл итү юлларының берсе итеп, Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләрендә мәктәп медиациясе хезмәтен үстерү күрсәтелгән иде.

Үз чиратында, низаглы хәлләр барлыкка килүнең сәбәпләре төрле булырга мөмкин. Вәкаләтле вәкил фикеренчә, шуларның берсе белем бирү учреждениеләре локаль норматив актларында укучыларга кирәгеннән артык таләпләр куелу.

Әлеге нәтиҗә укучыларның хокуклары саклануны өйрәнү максатыннан Татарстан Республикасы белем бирү учреждениеләренә локаль актларын сайлап өйрәнү нигезендә ясалды.

Әйтик, Казан шәһәре, Яр Чаллы, Нурлат, Әлмәт шәһәрләре гомуми белем бирү учреждениеләренең локаль норматив актлары укучыларның тышкы кыяфәтенә, уку вакытында аларның бурычларына кирәгеннән артык таләпләр куеп расланган.

Вәкаләтле вәкил позициясе белән укучыларның эчке тәртип кагыйдәләрен көйләүче актларга протестлар чыгарган прокуратура органнары да килеште.

Мәгариф өлкәсендә тасвирланган проблемалар кагыйдә буларак, гомуми белем бирү эшен оештыруда эшләп бетермәүләр белән бәйле. Шунлыктан Вәкаләтле вәкил кимчелекләрне бетерү буенча тиешле чаралар күрелер дип ышана.

Социаль яклау өлкәсендә гражданнар хокукларын саклау

Социаль яклау өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт сәясәте хәзерге вакытта һәм якын киләчәктә кешеләрнең яшәү шартларын яхшыртуга, халыкның тормыш сыйфатын күтәрүгә юнәлтеләчәк.

Татарстан Республикасы Президенты Рөстәм Нургали улы Миңнеханов, Татарстан Республикасы Дәүләт советына юлламасында «Татарстан ныклы үсүен дәвам итә, икътисадта һәм социаль өлкәдә уңай үзгәрешләр күзәтелә, тормыш сыйфатын күтәрүгә юнәлтелгән масштаблы программалар һәм проектлар тормышка ашырыла», дип билгеләп үткән иде.

Бүген республикада социаль һәм икътисадый прогресска ирешүгә юнәлтелгән 40 дәүләт программасы тормышка ашырыла. Шуның белән бергә Татарстан Республикасы 11 милли проектта катнаша.

Татарстан Россия Федерациясе субъектлары арасында беренче булып матди ярдәмгә мохтаҗ гражданнарга адреслы социаль яклау чаралары кертүгә күчте. Моннан тыш, керемнәрне исәпкә алмыйча алар тыл хезмәтчәннәренә, сәяси репрессияләрдән зыян күргән гражданнарга, күп балалы гаиләләргә бирелә.

2020 елның 1 гыйнварыннан Татарстанда балалы аз керемле гаиләләрне социаль яклауның яңа чаралары кертелде: болар – биш һәм аннан да күбрәк балалы гаиләләргә айлык пособие, ул аларның җан башына уртача керемен яшәү минимумына кадәр җиткерергә мөмкинлек бирә; җан башына уртача кереме яшәү минимумыннан кимрәк булган өч һәм аннан да күбрәк балалы гаиләләрне балалар бакчасы өчен түләүдән азат итү; җан башына уртача кереме

яшәү минимумыннан кимрәк булган гаиләләргә бер елга 10 мең сумлык дару препаратларына электрон сертификат; җан башына уртача кереме яшәү минимумыннан артмаган, яңа туган балалары булган гаиләләргә бүләк комплектлары бирү каралган. Саналган һәр социаль яклау чарасы меңнәрчә татарстанлыларның тормыш шартларын яхшыртуга юнәлтелгән.

Шулай ук Татарстан Республикасы Россия Федерациясе субъектлары арасында беренче булып, 60 яшькә җиткән ирләргә һәм 55 яшькә җиткән хатын-кызларга, шулай ук вакытыннан алда пенсия билгеләүгә хокукы булган башка кайбер төр (категория) гражданнарга социаль яклау чаралары күрсәтү белән бәйле мөнәсәбәтләрне законлаштырды.

Халыкны социаль яклауның нәтиҗәле системасы гражданнарның пенсиягә хокукларын тәэмин итү белән турыдан туры бәйләнгән. Хәзерге вакытта Татарстан Республикасында иминият пенсияләре алучы миллионнан артык граждан яши, шул исәптән, федераль реестр буенча республикада 299,2 мең инвалид яши.

Россия Федерациясе Пенсия фондының Татарстан Республикасындагы бүлеге мәгълүматлары буенча, пенсиягә федераль социаль түләүне исәпләү тәртибен үзгәртү 72 меңнән артык гражданның матди хәлен яхшыртырга мөмкинлек бирде. Татарстан Республикасы пенсия органнарының архив органнары белән эшләп, архивлардан алынган стаж һәм хезмәт хакы турындагы белешмәләр 4300 пенсионерга пенсия күләмен күтәрергә мөмкинлек биргән мәгълүматын да билгеләми булмый.

Шулай ук Россия Федерациясе Пенсия фондының Татарстан Республикасындагы бүлегенең авыл хуҗалыгында 30 ел эшләгән 60 мең пенсионер эшен анализлап, картлык буенча иминият пенсиясенә һәм инвалидлык буенча иминият пенсиясенә өстәмә түләү билгеләнүе турындагы мәгълүматлары игътибарга лаек.

Шуның белән бергә, Вәкаләтле вәкил адресына гражданнардан пенсия белән тәэмин итүгә кагылышлы шикаятьләр даими килеп тора. Узган елда инвалидка пенсия түләүне туктату турындагы хәлгә аерым игътибарны юнәлттек, бу беренче генә очрак булмаска мөмкин.

Шулай итеп, Вәкаләтле вәкилгә Биектау районында яшәүче аңа ике ай буе инвалидлык буенча пенсияне түләүне, айлык акча түләүне туктаткан территориаль пенсия органыннан зарланып мөрәҗәгать итте.

Шикаятьне карау барышында пенсия түләүне туктатуның сәбәбе – инвалидларның федераль реестрында мөрәҗәгать итүченең кабаттан инвалидлыгын тикшертүе факты турында мәгълүмат булмау. Шул ук вакытта

пенсия органына медико-социаль экспертизадан мөрәҗәгать итүченең инвалидлыгы озынайтылу турындагы акт күчермәсе бирелгән.

Инвалидлык буенча иминият пенсиясе билгеләү өчен федераль законга ярашлы рәвештә, инвалидларның федераль реестрында булган инвалидлык турында белешмәләр һәм медико-социаль экспертизаның федераль учреждениеләреннән килгән документлар бер үк әһәмияткә ия. Вәкаләтле вәкил Россия Федерациясе Пенсия фондының Татарстандагы бүлегенә хат белән мөрәҗәгать итте, мөрәҗәгать итүче юлыккан хәлдә калучы гражданнарга инвалидлык буенча пенсия түләүләрне туктатырга ярамавын күрсәтте.

Пенсия органы өлешчә Вәкаләтле вәкил дәлилләре белән килеште, үз җавабында инвалидларның федераль реестрында граждан турында мәгълүматлар булмаган кайбер очракларда (гражданның экспертиза узуы һәм инвалидлык билгеләнүе хакында медико-социаль экспертиза учреждениеләреннән озак вакыт мәгълүмат алмаган очракларда), пенсия һәм айлык түләү билгеләү турында карар медико-социаль экспертиза органнарыннан пенсия органына билгеләнгән тәртиптә кабаттан тикшерү үтүе турындагы акттан күчермә нигезендә кабул ителә ала.

Пенсия органы фикеренчә, инвалидларның федераль реестрында булган инвалидлык билгеләү турындагы мәгълүматлар медико-социаль экспертиза учреждениесеннән килгән документларга караганда өстенлеккә ия. Әлеге позицияне дөрес түгел дип саныйбыз. Гражданның пенсиягә хокукы пенсия органнарының медико-социаль экспертиза учреждениеләре белән үзара хезмәттәшлеге дәрәҗәсенә бәйле була алмый.

«Татарстан Республикасы медико-социаль экспертизасы Баш бюросы» мәгълүматы буенча Россия Федерациясе Пенсия фондының Татарстан Республикасындагы бүлегеннән, 2018 елда һәм 2019 елның беренче яртыеллыгында, Баш бюрода тикшеренү үтүләре турында мәгълүматны раслауны сораган 36 мөрәҗәгать кергән.

Шулай итеп, югарыда искә алынган очрак бер генә булмаска мөмкин.

Социаль сәясәтне тормышка ашыруның төп индикаторларының берсе халыкның тормыш дәрәҗәсен яклау. Татарстан Республикасы социаль түләүләр системасы 82 төрле социаль яклау чарасын үз эченә ала, шул исәптән 1,12 миллион кеше адреслы ярдәм ала, бу 8,4 миллиард сумлык финанслау күләме белән «төбәк» тән ярдәм алучыларның 77 проценты.

Агымдагы елда Вәкаләтле вәкилгә дәүләт һәм муниципаль белем бирү учреждениеләрендә баланы караган өчен ата-ана түләвенә ташламалар түләү белән бәйле, вакытлыча яшәүгә рөхсәте булган чит ил гражданының күп балалы гаиләсенә социаль яклау чаралары күрсәтү белән бәйле хокук

бозуларны бетерү чараларын күрергә туры килде. Шул ук вакытта шуны да билгеләп үтәбез, Вәкаләтле вәкилнең хокукый позициясе социаль яклау органнары ягыннан аңлау тапты.

Мохтаҗ гражданнарга кире кайтарылмый торган акчалата ярдәм һәм социаль хезмәтләр күрсәтү дәүләт социаль хезмәтенең аерылгысыз өлеше булып тора.

Узган елда без инвалидлар өчен санатор-курорт учреждениеләре объектлары ачыклыгы яссылыгында санатор-курорт дәвалану рәвешендә күрсәтелә торган социаль хезмәтләр сыйфатына аерым игътибарны юнәлттек.

Вәкаләтле вәкил дәүләт хакимияте органнары һәм иҗтимагый оешмалар вәкилләре белән бергә инвалидларның санатор-курорт объектларына каршылыксыз үтеп керә алуын тәэмин итү максатыннан, 2019 елда Россия Федерациясе Социаль иминият фонды Татарстан Республикасы бүлеге физик мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр өчен торак номерлары, пандуслар, күтәрү җайланмалары, керү ишекләре, лифт, баскычлары, чишенү һәм процедура бүлмәләре, автотукталышлары булырга тиешле санатор-курорт учреждениеләре белән дәүләт контрактлары төзегән Татарстан Республикасының 12 санатор-курорт учреждениеләрендә тикшерүләр үткәрде.

Урынга чыгып тикшерүләр барлык санатор-курорт учреждениеләрендә диярлек уңайлы тирәлек булмавын күрсәтте. Яшел Үзәннең «Дельфин», Яр Чаллының «Жемчужина», Лаеш районының «Санта» санаторийларында тупас хокук бозулар - сәламәтлеге чикләнгән кешеләрне урнаштыру өчен торак номерлары юклыгы, сәламәтлеге чикләнгән кешеләр өчен биналарда һәм корпусларда санитар-гигиена бүлмәләре юклыгы, ишек һәм бусагаларның билгеләнгән таләпләргә туры килмәве, аз хәрәкәтләнә торган гражданнар өчен җиһазландырылган процедура кабинетлары булмавы ачыкланды. Ачыкланган хәлләр, күрсәтелгән санатор-курорт учреждениеләре территорияләрендә сәламәтлеге чикләнгән гражданнар өчен уңайлы шартлар булмавын дәлилли.

2019 елның декабрендә Вәкаләтле вәкил башлангычы белән үткәрелгән киңәшмә барышында, тикшерү нәтиҗәләре буенча санатор-курорт учреждениеләре оештыручыларына объектларны тикшерергә, күрсәтелә торган хезмәтләрне анализларга тәкъдим ителде, аның нәтиҗәләре буенча инвалидлар өчен уңайлылык дәрәҗәсен этаплап күтәрү чараларын билгеләү максатларында инвалидлар өчен объектның һәм хезмәтләрнең уңайлыгы паспортын төзергә тәкъдим ителде.

Бу юнәлеш буенча Вәкаләтле вәкил үз эшен дәвам итәчәк.

Федераль законнарга ярашлы рәвештә социаль хезмәтләр җыелмасы, инвалидлар өчен дәвалану урынына бару һәм кире кайту юлы бушлай булуын да үз эченә ала.

Узган елда без дәүләт хезмәте күрсәтү өчен кирәкле документлар һәм гариза белән планлаштырыла торган сәяхәт алдыннан инвалид 14 көн алдан мөрәҗәгать итүгә карамастан, һава транспорты белән дәвалану урынына бару һәм аннан кайту өчен йөрү документын алуга исемле юллама бирелмәү очракларын ачыкладык.

Әйтик, Вәкаләтле вәкилгә Кукмара районында яшәүчедән шикаять керде, ул дәвалану урынына бару көненә кадәр 50 көн алдан шәһәрара һава транспортында бушлай йөрергә мөмкинлек бирүен сорап, Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан Республикасы төбәк бүлегенә мөрәҗәгать иткән. Аңа 2013 елның 5 апрелендә дөнья күргән «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар сатып алу, эшләр, хезмәтләр өлкәсендә контракт системасы турында» 44 нче федераль законга ярашлы рәвештә,дәүләт контракты төзү өчен вакыт аз булуга сылтап, шәһәрара һава транспортында бушлай йөрү өчен исемле юллама бирүдән баш тартканнар.

Вәкаләтле вәкил заключение әзерләде, анда Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан бүлегенә эшне гамәлдәге закон таләпләренә ярашлы рәвештә оештырырга кушылды, шул исәптән мөрәҗәгать итүче бердәнбер тәэминатчыдан (подрядчы, башкаручы) йөрү документы сатып алу өчен сәяхәт датасы белән бәйле көндәшлек процедуралары үткәрүне үтәп булмаган очракта.

Күрсәтелгән очрак беренчесе генә түгел. 2019 елда Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан бүлегенә дәвалану урынына һәм кире кайту урынына һава транспортында бушлай йөрү документлары бирүне сорап 8 граждан мөрәҗәгать иткән, шулардан өчесе генә бушлай йөрү билетлары белән тәэмин ителгән.

Вәкаләтле вәкилнең узган еллардагы докладларында инвалидларны техник тернәкләндерү чаралары белән тәэмин итү өлешендә инвалидларның хокукларын тормышка ашыру белән бәйле проблемалар бер генә тапкыр күтәрелмәде.

Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстандагы бүлеге мәгълүматларына караганда, 2019 елда техник тернәкләндерү чаралары белән тәэмин итүне сорап ташламага ия гражданнардан 94 мең гариза кергән, шулардан 86 меңе үтәлгән, бу гомуми гаризалар санының 92 процентка якынын тәшкил итә.

Шуның белән бергә, Вәкаләтле вәкилгә ел дәвамында үзләре сатып алган техник тернәкләндерү чаралары өчен үзвакытында компенсация түләмәүләре турында дистәләгән мөрәҗәгать керде.

Россия Федерациясе Социаль иминият фонды биргән мәгълүматларга караганда, алар компенсация бирү турында гражданнарның гаризаларын карау вакыты артуны инкарь итми. Үз чиратында Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан бүлегеннән хәбәр итүләренчә, сәламәтлеге чикләнгән гражданнарның компенсация сорап язган мөрәҗәгатьләре саны арткан. Мәсәлән, физик мөмкинлекләре чикләнгән 10 мең граждан компенсация сорап мөрәҗәгать иткән, бу 2018 ел белән чагыштырганда 110 процент тәшкил иткән.

Гражданның техник тернәкләндерү чарасын үз акчасына сатып алган өчен компенсация алуга хокукы бар, карау өчен вәкаләтле органга килгән компенсацияләр турындагы гаризалар санын фаразлап була. Шуңа күрә Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан бүлегенә мөстәкыйль рәвештә сатып алынган техник тернәкләндерү чарасы өчен компенсация түләү турында гаризаны карау вакытын киметүгә юнәлтелгән чаралар карау максатка ярашлы булыр дип саныйбыз.

Физик мөмкинлекләре чикләнгән гражданнар мөстәкыйль рәвештә техник тернәкләндерү чаралары сатып алганда компенсацияне үзвакытында түләү проблемасы белән генә түгел, ә аның үлчәме проблемасы белән дә очрашалар.

Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстандагы бүлеге сайтында урнаштырылган мәгълүматны анализлау шуны күрсәтте, «Инвалидларны техник тернәкләндерү чаралары, санатор-курорт дәвалану путевкалары белән тәэмин итү» бүлегендә инвалидка күрсәтелгән хезмәтләр: теш протезлары, терәк таягы һәм ортопедия аяк киеме эшләү һәм техник тернәкләндерү чарасы, федераль тернәкләндерү чаралары исемлеге кысаларында техник тернәкләндерү чаралары классификациясе кайбер позицияләре буенча техник тернәкләндерү чаралары бәясе турында мәгълүмат юк.

Компенсация түләүгә хокукны тормышка ашыру максатларында, Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстандагы бүлегенә, рәсми сайт техник тернәкләндерү чаралары классификациясенең булмаган позицияләре буенча техник тернәкләндерү чарасы бәясе турында мәгълүмат белән баетылырга тиешле дип саныйбыз.

Социаль яклауга хокук - социаль тәэминатка мохтаҗ дип танылган гражданның аның тормыш хәленә бәйле булмастан социаль хезмәт һәм социаль хезмәтләр алуга хокукын үз эченә ала.

Вәкаләтле вәкилгә даими рәвештә Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгы раслаган исемлектә медицина каршылыгы булганлыктан стационар формада социаль хезмәтләр күрсәтүдә гражданга баш тартулары турында мөрәҗәгать итүчеләрдән һәм башка чыганаклардан мәгълүмат килеп тора.

2013 елның 28 декабрендә дөнья күргән «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында»гы 442 нче федераль законга ярашлы рәвештә, медицина каршылыгы булу аркасында стационар формада социаль хезмәтләр күрсәтүдә гражданга тәэминатчы баш тартырга мөмкин. Шуның белән бергә Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2015 елның 29 апрелендә чыккан 216н нче боерыгы исемлегендә күрсәтелгән авыру белән җәфаланучы гражданга стационар формада социаль хезмәтләр турыдан туры тыела дигән очраклар, законда юк.

Моннан чыгып, медицина каршылыгы булган кеше, шулай да стационар формада социаль хезмәтләр күрсәтүче социаль хезмәт күрсәтү учреждениесенә җибәрелә ала.

Картлар һәм өлкәннәр өчен интернатка урнашу, аның көнкүрешен җайлау өчен (медицина учреждениесендә стационар дәвалануга каршылыклар булмаганда) оптималь вариант булып күренгән Казанда яшәүче мәнфәгатьләрендә Вәкаләтле вәкилгә килгән бер мөрәҗәгать буенча, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгыннан килгән җавапта, әлеге граждан җәфаланучы авыру үз вакытында медицина ярдәме күрсәтүне таләп итә, ә социаль хезмәт күрсәтү стационар учреждениеләрендә андый медицина ярдәме күрсәтү мөмкин түгел, диелә.

Һичшиксез, медицина каршылыклары булган гражданны социаль хезмәт күрсәтү учреждениесенә алу турында карар кабул иткәндә, социаль хезмәтләр тәэминатчысы андый гражданның сәламәтлеген саклауга һәм медицина ярдәменә хокукын тәэмин итә аламы, шуны исәпкә алырга тиеш. Шуның белән бергә, Вәкаләтле вәкил Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2015 елның 29 апрелендә чыккан 216н нче боерыгы исемлегендә күрсәтелгән авыру белән җәфаланучы гражданның стационар формада социаль хезмәтләр күрсәтүче учреждениесендә булу мөмкинлеге позициясе, медицина оешмасының һәм социаль хезмәтләр тәэминатчысының бер-берсенә капма-каршы булуы ихтималы булуын билгеләп үтә. Моннан чыгып, Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2015 елның 29 апрелендә чыккан 216н нче боерыгы исемлегендә күрсәтелгән авыру белән җәфаланучы гражданга стационар формада социаль хезмәтләр күрсәтү мөмкин булуы турында Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль

яклау министрлыгының һәм Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының уртак карар кабул итүе максатка ярашлы булыр иде.

Социаль яклау өлкәсендә гражданнар хокукын саклау белән бәйле хәлләрне анализлауга йомгак ясап, Вәкаләтле вәкил халыкның тормыш сыйфатын күтәрү буенча бурычларны хәл итү киләчәктә аерым бер татарстанлыларда социаль гаделсезлек хисе белән алып барырга тиеш түгел, дип саный.

Алтынчы чакырылыш Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларын сайлауга әзерлек һәм сайлауны үткәрү чорында аерым төр гражданнарның сайлау хокукларын саклауга күзәтчелек итү

Сайлаулар хакимият белән җәмгыять арасында мөһим элемтә «каналы» ролен үтиләр, гражданнар Россия Федерациясе Конституциясе биргән сайлау хокукларын тормышка ашыра ала торган инструмент булып торалар. 2019 елның сентябрендә үткән Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларын сайлау безнең республика өчен 2019 елнң иң мөһим сәяси вакыйгаларының берсе булды.

Ил тормышында сайлауларның әһәмияте күп вакыт гражданнарның үзләренең аларга бирелгән хокуклардан никадәр аңлап, актив файдалануына бәйле.

Сайлауларга бәя бирү Вәкаләтле вәкил вазифасына керми. Бу мәсьәләдә омбудсманның төп роле – гражданнарның сайлау хокукларын тормышка ашыруга мөмкинлекне тәэмин итү.

2019 елның 8 сентябрендә алтынчы чакырылыш Татарстан Республикасы Дәүләт советы депутатларын сайлау көнендә Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил сайлаулар барышында гражданнарның хокукларын саклауга күзәтчелек итте.

Вәкаләтле вәкиленең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре аерым төр гражданнарның сайлау хокукларын тәэмин итү һәм тормышка ашыруны тикшерде – үзәк район хастаханәләрендә, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе тикшерү изоляторларында, муниципаль районнарда Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының вакытлыча тоту изоляторларында оештырылган сайлау участокларында булды.

Булган объектларда тавыш бирү барышы, сайлау комиссиясе әгъзалары эше, аларның сайлаучыларга бюллетеньнәр бирүләре, гражданнар документларын тикшерүләре күзәтелде.

Сайлау хокукларын яклау турында закон таләпләре тулысынча үтәлде, хокук бозулар ачыкланмады. Тавыш бирү биналары бюллетеньнәр бирү урыннары, тавыш бирү кабиналары һәм тавыш бирү әрҗәләре күзәтүчеләр күз уңында булырлык итеп җиһазландырылган иде, тавыш бирү кабиналары яшерен тавыш бирүгә конституцион хокукны тәэмин иттеләр, мәгълүмат стендларында сайлау бюллетеньнәренә кертелгән кандидатлар турында мәгълүмат бар иде, стендларда агитация материаллары урнаштырылмаган иде.

Кулга алынган гражданнарга сайлауларда катнашу хокукларын тормышка ашыруга тулы мөмкинлек бирелде.

Республика тикшерү изоляторларында булган 1245 кеше, 6 ябык участокта тавыш бирүчеләр исемлегенә кертелде (5 есе - СИЗО да, 1 се - тоткыннар өчен хастаханәдә).

Вәкаләтле вәкил өй арестында булган кешеләрне дә игътибарсыз калдырмады. Федераль казна учреждениесе филиалларында – Россия Җәзаларны үтәү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе Җинаять-башкару инспекциясендә сайлаулар үткәрү вакытында өй аресты рәвешендә җәза бирелгән 196 кеше исәптә тора иде.

Тавыш бирүдә катнашырга 178 шикләнелүче (гаепләнүче) теләк белдерде, шулардан 41 кеше торак бинасында җәмгыятьтән тулысынча аерылган, алар тикшерү органнарына чикләүне торактан чыгып тавыш бирүгә үзгәртү турында тиешле юлламалар белән мөрәҗәгать итте. Барлык юлламалар канәгатьләндерелде (күрсәтелгән көнне тавыш бирүдә катнашу өчен ике сәгатькә кадәр чыгып керергә рөхсәт ителде).

45 шикләнелүче (гаепләнүче), шулай ук теркәлү урыны буенча яшәмәүче, иреген чикләүгә хөкем ителгән 20 кеше территориаль сайлау комиссияләренә тору урыны буенча сайлаучылар исемлегенә кертүне сорап мөрәҗәгать итте.

137 шикләнелүчегә (гаепләнүчегә) суд карарларына ярашлы рәвештә һава сулауга чыгу урыннарыннан читкә чыгарга рөхсәт ителде, бу аларга дознание, тикшерү һәм суд органнарына мөрәҗәгать итмичә генә тавыш бирергә мөмкинлек бирде.

Мәҗбүри эшләргә хөкем ителгән 151 кешедән 36 сы сайлау хокукыннан файдаланды, тавыш бирү Россия Җәзаларны үтәү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе төзәтү үзәге территориясендә оештырылды.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы үз карамагындагы медицина оешмаларында вакытлыча булган сайлаучылар өчен республиканың тугыз шәһәрендә (Әлмәт, Бөгелмә, Яшел Үзән, Лениногорск, Түбән Кама, Нурлат, Чистай, Казан) һәм Биектау авылында

32 участок сайлау комиссияләре территориясендә тавыш бирү өчен барлык шартларны тудырды.

Планлы рәвештә хастаханәгә салуны оештырганда (тавыш бирү көненә туры килгәндә) пациентларга стационар сәламәтлек саклау учреждениесендә тавыш бирү мөмкинлеге турында мәгълүмат бирделәр.

Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының «Казан интенсив күзәтчелек белән махсуслашкан типтагы психиатрия хастаханәсе» территориясендә 641 кеше сайлау хокукына ия иде, аларның барысына да тавыш бирү мөмкинлеге бирелде.

Сайлау комиссияләре эшендә Вәкаләтле вәкил аерым игътибар бирә торган мөһим юнәлешләрнең берсе – сәламәтлеге чикләнгән кешеләрнең, шул исәптән инвалид дип танылган кешеләрнең сайлау хокукларын тәэмин итү.

2019 елның 31 декабренә Татарстан Республикасында инвалид булган 286 357 граждан яши иде. Шулардан 29 613 е - күрү, ишетү, терәк-хәрәкәт аппараты авырулары буенча инвалидлар.

2019 елның 8 сентябрендәге сайлаулар алдыннан республикада сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның сайлау хокукларын тәэмин итү буенча күп эш эшләнде. Терәк-хәрәкәт аппараты бозылган сайлаучылар күпләп яши торган урыннарда 490 сайлау участогы җиһазландырылды. Алар барысы да беренче катларда урнашкан, уңайлы тирәлек таләпләренә җавап бирә, инвалид коляскаларында йөрүче сайлаучылар тавыш бирсен өчен махсус кабиналар белән җиһазландырылган.

Күрү буенча сәламәтлекләре чикләнгән сайлаучылар күпләп яши торган урыннарда шулай ук беренче катларда урнашкан 732 сайлау участогы җиһазландырылды; мөстәкыйль тутыру өчен Брайль шрифты белән басылган трафаретлар әзерләнде, (1600 данә.), Брайль шрифты һәм Брайльнең зурайтылган шрифты белән бастырылган: «Республика округы буенча кандидатлар турында белешмәләр», «Физик мөмкинлекләре чикләнгән сайлаучыларның сайлау тәртибе турында белешмә» – барлыгы 800 данә шундый брошюра әзерләнде.

Стационар социаль хезмәт күрсәтүче оешмалар биналарында: картлар һәм инвалидлар өчен Алабуга йорт-интернатында, Алабуга махсус коррекцион мәктәбендә, картлар һәм инвалидлар өчен Чистай йорт-интернатында, Әлмәтнең сәламәтлекләре чикләнгән балалар өчен 19 нчы мәктәбендә дүрт сайлау участогы ачылды.

Татарстан Республикасында сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның сайлау хокукларын тормышка ашыру максатларында Татарстан Республикасы

Үзәк сайлау комиссиясе каршында ведомствоара эшче төркем төзелде, аңа Вәкаләтле вәкил дә керә.

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилнең җәмәгатьчелек ярдәмчеләре Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе муниципаль районнарда оештырган эшче төркемнәр составына кертелде.

Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенең 2017 елның 9 августында дөнья күргән «Россия Федерациясендә сайлаулар үткәргәндә Россия Федерациясенең инвалид булган гражданнары сайлау хокукларын тормышка ашыру буенча тәкъдимнәр турында»гы 96/832-7 нче карарына ярашлы рәвештә, муниципаль берәмлекләр башлыклары сайлау өчен биналар биргәндә әлеге биналарга инвалидлар, шулай ук кресло-коляскалардан файдаланучы сайлаучылар каршылыксыз керә алсын өчен шартлар тудырырга: уңайлы подъезд һәм җәяүлеләр юллары, шәхси автотранспорт өчен махсус туктап тору урыннары булдырырга, тавыш бирү участокларын беренче катта яки киң ишекле лифтлары, пандуслары, тактиль күрсәткечләре һәм башка инвалидлар өчен кирәкле җайланмалары булган биналарга урнаштырырга тиеш. Болар барысы да Россия Федерациясендәге гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә җавап бирергә тиеш.

Әлеге рекомендацияләргә ярашлы рәвештә сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның сайлауга хокукларын тормышка ашыруны тәэмин итү мәсьәлесе буенча эшче теркемнәр составына кергән Вәкаләтле вәкил һәм аның җәмәгатьчелек ярдәмчеләре сайлау участокларының инвалидлар өчен тиешле таләпләргә туры килүенә анализ ясады һәм аның нәтиҗәләре буенча Татарстан Республикасы муниципаль районнары һәм шәһәр округлары башлыкларына уңайлылыгын тәэмин итү максатыннан участок сайлау комиссияләрен беренче катка күчерүне тәкъдим иткән хатлар җибәрелде. Күп районнар чараларын күрде һәм Татарстанда тавыш бирү көненә сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның сайлауга хокукларын тормышка ашыру өчен кирәкле шартлар тудырылды. Бердәм тавыш бирү көненә 2541 сайлау участогы беренче катларга урнаштырылган иде. Бу гомуми санның 92 процентын тәшкил итә.

2019 елда Казанда өченче катларга урнаштырылган сайлау участоклары бетерелде, ләкин аларның 93 е кызганычка каршы беренче катларга түгел, икенче катларга күчерелде.

Шулай итеп, республикада 208 сайлау участогы элеккечә үк икенче катларга урнаштырылган. Андый сайлау участоклары Казанда – 123, Чаллыда – 56, Әлмәттә - 13, Яшел Үзәндә - 10, Түбән Камада - 3, Бөгелмәдә, Мамадыш һәм Минзәлә муниципаль районнарында берешәр.

Шулай ук аз хәрәкәтләнә торган халык төркеме өчен сайлау участокларында тавыш бирү өчен уңайлылык булмау турында сайлаулар үткәрү вакытында «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына да шикаятьләр килде.

Алар арасында: Казан шәһәренең «Аерым фәннәрне тирәнтен өйрәнүче 54 нче урта гомум белем бирү мәктәбе», Казан шәһәренең Авиатөзелеш районы «5 нче гимназиясе», Яшел Үзән муниципаль районының «Аерым фәннәрне тирәнтен өйрәнүче 15 нче урта гомум белем бирү мәктәбе», Казан шәһәренең Идел буе районы «150 нче урта гомуми белем бирү рус-татар мәктәбе» бар (инвалидлар пандуслар булмауга яки аларның тиешле таләпләргә туры килмәвенә зарлана).

Шушы уңайдан Вәкаләтле вәкил гражданнарның сайлауга хлкукларын тормышка ашыру максатларында җирле үзидарә органнарына сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның, шул исәптән инвалид дип танылганнарның сайлау хокукларын тормышка ашыруга юнәлтелгән эшне, сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарны, шул исәптән инвалид дип танылган кешеләрне йөртү өчен җайланган җайланмалар, лифтлар булмаган очракта, тавыш бирү бүлмәләрен бинаның беренче катыннан югарырак урнаштырмау практикасын дәвам итәргә тәкъдим итә.

Сайлау хокукларын бозулар турында оператив мәгълүматлар алу, аларны вакытында бетерү өчен республикада тавыш бирү көнендә «кайнар телефон элемтәсе» оештырылды, анда Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппараты хезмәткәрләре Татарстан Республикасы Иҗтимагый палатасы әгъзалары белән бергә гражданнарга консультацияләр бирделәр.

Гражданнардан кергән төп мәсьәләләр башка сайлау округында беркетелгән таныклык белән тавыш бирү тәртибенә кагылышлы иде. Гражданнар үзләренең сайлау участоклары адресларын ачыкладылар, чит ил паспорты буенча тавыш бирү мәсьәләсе буенча киңәштеләр. Шулай ук социаль-көнкүреш характердагы сораулар керде. Әлеге мөрәҗәгатьләр рәсми теркәлү урыны буенча тавыш бирмәгән очракта сайлауда катнашуның башка ысуллары, сайлау участогында була алмаган сәламәтлекләре чикләнгән кешеләр өчен тавыш бирү ысуллары хакында гражданнарның җитәрлек хәбәрдар булмавын дәлилли, бу әлеге мәсьәләләр буенча Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенә эшне көчәйтү кирәклеген сөйли.

Бу – сайлаучылар өчен «кайнар телефон элемтәләре», шулай ук Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил үткәрә торган

«Хокукый белемнәр мәктәбе» рәвешендәге сайлау хокуклары нигезләренә өйрәтә торган уку була алыр иде.

Миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокукларын саклау

Дөнья җәмгыятьчелеге үсешенең заманча этабы халык миграциясе үсеше белән характерлана, нәтиҗәдә күп кенә гражданнар үз гражданлыгы дәүләте территориясеннән читкә китә. Берәүләр яхшы эш, белем, икътисадый рәхәтлек эзләп китсә, икенчеләр сугыштан, эзәрлекләүдән яки кеше хокуклары бозылганнан китә.

Россия мигрантлар өчен уңайлы булган илләр исемлегендә дүртенче урында тора, безнең ил территториясендә рәсми рәвештә 12 миллион халыкара мигрант бар дип исәпләнелә. Бу чит ил гражданнарының күбесе Россия гражданы статусы алырга тели.

Эчке һәм тышкы миграция процесслары Татарстан Республикасы өчен дә масштаблырак булды. Татарстан Республикасы башкаласы халыкара дәрәҗәдәге күп кенә чаралар үткәрү мәйданчыгы булды.

2019 елның 11 аенда Татарстан Республикасына килүгә 298 554 чит ил гражданы миграция исәбенә куелган. 2019 елның 1 октябренә республикада 79 602 чит ил гражданы һәм гражданлыгы булмаган зат бар иде.

3 722 кеше Россия Федерациясе гражданлыгын алган (2018 елда – 2 318 кеше). Монда Россия Федерациясе Президенты В.В. Путинның Донецк һәм Луганск Халык республикасында яшәүчеләргә һәм элек бу территорияләрдә яшәгән кешеләргә Россия гражданлыгы алу процедурасын җиңеләйтүгә юнәлтелгән боерыклары да шактый роль уйнады.

2019 ел ахырына 4 020 чит ил гражданына һәм гражданлыгы булмаган затка (2018 елда – 2 903 гражданга) яшәүгә рөхсәт рәсмиләштерелде. 3 199 чит ил гражданына һәм гражданлыгы булмаган затка (2018 елда – 3 777 гражданга) вакытлыча яшәүгә рөхсәт бирелде.

Россия Федерациясендә вакытлыча яшәп торырга рөхсәтне чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар квота чикләреннән тыш алды. 2019 елда, Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2018 елның 15 ноябрендә дөнья күргән 2496-р күрсәтмәсе нигезендә Татарстан Республикасына Россия Федерациясендә чит ил гражданнарына һәм гражданлыгы булмаган затларга вакытлыча яшәп торуга рөхсәт бирү өчен 1000 кешегә квота бүленде.

Күрсәтелгән мәгълүматлар чит ил гражданнарының безнең республикада даими яшәргә һәм эшләргә кызыксынуы барлыгын күрсәтә, чит гражданнары квота чикләрендә эшкә урнашырга тели.

Шуның белән бергә, чит ил гражданнары чиратлар аркасында квота кысаларында вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алу белән бәйле уңайсызлыклар булуын билгеләп үтә. Гариза бирү өчен алар иртә таңнан чиратка басарга яисә арадашчылар хезмәтләреннән файдаланырга мәҗбүр.

Эшне җиңеләйтү максатыннан Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына квотаны исәпкә алып, вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алуга чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар өчен әрҗәләр, савытлар кую буенча Россия Федерациясенең башка субъектларындагы (Екатеринбург, Самара һәм башкалар) коллегалары тәҗрибәсен куллану мөмкинлеген карауны тәкъдим итәбез.

Россия Федерациясенең күрсәтелгән субъектлары тәҗрибәсе чиратлардан качарга, шулай ук чит ил гражданнары акча түләп (аларның сүзләренчә) хезмәтләреннән файдалана торган арадашчылардан арынырга мөмкинлек бирер, дип уйлыйбыз. Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2019 елның 23 ноябрендә дөнья күргән 2793-р нче күрсәтмәсе нигезендә Татарстан өчен Россия Федерациясендә вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алуга квота 2020 елга 500 рөхсәт кенә.

Чит ил гражданнарының Россия Федерациясе территориясендә легаль яшәве мәсьәләләре буенча мөрәҗәгатьләре уңаеннан, муниципаль районнар һәм шәһәр округлары башлыкларына авыл җирлекләрендә яшәүче чит ил гражданнарына һәм гражданлыгы булмаган затларга мәгълүмат җиткерү дәрәҗәсен күтәрү вариантларын карауны, бу эшкә авыл җирлекләре башлыкларын, мәгариф һәм медицина оешмалары, халыкны социаль яклау бүлеге җитәкчеләрен, Вәкаләтле вәкилнең Татарстан Республикасы муниципаль районнарындагы һәм шәһәр округларындагы җәмәгать ярдәмчеләрен җәлеп итеп, җирле газетада, җирле радиода документлар бирү тәртибе һәм вакытлары турында хәбәр итү максатка ярашлы булыр иде, дип саныйбыз.

Әлеге теманы дәвам итеп, Россия Федерациясе территориясендә чит ил гражданнарының аерым өлешенә легаль төстә яшәргә хокукый статусның көйләнмәве тоткарлык тудыра.

Әлеге мәсьәлә 2019 елның 29 октябрендә Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппаратында «Шәхесне ачыклау процедурасын үткәргәндә чит ил гражданнарының һәм гражданлыгы булмаган затларның хокукларын саклау мәсьәләләре» темасына үткәрелгән «түгәрәк өстәл» утырышында күтәрелде, анда бу өлкәдә хокук куллану практикасын камилләштерү кирәклеге әйтелде.

Әлеге проблема шәхесне ачыклау процедурасын үткәрүнең вакытлары сузылу һәм төгәл кагыйдәләр булмау белән кискенләшә. Килеп туган хәлне

чишү өчен тиешле норматив акт кабул итәргә һәм Россия Эчке эшләр министрлыгының закон актларына үзгәрешләр кертергә кирәк.

Әлеге проблема Татарстан Республикасы өчен дә актуаль.

2019 елның 11 ай йомгаклары буенча Россия Федерациясе территориясендә көйләнмәгән хокукый статус белән озак вакыт булган кешеләр саны 119 кеше (2018 елда – 103 кеше). 2019 елның 23 декабренә булган мәгълүматларга караганда, Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны вакытлыча тоту үзәгендә (алга таба – Үзәк) хокукый статусы көйләнмәгән, республиканың суд органнары Россия Федерациясе чикләреннән чыгарып җибәрү турында карар чыгарган 84 чит ил гражданы тотыла. Үзәктә ике елга кадәр тотылырга мөмкин 26 чит ил гражданының Россия Федерациясе чиген үтү өчен шәхесен ачыклаучы кирәкле документлары юк.

Алда билгеләп үтелгәнчә, әлеге проблеманы гамәлдәге законнарга тиешле үзгәрешләр кертеп хәл итеп булыр иде.

Узган елда үзәктә Вәкаләтле вәкил Аппараты хезмәткәрләре һәм җәмәгать ярдәмчеләре чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны кабул итү практикасын дәвам итте.

2019 елда бушлай консультация ярдәме күрсәтү максатыннан үзәккә 10 тапкыр бару оештырылды, анда 196 чит ил гражданына һәм гражданлыгы булмаган затка консультацияләр бирелде.

Кагыйдә буларак, чит ил гражданнарыннан һәм гражданлыгы булмаган затлардан үзәктә тоту вакыты турында мөрәҗәгатьләр керә. Ләкин үзәктә тотылучылардан бирелә торган ризык сыйфатына кагылышлы шикаятьләр килү борчу уята.

Вәкаләтле вәкил әлеге хәлләр турында Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына хат җибәрде, нәтиҗәдә Россия Эчке эшләр министрлыгының Татарстан Республикасындагы Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының дәүләт санитар-эпидемиология күзәтчелеге белгечләре үзәкне планнан тыш тикшерде, аның барышында әзер ризыкларның азык продуктларына куелган гигиена куркынычсызлык таләпләренә җавап бирмәве ачыкланды.

Моннан тыш, алынган ризыклар үрнәкләрендә һәм кухня җиһазларыннан алынган үрнәкләрдә эчәк таякчыгы төркеме бактерияләре булуы ачыкланды, ә гигиена нормативлары буенча моңа юл куелмый.

Күрсәтелгән хокук бозулар үзәктә тотылучылар арасында төрле йогышлы авырулар барлыкка килү куркынычын тудыра. Туклану буенча тиешле оештыру булмаганлыктан, Татарстан Республикасы Эчке эшләр

министрлыгына үзәктә тотылучы затларны тукландыру буенча яңа дәүләт контракты төзегәндә, шулай ук киләчәктә мондый хәлләр булмасын өчен үзәккә китерелүче ризыкка контрольне көчәйтүне тәкъдим итәбез.

Россиядә масштаблы төс алган миграция процесслары заманның объектив чынбарлыгы булып тора. Татарстан Республикасы да читтә калмый, шулай ук әлеге процесска кушылган.

Россия Федерациясе территориясендә, аерым алганда, Татарстан Республикасы территориясендә чит ил гражданнарының һәм гражданлыгы булмаган затларның легаль яшәве мәсьәләләре белән бәйле мөнәсәбәтләрне җайга салу, шулай ук Россия Федерациясе чикләреннән административ чыгарып җибәрелергә яки депортацияләнергә тиешле чит ил гражданнарының үзәктә булуына тиешле шартлар тудыру – күп санлы түгел, әмма миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә мөһим мәсьәләләр.

Пенитенциар система учреждениеләрендә тотылучы затларның хокукларын саклау

Вәкаләтле вәкил пенитенциар система учреждениеләре эшенә күзәтчелек итү буенча, шулай ук иректән мәхрүм ителеп җәза үтәүче хөкем ителгән кешеләрне, сак астына алынган кешеләрне тоту шартларын күзәтү буенча даими эш алып бара.

2020 елның 1 гыйнварына Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе учреждениеләрендә 11 451 кеше тотыла иде (2019 елның 1 гыйнварына – 12 343 кеше), шулардан 9 564 кеше – төзәтү учреждениеләрендә (2019 елның 1 гыйнварына – 10 424 кеше), Татарстан Республикасы тикшерү изоляторларында 1 887 кеше (2019 елның 1 гыйнварына – 1 919 кеше). 2019 елда иректән мәхрүм итү урыннарыннан 3 779 кеше азат ителгән (узган елда – 4 419 кеше).

Мәҗбүри тоту урыннарында контрольне тормышка ашыручы субъектларның берсе буларак, 2019 елда бу юнәлештә эшне дәвам итте, шул исәптән яңа эш форматын кулланды.

Республиканың төзәтү учреждениеләрендә Вәкаләтле вәкил вәкилләре комиссияләр эшендә катнаштылар, аларда тоткыннарны җәза үтәтүдән вакытыннан алда шартлы рәвештә азат итү турында юлламалар, үтеп бетмәгән җәза өлешен җиңелрәк җәза төренә алыштыру, төзәтү учреждениесе төрен алыштыруга кагылышлы мәсьәләләр каралды.

Дисциплинар комиссияләрдә катнашканда Вәкаләтле вәкил вәкилләренең фикерләре кайбер очракларда төзәтү учреждениесе хакимияте фикере белән туры килмәде. Мәсәлән, хокук бозу артык зур булмаган очракта, җәза үтәүнең

билгеләнгән тәртибен бозган өчен тоткынга тиешледән артык җәза бирү, ә җәза үтәүнең билгеләнгән тәртибен бозу факты тиешенчә теркәлмәгәндә.

Әйтик, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясендә дисциплинар комиссия утырышында тоткынның җәза үтәүнең билгеләнгән тәртибен бозуы турындагы материал каралды. Бу тоткынның 5 мактау язуы бар иде, ә гаебе төзәтү учреждениесе хезмәткәрләре рапорты белән генә расланган.

Әлеге утырыш йомгаклары буенча күрсәтелгән тоткын гаепсез, дип танылды.

Вәкаләтле вәкил фикеренчә, җәза биргәндә кылынган гамәлнең характерын һәм сәбәпләрен, шулай ук шәхес үзенчәлекләрен дә исәпкә алырга кирәк (элек бирелгән җәзалар, мактау язулары булу, профилактик исәптә торуы яки тормавы, эшкә мөнәсәбәте, төзәтү учреждениесенең мәдәни-массакүләм һәм спорт чараларында катнашуы).

Төзәтү учреждениеләрендә законнарны саклауга күзәтчелек итү буенча Казан һәм Түбән Кама прокуратурасы мәгълүматлары буенча, алар да 2019 ел дәвамында тоткыннарга, җәза үтәүнең билгеләнгән тәртибен бозган өчен законсыз һәм нигезләнмәгән җәза бирү фактларын ачыклаганнар (Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 3 нче, 4 нче, 8 нче, 10 нчы төзәтү колонияләре).

2019 елда җәзаларны үтәү мәсьәләләре буенча тоткыннарга «Хокукый ярдәм көне» үткәрү кысаларында төзәтү учреждениеләрендә тоткыннарны кабул итү буенча эш дәвам иттерелде.

«Хокукый ярдәм көне» үткәрү кысаларында булган мөрәҗәгатьләрнең шактый өлеше медицина ярдәме күрсәтү белән бәйле. Кайбер мөрәҗәгатьләр, Вәкаләтле вәкил фикеренчә, мөрәҗәгать итүчеләрнең иректән мәхрүм итү урыннарында булган затларны сәламәтлек саклау дәүләт учреждениесенә җибәрү турында карар кабул итү вакытын сузулары турындагы дәлилләренең нигезле булуын күрсәтә.

Андый очракларның күпме булуын төгәл әйтеп булмый. Ләкин Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе мәгълүматларына караганда, иректән мәхрүм итү урыннарында тотылучы кешеләрне тикшеренүләргә, консультацияләргә, сәламәтлек саклау дәүләт учреждениесендә дәвалануга чакырылучылар саны сизелерлек арткан (2018 ел белән чагыштырганда 34 процентка).

Төзәтү учреждениеләрендә ВИЧ-инфекция таралу һәм туберкулез белән авыру дәрәҗәсе кими. Шул ук вакытта берничә еллар дәвамында ВИЧ-инфекция белән авыручыларга югары актив антиретровирус терапиясе

үткәрү дәвам итә, ВИЧ-инфекциядән вафат булучылар саны кими (2016 елда – 23, 2017 елда – 11, 2018 елда – 9, 2019 елда – 7).

Шуның белән бергә, шул ук мәгълүматларга караганда, тоткыннар арасында авыручыларның гомуми үсеше 2018 ел белән чагыштырганда 16 процентка арткан. Моннан тыш, төзәтү учреждениеләрендә үлем күрсәткече югары булып кала бирә. 2019 елның 25 декабренә булган мәгълүматларга караганда, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе учреждениеләрендә былтыр 49 кеше үлгән, (2018 елның шул чорына – 45 кеше), шул исәптән авырулардан – 41 кеше (2018 елның шул чорына - 35).

Җинаять-башкару системасы учреждениеләрендә (26), һәм төзәтү учреждениеләрендә үлүчеләр (10) сәламәтлек саклау дәүләт учреждениеләренә караганда югарырак (5).

Шул ук вакытта 2018 ел белән чагыштырганда онкология авырулары белән авыручылар саны шактый арткан (4 тән 10 га кадәр).

Шулай итеп, Вәкаләтле вәкил фикеренчә, тоткыннарны үзвакытында тикшеренүләргә, консультацияләргә, сәламәтлек саклау дәүләт учреждениеләренә алып бару белән бәйле мәсьәләләр актуальлеген югалтмый.

Шул уңайдан Вәкаләтле вәкил Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән бергә онкологик авырулардан җәфаланучыларны тикшерену, консультация алу һәм дәвалану өчен тоткыннарны сәламәтлек саклау дәүләт учреждениеләренә вакытында алып бару мәсьәләсен карарга кирәк, дип исәпли.

«Хокукый ярдәм көне» үткәрү кысаларында күрешүләр рөхсәт ителмәү турындагы мөрәҗәгатьләр дә килә, җинаять-башкару законы нигезендә аларның күрешүгә хокукы бар.

Әйтик, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 10 нчы төзәтү колониясендә чираттагы «Хокукый ярдәм көне» үткәргәндә, бер тоткын аңа озак вакытлар инде күрешүләргә рөхсәт бирмәүләре турында белдерде.

Төзәтү учреждениесе хакимияте вәкилләре белдерүенчә, төзәтү учреждениесендә карантин кертелгәнлектән, тоткыннарга ике ай буе күрешүләр рөхсәт ителмәгән. Шул ук вакытта төзәтү учреждениесе хакимияте вәкилләре эчке тәртип кагыйдәләренә сылтама белән озак вакытлы күрешүләр тоткыннарга гомуми чират нигезендә бирелəчәген әйткәннәр.

Шуның белән бергә, тоткыннарга тиешле озак вакытлы күрешүләр саны җинаять-башкару законнарына ярашлы рәвештә, чираттан яки башка хәлләрдән тормый.

Карантин яки башка хәлләр булганда (мәсәлән, зур чират) тоткынның җинаять-башкару законында билгеләнгән озак вакытлы күрешүләр саны чикле була алмый.

Шуның белән бергә, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә, республиканың төзәтү учреждениеләре башлыкларына җинаять-башкару законнары таләпләрен исәпкә алып, җәза үтәү чорында тоткыннарның озак вакытлы күрешүләр санына хокукын чикләмәү турында тиешле күрсәтмәләр бирү максатка ярашлы булыр дип саныйбыз.

Вәкаләтле вәкилгә даими рәвештә, җинаять кылуда гаепләнеп сак астында тоту рәвешендә җәза бирелгән тоткыннардан тикшерүчеләрнең туганнары белән күрешү бирүдән нигезсез баш тартулары турында шикаятьләр килә, аларга күрешү рөхсәт ителгән хәлләр дә аңлашылып бетми.

1995 елның 15 июлендә дөнья күргән «Җинаятьләр кылуда шикләнелүчеләрне һәм гаепләнүчеләрне сак астында тоту турында» 103 нче федераль законга ярашлы рәвештә, шикләнелүчеләргә һәм гаепләнүчеләргә затның яисә җинаять эше бирелгән органның язмача рөхсәте нигезендә туганнары һәм башка кешеләр белән аена ике тапкыр өч сәгатькә кадәр күрешү рөхсәт ителә.

Күрсәтелгән норма буенча гаепләнүчегә туганнары белән күрешүгә рөхсәт - хокук, ә тикшерүченең вазифасы түгел. Үз чиратында федераль законның әлеге норма положениесе Россия Федерациясе Конституция судында һәм кеше хокуклары буенча Европа судында анализлау предметы булды. Билгеләмәләрнең берсендә Россия Федерациясе Конституция суды гаепләнүчегә аның туганнары белән күрешүгә хокукын тормышка ашырганда кире кагу дәлилләнгән булырга тиеш, диелә. «Власов Россия Федерациясенә каршы» эшен караганда кеше хокуклары буенча Европа суды шуны билгеләп үтте, «Җинаятьләр кылуда шикләнелүчеләрне һәм гаепләнүчеләрне сак астында тоту турында»гы федераль закон тиешле таләпкә җавап бирмәгән, тикшерүчегә чикләнмәгән карау хокукы биргән, ләкин гаилә белән күрешүдән баш тартуга китергән сәбәпләрне билгеләмәгән.

Россия Федерациясе Конституция судының хокукый позициясен һәм кеше хокуклары буенча Европа судының практикасы булуга карамастан, хәзергә кадәр законда тикшерүченең тикшерү астында булган кешенең туганнары белән күрешүе турындагы юлламаны кәнагатьләндерүдә баш тарту турындагы үз карарын нигезләргә тиешлеге турыдан туры билгеләнмәгән. Законда бер тикшерү астындагы-кулга алынган кеше аена ике тапкыр күрешә, ә тикшерү изоляторында тотылган икенче берәү берничә ай дәвамында бер генә тапкыр да күрешүгә ирешә алмаган хәлләр билгеләнмәгән.

Республикада булган суд практикасын анализлау шуны күрсәтте, республиканың күпчелек район судларында соңгы ике елда андый эшләр каралмаган. Шуның белән бергә, кире мисаллар да бар. Әйтик, Казан шәһәренең Вахитов районы судына 2018-2019 елларда тикшерү астында булган гражданнардан берничә дистә гариза керде. Күпчелек очракларда район судлары аларны кире кагу турында карар кабул иткән, ә мондый апелляцион шикаятьләрне карау нәтиҗәләре буенча әлеге карарларны Татарстан Республикасы Югары суды үзгәрешсез калдырган. Казанның Совет районы судына бу төр буенча, 2017 елдан 2019 елга кадәргә чорда, Россия Федерациясе Җинаять-процессуаль кодексының 125 нче маддәсе буенча 15 шикаять керде. Әлеге шикаятьләр буенча суд шикаятьне карауга кабул итүдән баш тарткан.

Алынган мәгълүматларны исәпкә алып, шуны билгеләргә кирәк, сак астында тотылучы гаепләнүченең (шикләнелүченең) туганнары белән күрешүгә хокукын тормышка ашыру проблемаларын кайбер тикшерүчеләр (мәсәлән, А.В.Шигуров) күрешү рөхсәт итүдән баш тарту турында тикшерүче карарына шикаятьләрне карау тәртибенә кагылышлы Россия Федерациясенең төрле төбәкләрендәге суд практикасына күзәтү үткәрде, аның йомгаклары буенча бу мәсьәләдә бердәм карар булмау ачыкланды.

Вәкаләтле вәкил фикеренчә, гаепләнүченең туганнары белән күрешү сорау турындагы үтенече гаилә мөнәсәбәтләрен яклау теләге барлыгыннан да чыгып каралырга тиеш. Шуңа күрә тикшерүченең күрешүгә рөхсәт бирмәве дәлилләнгән булырга тиеш. Әлеге таләпне законда күрсәтү һәм законда күрешүгә рөхсәт бирүдән тикшерүченең баш тарту турындагы карарын судка бирү тәртибенә кагылышлы ачыклык кертү, безнең карашка, тикшерү изоляторында тотылучы затлар хокукларын саклауга дәүләт гарантияләрен көчәйтер иде.

Вәкаләтле вәкилнең республика төзәтү учреждениеләрендә тотылучы затларның ирекләрен һәм хокукларын саклау буенча эше кысаларында, шулай ук иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән кешеләрне тормышка яраклаштыруга юнәлтелгән чаралар да күрелә.

2018 елдан Вәкаләтле вәкил Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе, 16 нчы медико-санитар часте, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы һәм прокуратура органнары хезмәттәшлегендә иҗтимагый оешмалар белән бергә, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясендә махсус оештырылган «терниекләндерү отряды»нда психоактив матдәләр бәйлелегенә эләккән хөкем ителүчеләрне дәвалау буенча проект тормышка ашырыла. Ел ахырына әлеге «терниекләндерү» отряды базасында 24 кеше терниекләндерү курсы үтә.

Тернәкләндерү эшен психологлар һәм социаль хезмәткәрләр алып бара. Программа лекцияләрне, семинарларны, тренингларны, шәхси консультацияләрне үз эченә ала. Ул өч этаптан тора, аны тормышка ашыру алты айга сузыла. Проектның ахыргы максаты – психоактив матдәләрдән психологик бәйлелекне бетерү.

Әлеге тәҗрибәне уңай дип саныйбыз. Хөкем ителүчеләр үзләре дә, аларның туганнары да үткәрелә торган тернәкләндерү курсын психоактив матдәләр куллануга тискәре мөнәсәбәт формалаштырырга булышлык итә, гомум кабул ителгән кыйммәтләрне бәяләргә мөмкинлек бирә дип саный.

Үз чиратында, Вәкаләтле вәкил фикеренчә, үткәрелә торган эш, әгәр үтелгән курс дәвалану узучы кешедә чиргә ныклы каршы тору мөмкинлеге булдырса, практик әһәмиятле булыр иде. Башкача әйткәндә, наркологик бәйлелектән җәфаланучы һәм аңа иректән мәхрүм итү рәвешендә җәза бирелгәнгә кадәр исәпкә куелган затның диспансер күзәтүе вакыты азат ителү вакытыннан түгел, ә тернәкләндерү курсы үтү көненнән башланыр иде. Бу наркологик бәйлелектән котылган кешегә иректән мәхрүм итү урыныннан азат ителгәндә иҗтимагый мөнәсәбәтләргә тизрәк яраклашырга: эшкә урнашырга мөмкинлек бирер иде (ә эшкә урнашу, машина йөртү хокукы алу өчен психиатр-наркологта исәптә тормау турында белешмә кирәк). Икенче яктан, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясендә махсус оештырылган «тернәкләндерү отряды» курсын үтү генә федераль законда билгеләнгән диспансер күзәтүе үтү тәртибен алыштыра алмый.

Шушы уңайдан, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең 16 нчы медико-санитар частенә Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән берлектә Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясе махсус «тернәкләндерү отряды»нда тернәкләндерү курсы үткән хөкем ителүчеләргә диспансер күзәтүе механизмын эшләү турындагы мәсьәләне карарга тәкъдим итәбез. Әлеге проектны Татарстан Республикасының башка төзәтү учреждениеләренә дә тарату кызыклы булыр иде. Әлеге мәсьәләне Татарстан Республикасы хөкүмәтенең хокук бозулар профилактикасы буенча комиссиясендә карап булыр иде.

Җинаять җәзасы куллану хөкем ителүчене төзәтү һәм яңа җинаятьләр кылудан кисәтү максатын да үз эченә ала. Шуңа күрә төзәлү юлына баскан кешеләргә ярдәм итүгә юнәлтелгән чаралар, элеккечә үк, Вәкаләтле вәкилнең хокук саклау эшчәнлегендәге юнәлешләренең берсе булып кала.

Йомгак

2019 елда Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппаратына 4 713 мөрәҗәгать (2018 елда – 3721 мөрәҗәгать) килде. Торак, хезмәт мөнәсәбәтләре, гражданнарны социаль яклау өлкәләренә караган мөрәҗәгатьләр саны артты. Гражданнар мөрәҗәгатьләрен, Татарстан Республикасы «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән белдерү-шикаятьләрне, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өлкәсендә хакимият органнары һәм башка мәгълүмат чыганаклары статистика мәгълүматларын анализлау Вәкаләтле вәкилгә түбәндәге нәтиҗәләргә килергә мөмкинлек бирде.

Эш хакы буенча бурыч белән бәйле хәл сизелерлек дәрәҗәдә гражданнарның хезмәткә хокукларын тәэмин итү буенча эшнең чагылышы булып тора. Эш хакы буенча бурычны түләү һәм бетерү эше системалы булырга тиеш. Контроль-күзәтчелек органнары шулай ук элеккеге хезмәткәрләре алдындагы эш хакы буенча бурычларын түләү буенча йөкләмәләрен үтәүдән качарга тырышкан эш бирүчеләргә карата кискен чаралар күрергә тиеш.

Татарстан Республикасында эшсезлек буенча күрсәткеч Россия Федерациясендәге һәм Идел буе федераль округындагы уртача эшсезлек күрсәткеченнән түбән булса да, инвалидларны эшкә урнаштыруда нәтиҗәле чаралар күрү сорала.

Гражданнарның хезмәткә хокукларын саклауда кешеләрнең җитештерүдә имгәнүен бетерүгә юнәлтелгән комплекслы чаралар кабул итү зур әһәмияткә ия.

Торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә кайбер төр (категория) гражданнарның торакка хокукларын тәэмин итү белән бәйле кискен мәсьәләләр кала. Шуның белән бергә Россия Федерациясе хөкүмәтенең күп фатирлы йортта торак биналарының һәм гомуми милекнең инвалидлар өчен уңайлы булуы шартларын тәэмин итү Кагыйдәләренә кагылышлы, 2016 елның 9 июлендә чыккан 649 нчы карары һәм Татарстан Республикасының 2008 елның 6 августында дөнья күргән «Муниципаль милектә булган милекне чикләү белән бәйле мәсьәләләрне хәл итү тәртибе турында»гы 71 нче законы таләпләрен тиешенчә үтәмәү нәтиҗәсендә гражданнарның торакка хокукларын бозу очракларын бетерү буенча чаралар эшләргә кирәк.

Республикада сәламәтлек саклау өлкәсендә сәламәтлек саклау объектлары инфраструктурасын үстерүгә, сәламәтлек саклау учреждениеләрен кадрлар белән тәэмин итүгә, республикада яшәүчеләр өчен профилактик чаралар оештыруга ныклы игътибар бирелә.

Шуның белән бергә, сәламәтлек саклау өлкәсендәге теләсә кайсы уңышлар янында хокук бозулар тиз күренә, чөнки алар һәр кешенең мөлкәте булмаган шәхси хокукларына, аның сәламәтлегенә кагыла. Элеккечә үк Татарстан Республикасы территориясендә гражданнарга бушлай медицина ярдәме күрсәтүгә дәүләт гарантияләре программасы кысаларында амбулатор-сырхауханә ярдәме күрсәтүче медицина оешмаларындагы белгечләргә язылу белән проблемалар бар. Мәҗбүри медицина иминияте программалары буенча медицина ярдәме күрсәткән өчен акча алу очракларын бетерү буенча өстәмә чаралар күрү кирәк. Гражданнарны медико-социаль экспертизага җибәрү белән бәйле кайбер сораулар да хәл итүне сорый.

Кызганычка каршы, белем алу буенча да кайбер проблемалар бар. Яңа мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләре төзелүгә карамастан, балалар бакчаларында урын булмау шактый гражданның хокукларына кагыла. Муниципаль мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләрендәге урын җитмәүне өлешчә балаларны карау буенча хезмәтләр күрсәтүче оешмалар (шәхси балалар бакчалары) хисабына хәл итәләр. Үз чиратында, балалар бакчаларындагы чиратны «киметүче» әлеге учреждениеләр җитәкчеләре үз карамагындагы балаларның тормыш иминлеген һәм саулыгын тәэмин итәргә тиеш, шул исәптән муниципаль мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләрендә балаларны урын белән тәэмин итмәгән җирле үзидарә органнары катнашында.

Баланың медицина күрсәткечләре белән бәйләнмәгән сәбәпләр буенча мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениесенә йөрү хокукыннан мәхрүм ителүе очракларына юл куймаска кирәк. Аерым алганда, мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләре I типтагы шикәр диабеты белән җәфаланучы балаларга медицина ярдәме күрсәтүгә һәм социаль яраклаштыруга әзер булырга тиеш.

Социаль яклау өлкәсендә нәтиҗәле дәүләт сәясәте өчен пенсия органнарының медико-социаль экспертиза органнары белән килештерелмәгән гамәлләре аркасында иминият пенсиясен үзвакытында билгеләмәү булырга тиеш түгел. Үзенең шәхси тернәкләндерү яки абилитация программасына ярашлы рәвештә мөстәкыйль төстә техник тернәкләндерү чарасы алган инвалидларга үз вакытында компенсация түләү дәүләт гарантияләрен көчәйтергә кирәк. Шәһәрара транспортта дәвалану урынына барганда һәм кайтканда бушлай йөрү хокукына ия гражданнар дәүләт хезмәтләре алганда бюрократик каршылыклар белән очрашырга тиеш түгел.

Татарстанда миграция процесслары тагын да киңәя бара. Билгеләнгән квота кысаларында вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алырга теләүче чит ил гражданнары саны квота күләменнән артып китә.

Өлеге хәлләрне исәпкә алып, барлык чит ил гражданнары өчен тигез мөмкинлекләр булдыру максатыннан, квота кысаларында вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алуга гаризалар бирү ысулларын арттыру турындагы мәсьәләне карау максатка ярашлы булыр иде. Россия Федерациясе чикләреннән административ чыгарып җибәрүгә яки депортацияләүгә кадәр махсус учреждениедә тотылучы чит ил гражданнарының һәм гражданлыгы булмаган затларның учреждениедә булу шартларына кагылышлы кайбер мәсьәләләр хәл итүне сорый.

Мәҗбүри тоту урыннарында иректән мәхрүм итү рәвешендә җәза үтүче хөкем ителгәннәрнең сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукларын тормышка ашыру белән бәйле проблемалар актуальлеген югалтмый. Ирегеннән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны социаль яраклаштыру белән бәйле мөнәсәбәтләрне көйләүче федераль закон булмаганлыктан, иректән мәхрүм итү рәвешендә җәза үтүче тоткыннарны яңа тормышка яраклаштыру буенча хокукый җайлаштыру эше зур әһәмияткә ия. Бу эшкә дәүләт органнары да, җирле үзидарә органнары да, шулай ук иҗтимагый оешмалар да үз өлешен кертергә сәләтле. Үз чиратында, граждан җәмгыяте вәкилләренең төзәтү учреждениеләрендә булган тоткыннарны һәм иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны яңа тормышка яраклаштыруга юнәлтелгән башлангычларын хакимият органнары яклаклаласа тагын да нәтиҗәлерәк булыр иде.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тәэмин итү һәм яклауны көчәйтү максатыннан, Вәкаләтле вәкил дәүләт органнарына, җирле үзидарә органнарына һәм вазифадагы затларга түбәндәге чараларны кабул итәргә тәкъдим итә.

1. Гражданнарның хезмәткә хокукларын тормышка ашыру максатларында:

1.1. Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясенә хезмәткәрнең (хезмәткәрләрнең) хезмәткә хокуклары бозылу турындагы шикаяте буенча шикаять кергән оешманың урнашкан урыны юридик затларның Бердәм дәүләт реестрындагы мәгълүматларга туры килмәгәнлектән төгәл тикшерү чаралары үткәреп булмаганда һәм Россия Федерациясе Җинаять кодексының 145.1 маддәсендә каралган җинаять билгеләре булган мәгълүматлар булганда, һәр очракта аны Россия Федерациясе Җинаять-процессуаль кодексында каралган тәртиптә тикшерү өчен Россия Федерациясе Тикшерү комитетының тикшерү органнарына җибәрергә;

1.2. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына медицина күрсәткечләре буенча эшкә урнаша алмаган инвалидларны эшкә урнаштыруга юнәлтелгән өстәмә чаралар күрергә;

1.3. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнарына һәм җирле үзидарә органнарына, җитештерүдә эш вакытында хезмәткәрләргә бәлән бәхетсезлек очраклары булган оешмаларны Татарстан Республикасының 2019 елның 14 декабрендә дөнья күргән «Татарстан Республикасында хезмәт законнарына һәм хезмәт хокукы нормалары булган башка норматив хокукый актларга күзәтчелек буенча ведомство контроле турында»гы 100 нче законына ярашлы рәвештә үткәреләчә торган тикшерүләр планына кертү турындагы мәсьәләне карарга.

2. Гражданнарның торакка хокукларын тормышка ашыру максатларында:

2.1. Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгына, Татарстан Республикасында торак биналарын инвалидларга яраклаштыру чараларын координацияләүче вәкаләтле орган буларак, муниципалитетлар арасында Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2016 елның 9 июлендә дөнья күргән 649 нчы карарында расланган күп фатирлы йортта торак биналарының һәм гомуми милекнең инвалидлар өчен уңайлы булуы шартларын тәэмин итү Кагыйдәләрен куллану буенча аңлату эшләре алып барырга кирәк;

2.2. Җирле үзидарә органнарына торак биналары рәвешендәге муниципаль милекне бер муниципаль берәмлек милкеннән икенче муниципаль берәмлек карамагына тапшырганда килешмәүләр булган очракта, булган мәсьәләләрне оператив хәл итү максатыннан эшче төркемнәр оештыру мөһим.

3. Гражданнарның сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукын саклау максатларында:

3.1. Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына:

Татарстан Республикасы территориясендә гражданнарга бушлай медицина ярдәме күрсәтүгә дәүләт гарантияләре программасы кысаларында амбулатор-сырхауханә ярдәме күрсәтүче медицина оешмаларындагы белгечләргә язылуны оештыруга юнәлтелгән өстәмә чаралар күрергә;

мәҗбүри медицина иминияте программалары буенча медицина ярдәме күрсәткән өчен акча алу очракларын бетерү максатыннан, «Азнакай үзәк район хастаханәсе» сәламәтлек саклау учреждениесендә һәм «Менделеевск үзәк район хастаханәсе»ндә дару препаратлары белән тәэмин ителеш буенча хәлне анализларга;

Билгеләнгән тәртиптә граждан акылга зәгыйфь дип танылмаган, ләкин үз гамәлләре өчен җавап бирә алмый, ә аның мәнфәгатьләрен яклап мөрәҗәгать иткән якын туганы вәкаләтле вәкиле булып тормый икән (ышаныч кәгазе буенча), мондый мөрәҗәгатьләр кергән очракта, гражданны медико-социаль экспертизага җибәрү буенча медицина учреждениеләренә аңлатмалар бирергә кирәк.

4. Мәгариф өлкәсендә балигъ булмаганнарның хокукларын саклау максатларында:

4.1. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына җирле үзидарә органнары белән берлектә балигъ булмаган балаларны карау һәм тәрбияләү буенча хезмәтләр күрсәтүче учреждениеләргә (шәхси балалар бакчаларына) методик ярдәм күрсәтү буенча эшне оештырырга;

4.2. Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына җирле үзидарә органнары белән берлектә I типтагы шикәр диабеты белән җәфаланучы балаларга медицина ярдәме күрсәтү һәм социаль яраклаштыру мәсьәләләре буенча мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениеләреннән әзерлеген анализлауны тормышка ашырырга, кирәк булса өстәмә аңлату эшләре үткәрү буенча чаралар күрергә.

5. Социаль яклауга кеше хокукларын тормышка ашыру максатларында:

5.1. Дәүләт учреждениесенә – Россия Федерациясе Пенсия фондының Татарстан Республикасындагы бүлегенә граждан инвалидлыгы федераль медико-социаль экспертиза учреждениеләреннән килгән документлар белән расланган, ләкин гражданның инвалид булуы турында инвалидларның федераль реестрында мәгълүмат булмаган очракларда, Татарстан Республикасы шәһәрләре һәм районнарындагы идарәләре тарафыннан инвалидлык буенча иминият пенсиясен үзвакытында билгеләмәү очракларына юл куймауга юнәлтелгән чаралар кабул итәргә;

5.2. Дәүләт учреждениесенә – Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан бүлегенә: гражданнарның мөстәкыйль рәвештә сатып алынган техник тернәкләндерү чарасы өчен компенсация түләү турында гаризаларын карау вакытын киметүгә юнәлтелгән чаралар күрергә;

рәсми сайтта соңгы вакытта техник тернәкләндерү чаралары сатып алынган яки хезмәт күрсәтелгән вакыт нәтиҗәләре белән билгеләнгән барлык техник тернәкләндерү чараларының яки хезмәтләренең бәяләре турында мәгълүмат урнаштырырга;

планлаштырыла торган сәяхәт алдыннан 14 көн алдан һәм аннан күбрәк вакытта һава транспорты белән дәвалану урынына бушлай баруга һәм аннан кайтуга хокукы булган инвалидның, дәүләт хезмәте күрсәтү өчен кирәкле документлар һәм гариза белән, йөрү документы алуга мөрәҗәгать итеп тә исемле юллама бирелмәү очракларын булдырмау буенча чаралар күрергә.

5.3. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән берлектә, Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2015 елның 29 апрелендә чыккан 216н нче боерыгы исемлегендә күрсәтелгән авыру белән җәфаланучы гражданга стационар формада социаль хезмәтләр

күрсәтелергә мөмкин булган хәлләргә кагылышлы уртак карар кабул итәргә кирәк.

6. Гражданнарның сайлау хокукларын тормыш ашыру максатыннан, җирле үзидарә органнарына сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарның, шул исәптән инвалид дип танылганнарның, сайлау хокукларын тормышка ашыруга юнәлтелгән эшне, сәламәтлекләре чикләнгән гражданнарны, шул исәптән инвалид дип танылган кешеләрне йөртү өчен җайланган җайланмалар, лифтлар булмаган очракта, тавыш бирү бүлмәләрен бинаның беренче катыннан югарырак урнаштырмау практикасын дәвам итәргә.

7. Миграция мөнәсәбәтләре өлкәсендә чит ил гражданнарының һәм гражданлыгы булмаган затларның хокукларын тормышка ашыру максатларында:

7.1. Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына:

квотаны исәпкә алып вакытлыча яшәү өчен рөхсәт алуга чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар өчен әрҗәләр, савытлар кую буенча Россия Федерациясенең башка субъектларындагы (Екатеринбург, Самара һәм башкалар) коллегалары тәҗрибәсен куллану мөмкинлеген карарга;

үзәктә тотылучы чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны тукландыру сыйфатына контрольне көчәйтергә.

8. Мәҗбүри тоту урыннарында тотылучы затларның һәм иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларның хокукларын саклау максатларында:

8.1. Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә:

Иректән мәхрүм ителү рәвешендә җәза үтүче тоткыннарга нигезсез дисциплинар җәза куллану очракларын киметүгә юнәлтелгән чаралар күрергә;

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән берлектә онкологик авырулардан җәфаланучыларны тикшерену, консультация алу һәм дәвалану өчен сәламәтлек саклау дәүләт учреждениеләренә вакытында алып бару мәсьәләсен карарга;

Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең 16 нчы медико-санитар часте, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән берлектә Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе 19 нчы төзәтү колониясе махсус «тернәкләндерү отряды»нда тернәкләндерү курсы үткән хөкем ителүчеләргә диспансер күзәтүе механизмын эшләү турындагы мәсьәләне карарга;

Әлеге проектны Татарстан Республикасының башка төзәтү учреждениеләренә дә тарату кызыклы булыр иде. Әлеге мәсьәләне Татарстан Республикасы хөкүмәтенең хокук бозулар профилактикасы буенча

комиссиясендә «тернәкләндерү отрядлары» төзү тәҗрибәсен республиканың башка төзәтү учреждениеләренә дә тарату мәсьәләсен карауны оештырырга.

Дәүләт органнарының, җирле үзидарә органнарының һәм вазифадагы затларның кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен саклау принцибын хөрмәт итүенең алыштыргысыз билгесе булып, халыкны хокукый агарту тора. Республикада яшәүчеләрне хокукый агарту максатыннан Вәкаләтле вәкил тәкъдим итә:

Татарстан Республикасы Хәрби комиссариатына, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә, Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясенә, Архив эше буенча Татарстан Республикасы дәүләт комитетына, Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгына Вәкаләтле вәкил белән бергә, 2014-2021 елларга Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча Стратегияне тормышка ашыру максатында Татарстан Республикасы халкын хокукый агартуга һәм бушлай юридик ярдәм күрсәтүгә юнәлтелгән проектларны тормышка ашыру практикасын дәвам итәргә;

Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына, дәүләт учреждениесенә – Россия Федерациясе Социаль иминият фондының Татарстан Республикасы буенча төбәк бүлегенә, Россия Федерациясе Хезмәт һәм социаль яклау министрлыгы «Татарстан Республикасы буенча медико-социаль экспертиза Баш бюросы» учреждениесенә, «Татарстан Республикасы мәгарифне үстерү институты» учреждениесенә 2014-2021 елларга Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча Стратегияне тормышка ашыру максатында Татарстан Республикасы халкын хокукый агартуга һәм бушлай юридик ярдәм күрсәтүгә юнәлтелгән уртак проектларны тормышка ашыру мөмкинлеген карарга.

Татарстан Республикасында
Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил,
С.Х. Сабурская